

ARGIA

ALBERTO ANSOLA

«EAI-UA izan daiteke
irritenbidea Arabako
reputazioa osatzeko»

IRRATIAK

«Eskararen uhinak
gero eta urrutirago
Nafarroan eta
Iparraldean

JESUS ARPAL

«Egungo botere
mekanismoak
sakontasunean
biziatuta daude»

BERTSOLARI

TXAPELKETA

«Finalean gazteen
irritzala nabarmen

AHO BIKO IRRIBARREA

PRAGAKO ALDAKETEN KRONIKA

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

Egunkaria

EUSKALDUNIA
1976-1977
1978-1979
1980-1981
1982-1983
1984-1985
1986-1987
1988-1989
1990-1991
1992-1993
1994-1995
1996-1997
1998-1999
2000-2001
2002-2003
2004-2005
2006-2007
2008-2009
2010-2011
2012-2013
2014-2015
2016-2017
2018-2019
2020-2021
2022-2023
2024-2025

1976-1977
1978-1979
1980-1981
1982-1983
1984-1985
1986-1987
1988-1989
1990-1991
1992-1993
1994-1995
1996-1997
1998-1999
2000-2001
2002-2003
2004-2005
2006-2007
2008-2009
2010-2011
2012-2013
2014-2015
2016-2017
2018-2019
2020-2021
2022-2023
2024-2025

Ezkerre da
buruzko gaur
kempaz

Medollinekoel
negotasei

EUSKALDUNIA

Egunkaria

6. Politika kronika. PELLO ZUBIRIA.

8. Alberto Ansola, Arabako diputatu nagusia: «EAJ-UA izan daiteke irtenbidea Arabako Diputazioa osatzeko». PELLO ZUBIRIA eta MIKEL JAUREGI.

12. Astean zehar. XABIER LETONA

14. Pragaren aurpegi berria.
KARLOS CID ABASOLO.

18. Itsas-sektoreak ekaitza bizi izan du azken hamarkadan. Haizea dator iparraldetik, bejondeiola itsas munduari. XABIER LETONA.

20. Pailazoak euskarri berrien laguntzaz dihardute. Algara kili-kolo. MAITE ARTOLA eta AINHOA GERRA.

24. Nafarroa eta Iparraldeko irratiek arazoei aurre eginez tinko dihardute. Uhin sarea sendotzen. IÑIGO HERCE.

28. Jesus Arpal: «Egungo botere mekanismoak sakontasunean biziata daude». PATXI SARRIEGI.

34. Kultura kronika.
J.J. PETRIKORENA.

37. Araba-Bizkaiko Bertsolari Txapelketaren finaleko saioa abenduak 18an.
PATXI GAZTELUMENDI.

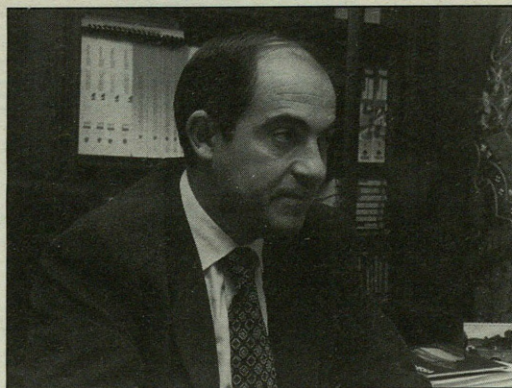
46. Kultura agenda.

48. Argitalpenak.

50. Aukeran.

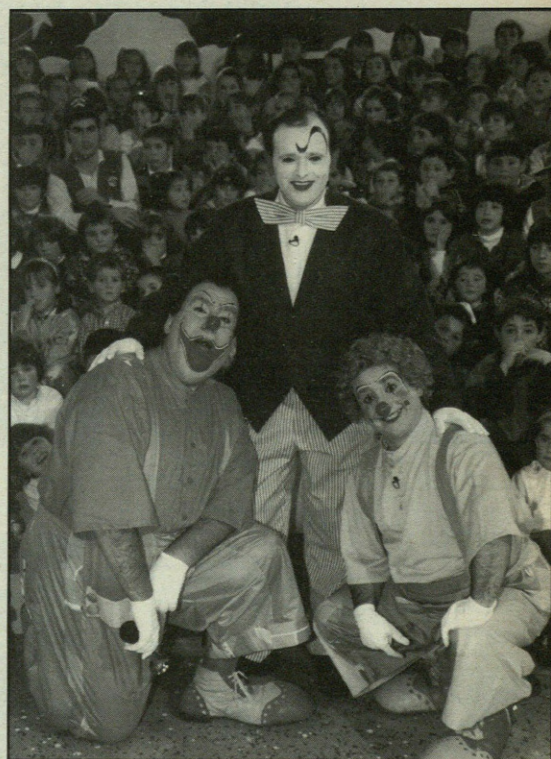
56. Denborapasa.

58. Aniztasunean Bizi.
ARANTXA URKAREGI.

POLITIKA: Udaberriko hauteskundeen ondoren utziko du Arabako aldun nagusi kargua Alberto Ansolak. Araban abertzaletasunak bizi duen egoera berezia, EAEren barne antolaketaren garrantzia, UAren goranzko abiada, eta Jaurilaritza berria osatzeko gorpuzten ari den EAJ-PSE-EA ardatza Arabako Diputaziora eramateko dauden zailtasunez mintzo zaigu. /8

PAILAZOAK: Zirkoetatik aspaldi urundu zirela bagenekien. Euskal Herrian bada, ordea, pailazorik! Euskararen normalizazio bidean ekin zioten lanari orain urte batzuk, eta orduz geroztik, disko, telebista saio eta zuzeneko emanaldietan topatu ditugu horietako zenbait. Irribarrearen garrantziaz mintzatu zaizkigu eta euren lana egiterakoan topatzen dituzten arazoez. Asteburuetan han edo hemen pailazoen ikuskizunak egoten dira, ba al da denborapasa biziagorik euskal pailazoak ikustera joatea baino? /20

BERTSOLARITZA: Araba-Bizkaiko finalaren bezperan zortzi orrialde osatu ditugu, hain oparoa suertatu den gazte belaunaldiaz eta erdal munduak bertsoaren inguruan pentsatzen duenaz mintzatu, eta komikia eta hainbat bertso tajutuz. /37

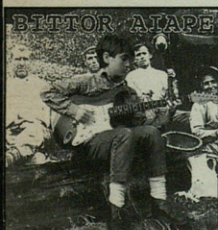
ARGIA

ASTERO ETXEAN

ARGIAKO HARPIDEDUN IZAN ZAITEZ

ARGIA etxean hartzeak abantaila guztiak ditu.
Zenbaki guztiak jasoko dituzu, klean baino %20 merkeago.
Euskal Kulturaren Urtekaria etxera iritsiko zaizu.
ARGIAzaleen elkarteko partaide izango zara.
ARGIAren eskaintza berezietan parte hartu ahal izango duzu.

ETA ARGIAREN 75. URTEURRENA OSPATZEKO
KONPAKTO EDO LIBURU BAT DOHAINIK ZURETZAKO
AUKERA EZAZU 6 OPARIOTAKO BAT

BITTOR AIAPE
Bittor Aiape

LAJA eta
LANDAKANDA
Gure Oroitgarri

TXIRRI; MIRRI;
TXIRIBITON
Jolasean, ze
arraio!

JOXE
AZURMENDI
Espainolak eta
euskaldunak

BERNARDO
ATXAGA
Gizona bere
bakardadean

ITXARO BORDA
Bakean utzi arte

ARGIAKO HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT
marka ipini diodan oparia eskuratuz

HARPIDETZA TXARTELA		(943) 37 15 45		FAXA: (943) 36 10 48	
IZENA	_____	1. DEITURA	_____		
2. DEITURA	_____	HELBIDEA	_____		
TFNOA	_____	HERRIA	_____		
POSTA KODEA	_____	HERRIALDEA	_____		
BANKU EDO AURREZKI KUTXA	_____				
SUKURTSAL HELBIDEA	_____	SUKURTSAL ZKIA	_____		
KONTU KORRONTEA/LIBRETA	_____	Entitatea	Sukurtsala	K.D	Kontu zenbakia
ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2		LASARTE-ORIA 20160			

HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)

Hego Euskal Herria
11.600 pzta

Ipar Euskal Herria
685 libera

Espainia 11.600 pzta

Beste Atzerriak
15.100 pzta

Airez 23.850 pzta

Endrike Knörren zuzenketa

EROSI dut azaroaren 27ko ARGIA, eskatu zitzaidan «Araba kezka iturri?» izeneko nire artikulua dakarrena, eta argitaratzean bost huts sartu direla ikusi. Batetik, 9. lerroan, irakurri behar da: «Horrek badu bere izena», ez «izana». Bestetik, bigarren parrafoan, 13. lerroan, «uste du» idatzi nuen, jakina, ez «usten du». Parrafo berean, 21. lerroan, «eraginkorra» irakurri bedi, ez «erakinkorra». Azken aurreko parrafoan, berriz, «juventud» idatzi nuen, ez «juvendut». Eta azken lerroetan, «[Euskarak] bestek baino elikadura gehiago behar du» ezarri arren, «besteak» agertu da.

Zuzenketa hauen berri ematea eskertzen dizuet, aurrerantzean egileekiko begirune gehiago eskatzeaz batera.

ENDRIKE KNÖRR
GASTEIZ

Izquierda Unida ala Ezker Batua?

GASTEIZKO Legebiltzarrerako hauteskundeetan jende guztiak bere iritzia bota du. Gure kasuan, giza mugimendua izanez, hauteskunde garaian ixilik geratzea erabaki genuen, ez bait da gure betebeharra alderdikerian eta boterearen lehian parte hartzea. Giza mugimenduon betebeharra eguneroko lana da inoren ordezkaritza ostu gabe.

Hala eta guztiz ere, boto eskaleen zorbioa pasa ondoren zenbait kezka plazaratu nahi genituzke.

Hamaika gauza erran dituzte: alderdiki-deek, kazetariak, buru argitsuek... Guk berriz ez dugu inolako azterketa orokorrik egingo. Gertakizun zehatz bati ekin nahiko

genioke, Izquierda Unidaren Gasteizko Legebiltzarreko sarrerari hain zuzen.

Gertaera hau lehenik Nafarroan ezagutu genuen, IU azkeneko hauteskundeetan Nafarroako Legebiltzarrean sartu zen eta. Berraz, IU 'fenomenoa' Hego Euskal herri osora zabaldu zaigu.

Gure burua ezkertiarztat jotzen dugunez gero gertakizuna eztabaidagai bihurtu zaigu. Egia da askoz larriagoa dela eskuin espainiarraren igoera, PPrena alegia. Ordea, gure iritzi abertzalea ez den alderdi ezker-tiar baten sarrera ere kezkarria dugu.

IUren partez hautaturik suertatu diren 6 hautagaietan ez dago euskaldunik, bakarra ere ez. Gogoratu beharra dago IU Baskongadas eta IU Nafarroa erakunde desberdinak direla.

IU-EBk Berdeak alderdiaren sostengua jaso du. Bertdeak-en kasuan IU rena errepikatzen da. Baskongadasetan kokaturik eta euskaldunik ez. Horretaz gain jakin dezagun Euskal Herrian 'berdeak' diren beste bi alderdi badaudela: bat Iparraldean eta bertzea Hegoaldean, eta IUri babesa eman dion alderdia dozena bat lagun besterik ez direla.

Aurreko datuek IUren izaera argitzen ez badute, hemendik aurrera aukeratu duen politika mota aztertzea besterik ez dugu egin beharko, behin betirako desmozorrotzeko.

Autodeterminazioa eta burujabetzaren alde jotzen dugun giza mugimenduetan ez dugu zalantzarik, ez baitugu sekula ikusi IUren kiderik gure talde edota asanbladetan.

IUk ofizialki, bere nagusiaren (ANGUITA) bitartez, autodeterminazioa onartzen duela adierazi du. Hala ere Euskal Herrian nola bete nahi izango luketen autodeterminazioa ere adierazi du, eta ez da izango burujabetza lortzearen.

IU Espainiako alderdia da, jakobinoa PCE (eta PCF Iparraldean) izan den bezala. Espainian da euren gogoa eta Madrilen bizi dira euren nagusiak. Hego Euskal Herrian egingo duten politika, Estatu osoan boterea harapatzearen aldeko burrukan ari diren kanpainan barne kokatzen dute.

EEK zituen boto gehienak lortu omen ditu IUk. Eztabaidagarria bazen ere EEren botoak abertzaletzat hartzen genituen (bederen EEren 6 hauetsietatik 5 euskaldunak ziren), IUk neurri handian hartu omen du EEK utzitako hutsunea.

IU Gasteizko Legebiltzarrean, Nafarroakoan gertatu zen bezala, Euskal Herriaren espainolizazio prozesuaren ondorio dugu. Espainolizazioa aurrera doa eskuinetik eta ezkerretik. Ikasi ederra gureganatu beharko genuke abertzaleok, abertzale ezkertiarrok eta ezkertiar ez direnak.

JOSEBA BARRUTIA

IÑAKI ETXEBERRIA

Amaiur asanbleako kideak

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Joxe Mari Irazusta.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxa: 36 10 48.

BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.

NAFARROA: Iratxeko Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.

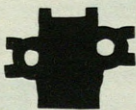
IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña. Fax-Tlf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA:
72562 E.

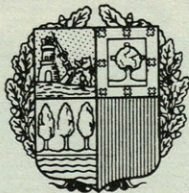
INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA:
Antza, S.A.L.

kutxa fundazioa

fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa

Kultura eta Turismo Departamendua

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

Konfederazioa Euskal Herri barruan

RICARDO Sanz du izena EAJk Madrildo Senatuan biztu duen izar berriak. Mario Onaindiaren bultzadaz han sortutako Autonomien Batzordean Euskadiren eta Espainiaren arteko eredu konfederala proposatu ondoren, duela hamasei urte Pako Letamendia Ortizik esandakoetara hurbiltzen diren egiak bota ditu: autodeterminazio eskubidea onartu behar da, horrek bortxa armatua bezalako beste arazo oinarritzakoak konpontzeko balioko luke, ez da egia autodeterminazioak garapen ekonomikoa oztapatzen duenik...

Jelkideek betidanik erabili duten «Koroarekiko ituna» formula eta autodeterminazio eskubidea eredu konfederal batean uztartzea EAJko buruzagitzak erabaki duela dudarik ez dago —Juan Maria Olloraren eskua nabari da— baina senatore gaztearen

mintzoak Madrilén zirrara sortu duela komunikabide guztietan nabaritu da. Berriro asmatu du Arzalluzen ekipoak. «Jokaldiaren hasierako hordagoa» izan dela dio Onaindiak, eta Nicolas Redondok «interesik gabeko tontakeria» dela, baina Espainiako Konstituzioaren VIII. atala ukitu ezin dela sinatua duten guztiak —Gonzalez eta Aznar funtsean, baina IUkoak ere bai— asalatu egin dira.

AUTODETERMINAZIOAREN

bandera EAJk baino gogorrago erabili izan duten EA eta HBri protagonismoa kenduko die Arzalluzen ekipoak, Senatuak eztabaida berotzen joan ahala. Makineria ongi koipeztatua dauka alderdiak, eta Gasteizko Jaurilaritza berria osatzeko dinamika kontrolatzeaz gain —zoratzeko moduko abiadura hartu du gobernu hirukia lortzeko ne-

goziaketak— Senatuak batzorde berriak utzi dion zirriztuaz ongi baliatzen jakin du. EAKoek beren presentzia galdu zuten Madrilén eta HBk ez du berea erabiltzen: jelkideek ondoko asteetan garantizaturik daukate protagonismoa.

Interes handiko eztabaida honek datozen urteetako politikagintza mar-

■ Ba al dago zazpi euskal lurraldeak elkartzeeko biderik, guztiei sartu eta irteteko ahalmena garantizatzeko dien konfederazio batean ez bada?

Xabier Arzalluzek Arabako Aguraingo batzokiaren atarian adierazi zuen EAEko politikagintzako egaririk biribilenetakoa: sozialistarik gabe goberna daiteke, ez ordea jelkiderik gabe. EAKo buruekin hasieratik konpromezua lortuta, sozialistak erlojupeko lasterketa honetan beren kontraesantetan gero eta harrapatuagoak aurkitu dira. Hiruko gobernuak iadanik egintzat jo daiteke, baina PSE ez da iagoitik inpreszindiblea.

katuko du, Pariseko Asanblean Mixel Intxauspek proposatu eta atzera bota zioten euskal departamenduaren aferraren oihartzunak luzaro entzungo diren legez. Eztabaida horietan entzundako ahotsak geldituko dira historia-rako, eta horietan burua erakusterik erdiesten ez dutenak bigarren mailako anekdota gisa geratuko.

EUSKAL Herriak ongi arauzkatu ote ditzake ondoko auzoekiko bere harremanak lehenago bere barrukoak zehaztu gabe? Espainiako eta Frantziako Konstituzioez ari garen bitartean euskal konstituzio minimo baten hutsunea nabarmenagoa egiten baita. Euskal nazioak anbigutasun guztien barruan izanik ere auzoekiko erreferentzietan oinarritzen ditu oraindik bere ezaugarriak, barruko loturarik ttikiena ziurtatzeko ezintasuna disimulatu ezinik.

Aitzitik, zazpi lurraldetatik hiru bilteza lortu zuen EAE barruan bertan joera zentrifugoez indarra hartzen du te egunotan, ondoko orrietan Arabako aldun nagusiak ilustratzen duen legez. Araba, Bizkaia eta Gipuzkoaren arteko harremanak legeztatzen dituen LTH famatuaren ezaugarri nagusienetakoa den deszentralizazioa egunen batean Nafarroarekiko loturei lekua uzteko arrazoienez justifikatu zela ahantzia dirudi.

Larregi ari da luzatzen euskal lurraldeen arteko harremanak zehazteko garaia. Eta Espainiaren egituraketa zertan bukatuko den alde batera utzi gabe —Senatuko batzordeak EAJren kontrako botoarekin erabakiko du eredu federalaren gisako zerbait, eta osoko bilkuran jeltkideak abstenitu egingo dira, Konstituzioaren eztabaidako eskemari jarraiki— konfederazioaren ereduaz zazpi lurraldeetan nola ezarri pentsatzen hasteko garaia da. Herritarrak aspertuak daude betiko leloekin, eta abertzaleei proposamenak eskatzen dizkiete. Ba al dago zazpi lurraldeak elkartzeko biderik, sartu eta iriteteko ahalmena garantizatuko dien konfederazio batean ez bada?

PELLO ZUBIRIA

G O R D E T Z E K O A K

AUTODETERMINAZIOAREN ALDEKO PLATAFORMA BERRI BAT

Bilkura mordoxka egina du iadanik Araba, Bizkaia, Gipuzkoa eta Nafarroako dozena pare bat abertzalek Autodeterminazio eskubidearen aldarrikapenerako plataforma berri bat antolatzen. Apaizen koordinadorakoak dira bultzatzaileetako batzuk, baina HB, EA eta EAJko jendea ere badago. Abendu honetan egin nahiko luke plataforma berri horrek bere fundazio bilkura nagusia eta zabaltzeari ekin, orain arte Autodeterminazioaren alde osatutako erakundeak motz gelditu direlakoan.

E Z P A L A K

■ JOEL CATHALA ERORI, PATRICK RIOU IGO

BELLOCH eta Pasquak hala erabakita, ETaren kontra Frantzian egiten den borrokaren buruzagitzan urtea osatu gabe aldegin behar izan du Joel Cathalak. Hendaiaiko PAFeko komisario lanetan hasi zenetik —hamabost urte baino gehiago pasa dira ordudunik— ETaren ezagutza oso zehatza eskuratua zuen Cathalak. Corcuera eta Rafael Veraren garaietan protagonismo berezi bat lortu zuen, eta joan den martxoan bertan eman zioten buruzagitzaren egunotan galdu du.

Belloch, Pasqua eta Laurence Levert epaileak lortu duten kontsentsu berriarekin erori da Cathala, eta lehen konfidantza osoa eman zion Pasquak berak moztu dio lepoa. Bere orde, Le Verten babesean indar handia hartu duen Marion komisarioaren gainetik, Patrick Riou kokatu dute. Ustelkeria aferetan espezialdua, Parisko «Info-Matin» egunkariak honen izendatziearekin Pasquak bere alderdiaz Riou egiten ari zen zenbait ikerketa «hoztu» nahi izan dituela adierazi du.

■ ANDER SUSAEAREN JIPOIAREN AUZIA

DONIBANEKO arraun taldean Jose Irigoien ertzainaren polemika baretu ondoren —polemika itzali da, baina arraunlariek beren esponsorra galdu dute— iazko Bilboko jaietan Ander Susaeta ertzaina jipoitu zutenen auzia iritsi da. Ertzaintzako agenteen eta euskal gizartearen zati baten arteko tirabira eztabaidatzen da, eta Atutxaren departamenduak erabiltzen dituen bideoak frogatzat duten balioa ere bai. Ertzainek, bitartean, alertan segitzen dute. Komisaldegietan subfusilekin egiten da guardia, eta oinezko patruilak oso murriztuak daude.

Alberto Ansola, Arabako diputatu nagusia

«EAJ-UA izan daiteke irtenbidea Arabako Diputazioa osatzeko»

Berrogeita hamar urte ditu Alberto Ansola Arabako aldun nagusiak. Gipuzkoako Soraluzen jaiotako plaentxiarra, Ingeniaritza titulua bi adarretan —mekanikoan eta elektronikoan— edukirik, orain Zuzenbide ikasketak burutzen ari da. Unibertsitateko irakasle postua zain dauka, azken hilabeteak ditu Diputazioko jauregian. Bera orain dagoen aulkian egon zen Emilio Gebaraz hainbat lore kontatu dizkigu Ansolak, eta EAEren barne antolakuntza konfederala aldarrikatzen dutenen baztertzea salatu.

Arabak EAEn jarraituko al du 2.001. urtean?

Seguru. Gertatzen da hemen gero eta nabariago diren bi joera daudela: EAEren barruan segitzeko joera bata, eta Espainiarekin gero eta gehiago lotzekoa bestea. Lehenak indarra galdu du urteotan, eta bigarrean, berriz, UAk PP eta PSOEn txanda hartu du. Baina ez dira Araba EAetik apartatzeri ausartuko. Baliteke UA horretan saiatzea, baina ez du nahikoa indar.

Zertan buts egin duzue abertzaleek UA bezalako formazioa sortzeko?

UAren sorrera ez dute abertzaleon hutsek eragin. 84ean, alderdi abertzaleek gehiengo absolutua lortu zuten Batzar Nagusietarako

hauteskundeetan Araban. Baina horien boto asko ez zen abertzalea. 1980-85 urteetan abertzaleek lortutako boto kopurua mirari gisa ikusten dut. Orain, ordea, nork bere iritzia lasaiago azaltzen duenean, indarkeria gutxitu eta askatasun handiagoa egonik, boto joera normaltasunera itzuli da.

Egun, berriz, arabarren erdiak alde batera bozkatzeko du, eta beste erdiak bestera. Eta hori ez da komenigarria. Horrek batasuna apurtzen du, eta azken batean, egoera honek Euskal Herriaren nazio proiektua geldotzen.

Autodeterminazioaren diskurtsoak beldurra eragiten duela dio Gebarak...

Norbaitek EAJk autodeterminazioa ez zuela defendituko uste bazuen, oker zebilen. Hala ere, nik EAJk 80-84 bitartean egiten zuen diskurtsoa berreskuratu behar lukeela defenditzen dut. Bi ildo nagusi daude: abertzale batzuek pentsatzen dute gure herri erakundeak zentralizatu egin behar direla. Beste batzuek pentsatzen dugu abertzaleen erakundeak ez duela derrigor zentralismo batekin loturik egon behar, gobernua eta erakundeak konfederakuntza gisa eratu behar direla.

Azken hau da, nire ustez, Euskal Herria nazio gisa eratzekeko eredu egokiena.

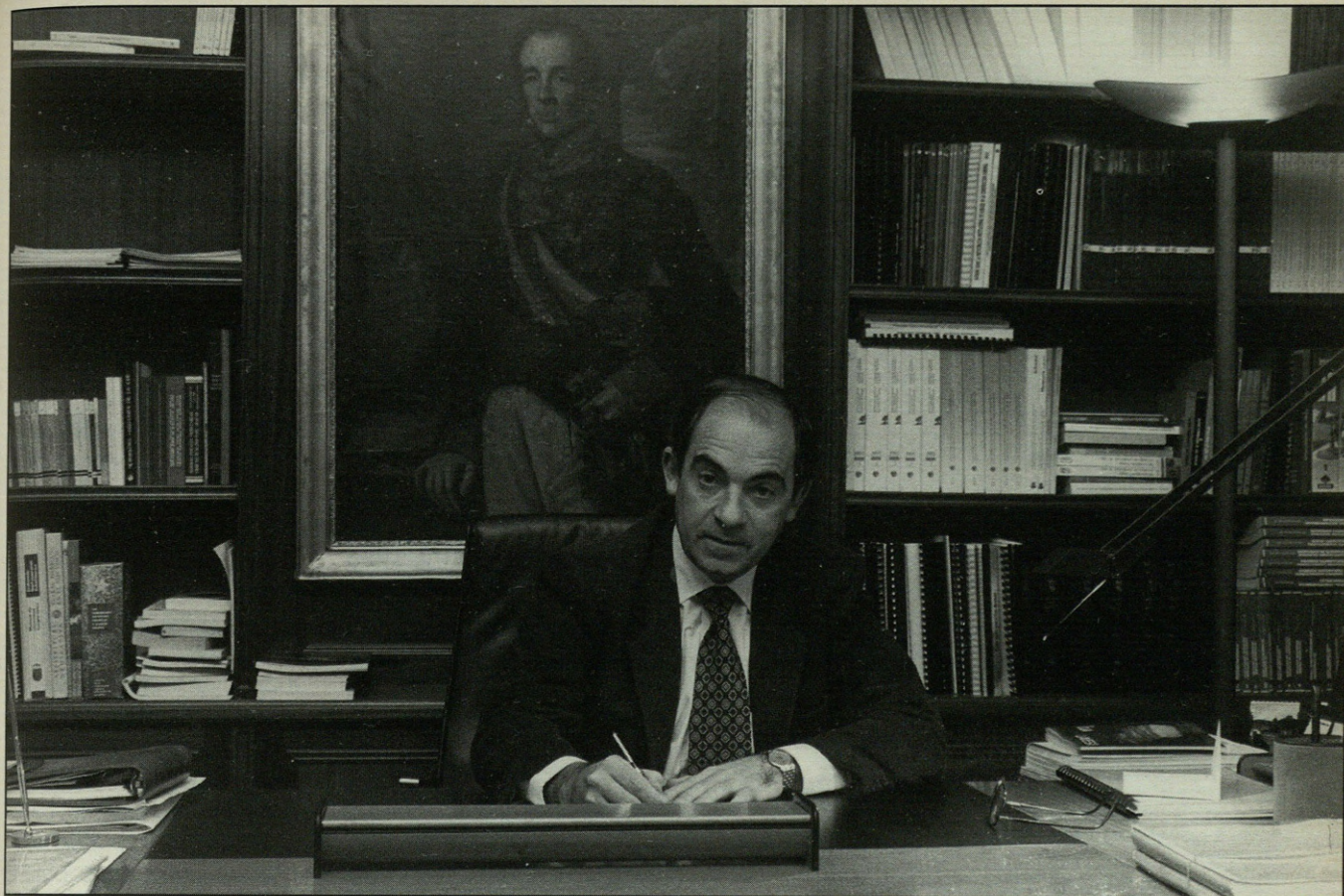
Azken urteotan, eszisiaoren eta PSOekin eginiko koalizioen ondorioz, EAJk zentralismo batera jo du eta horrela sortu da Arabako arazoa. Askok hemengo zentralismoa Madrilekoa baino okerrago ikusten dute.

Baina herrialde bakoi-tzak 25 parlamentari dauzka Legebiltzarrean...

Estatutuak Gipuzkoa, Bizkaia eta Araba ofizialki parekatuta ipintzen ditu Eusko Legebiltzarrean. Eta legebiltzar hori federakuntza itxurako gobernua osatzeko egin dago. Gero gertatu da ildo hori ez dela jarraitu, eta gobernu zentralizatu egin dela.

Egia da formalki 25/25/25 banatua dagoela Legebiltzarra, baina ez dute forma

«Eusko Alderdi Jeltzaleak 1980-84ean egiten zuen diskurtsoa berreskuratu behako luke, gure eszisiaoren aurrekoa»

«Azken urte hauetan, EAJk zentralismo batera jo du eta horrek sortarazi du Arabako arazoa». (Argazkia: Alberto Elósegui).

horretan agintzen, ez baita herrialde gisa jokatzeko. Hots, egun Legebiltzarrean ideologikoki hartzen dira erabakiak, eta ez parlamentu federal batean hartzen diren gisara: arabar guztiek ez dute boto bera ematen, bizkaitarrek beste bat eta gipuzkoarrek bestea.

Beraz, 25/25/25 sistema hori formalismo huts bihurtu da. Guztiek alderdi bezala jokatzeko dute, nahiz arabar, nahiz gipuzkoar, nahiz bizkaitar izan. Estatutuak dioena ahanzi egin da, eta legea aldatu gabe ideologikoki jokatzeko ari da parlamentu bakar bat bailitza.

UA ez al da joango udako ekaitz baten modura?

Uaren fenomenoak ez da joango. Lehenengotik pen-

tsatzen nuen ez zela urtebeterako fenomeno. Oraingoz botoa gehitzen ari da, eta beharbada oraindik Araban asko izango dira UAri botoa emango liokeenak, baina oraingoan ematen ez diotenak.

Zuk esandako guztia EAJn norbait benetan planteatzen ari al da?

Nik adierazi izan dut 80-84 bitarteko diskurtso hura berreskuratu beharko genukeela. Duela hamar urte egin genuen gauza bera egitea eskatzen dut. Sekula ez dugu berririo izan orduan izandako boto kopururik. Arabarrek aintzat hartzen zuten diskurtso hura, eta Araban 44.000 boto inguru izan genituen 84ean. Geroztik erdia inguru galdu dugu.

GURE PRINTZPIOEKIKO LEIAL

PROFESIONALITASUNA, ESPERIENTZIA ETA ARRETA.

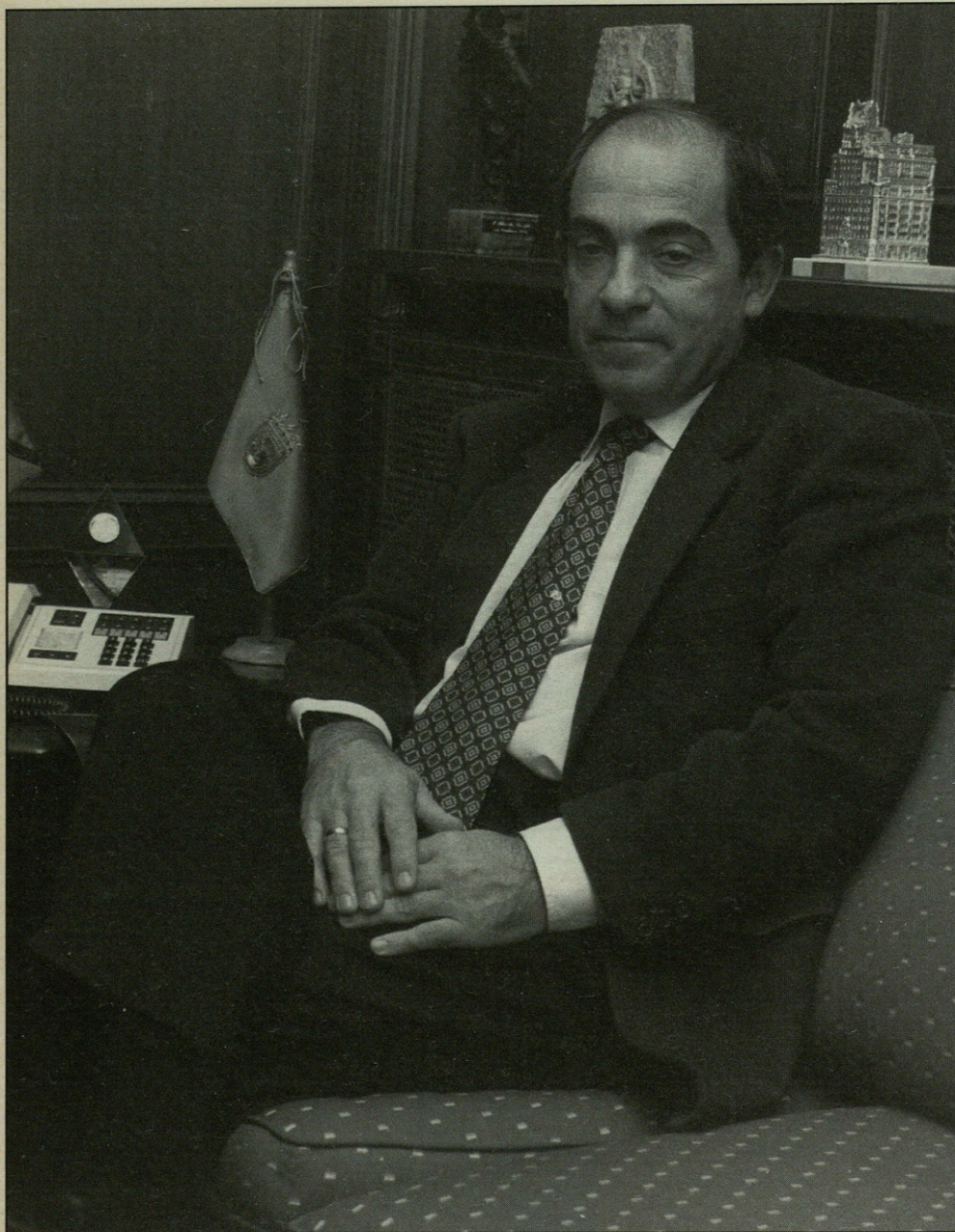
OPEL

Z A I N G A I T U Z U

10° URTEURRENA

TALLERES OLA

Olabarrena Auzoa, z/g. Tfnoak: 76 33 44 / 45 / 46. **BERGARA** (Gipuzkoa)
Erakusketa **ARRASATEN**: Loramendi, 2. Tfnoak: 79 05 86
DEBA ARRO. LEINTZ BAILARA ETA GOIERRI GARA Irako kontzesionaria
OPEL BANATZAILE OFICIALAK. ESPERIENTZIAGATIK ONENAK.

«Nazio bat antolatzeko bi eredu daude: erakunde publikoak zentralizaturik izatea bata, eta erakundeak konfederakuntza gisa eratuta izatea bestea. Azken hau da niretzako Euskal Herria nazio gisa eratzeko eredu egokiena». (Argazkia: Alberto Elósegui).

Zer dela eta diskurtso al-daketa?

Maiz gauzak ez dira borondatez egiten, eta hau ere ez dakit pentsatua zegoen ala ez. EAJ barruan iskanbilak sortu eta zatiketa arteko garai hartan erakundeak konfederakuntza modura antolatu edota zentralismora jo planteatzen ari ginen. EAJn gelditu ginenon artean konfederakuntzaren ideia zen nagusi, EAKoak ziren zentralistak. Ondorenean,

EAJk berak hartu du zentralismoaren ildo hori.

Zentralismo horren erantzuna UA da, adibidez. Guk 80-84 urte bitartean egiten genuen diskurtso bera egiten du egun UAK, bai bai-

«Politikan edozer gauza da posible, hautesleek hala agintzen badute»

takite diskurtso horrek jendea erakartzen duela. Guk arabar eta foralismo sentimendu hori Euskal Herriko nazioa eraikitzeke erabiltzen dugu. Foralismoa agertuz gero ezin da nazio zentralista bat egin, baina hor da Suitzako adibidea, federakuntzaren ildoari jarraiki antolaturiko nazioa. Aldiz, foralismo sentimendu horren bidez UAKoak Euskal Herria zatitzeko asmotan dabilzala susmoa daukat nik. Eta gu zenbat eta zentralistago izan, orduan eta gehiago indartuko da mugimendu hori.

Maiatzeko hauteskundeetarako nola ikusten duzu koalizioen gaia?

Ez da erraza erabaki bat hartzea. EAEko erakunderik nagusienak ardatz politiko baten arabera eratzen badi-ra, PSOE-EA-EAJ esaterako, normala da alderdi horiek jokabide eta politika bateratua izatea ahal duten leku guztietan. Baina Araban bada datu kezagarri bat. Bi ardatz nagusi sortzen ari dira, arabar abertzaletasuna eta euskal abertzaletasuna, eta EAJ eta UA dira diferentzia handiz indar nagusiak. Halako bipolarizazioa nagusitzen ari da.

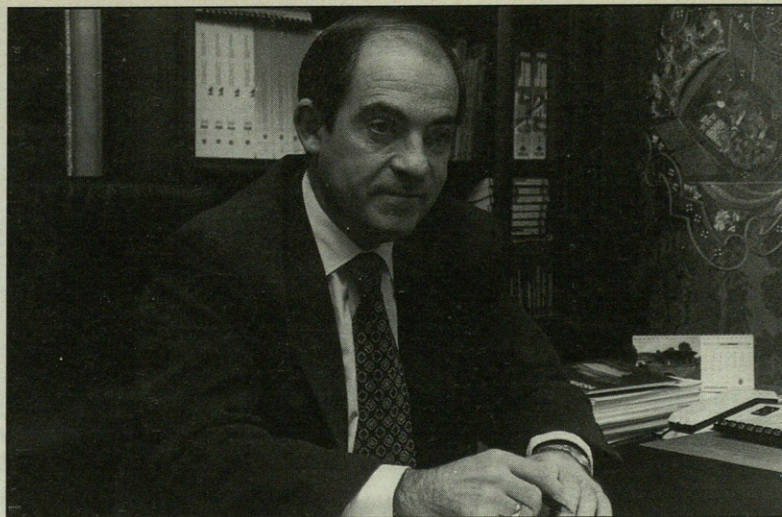
Orain tratuan ari den tripartitua gauzatuz gero, kutsu abertzalea izango lukeen gobernu koalizioa osatuko litzateke. Horren aurkako erreakzio bat gerta liteke, eta erreakzio hori Araban ematea da logikoa. Hori horrela gertatuz gero, bertiro ere EAJ eta UA izango dira lehen indarrak hurrengo hauteskundeetan. Baina UA igotzen da PSOE eta PPri botoak kenduz. Beraz, gerta liteke EAJ-PSE-EA ardatza Arabara zabaldu ezin izatea. Gehiengo PSOE eta PPre-

«Formalki herrialde bakoitzak 25 aulki ditu Parlamentuan, baina Jaurlaritza zentralizatua eraiki da eta Estatutuak dioena ahan-tzi egin da»

kin osatu? Bi horiek ez dira gobernuan batera egongo, eta bakar batekin ezin da gehiengorik osatu, UAri ere berdin gertatzen zaio... Ir-tenbidea? EAJ-UA.

Zeuk nola ikusiko zenuke ezkontza hori?

Politikan dena dela posible pentsatzen dut nik, hautes-leek agintzen dutena onartu egin behar baita. Atsegin izango al nukeen EAJ-UA? Ez, baina nik ezin dut aldatu arabarren botua. Atsegin izatez, EAJren aldundia nahi

«EAJ-UA koalizioa sortzen bada, arabarren aginduz sortuko da. Eta koalizio horren baldintzen arabera gobernatu eta egin beharko dira legeak». (Arg.: Alberto Elsoegi).

nuke nik. Baina diputatu na-gusi sozialista batekin ere lan egin dut.

Eta bizkuntz politikak ordainduko al ditu hau-tsitako platerak?

Ziurrenik bai. Herria den bezalakoa da, hori aldatze-rik ez dago. Herria aldatu ezin denez, legea aldatu be-har, eta horixe gertatuko da

hemen. EAJ-UA koalizioa sortzen bada, arabarren aginduz sortuko da. Eta bal-dintza horien arabera go-bernatu beharko da, legeak ere baldintza horien arabera eginez. Nik, pertsonalki, ez dut UArekin gobernatuko.

Azken zortzi urteotan hemengo diskurtsoa eral-datu egin da. Aldatzen joan

den arabera, arabar askok pentsatu dute gipuzkoarren eta batipat bizkaitarren in-posaketa dagoela, eta erreakzio gisa jendeak ho-riekin zerikusirik ez duen alderdi bati eman dio botoa.

PELLO ZUBIRIA

MIKEL JAUREGI

Interiorismoaren uhina lantzen dugu

PROMOTORE, KONSTRUKTORE ETA HAROTZ

Uhinlan en zuek behar dituzuen armairuak egiten ditugu.

Kalitatea, prezio ona eta Gipuzkoan bezala Euskadi osoan montatutako armairuak dira gure bermea

Uhinlan S.A.

Anaka - Pol. 10 (Latxunborro Etorb. z/g)
Tel (943) 61 59 43-44
Fax (943) 61 69 70
327 p.k. 20300 IRUN

H I R U M U N D U

■ IMPERIALISMOAREN
TANKEAK
TXETXENIAN

IRAGARRITA zegoen legeaz, Boris Ieltsinen agindupean, Errusiak Txetxeniako Errepublika inbaditu du. Nazioarteko onarpen barik, baina biztanleen onarpen osoz, 1991eko azaroatik Txetxenia independente bizi izan da. Ez da lehena, aurretik ere Georgian, Tadjikistan eta Moldavian besteak beste, errusiarren zabalkundea lagunduko duen indar militarra erabili du Ieltsinek. Grozni, Txetxeniako hiriburua hartuko dute ehundaka tanke eta milaka soldaduk, baina erresistentziaren hazia sendotzen hasia da jada Txetxenia. Moskun ere, Ieltsinek oposizio gogorra aurkitu du, egun oposizio burua den legor Gaidarrena.

■ GORPUZTEN HASI DA
BAKEA

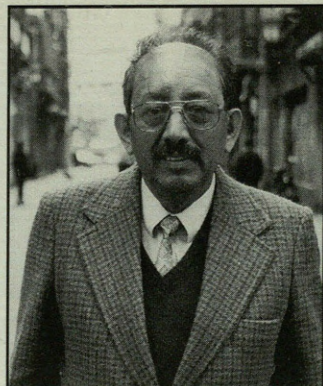
IPAR Irlandako bake prozesua sartu da jada eduki kontutan. Oraindik edukien hastapenetan bestetik ez dira, baina bilera sinbologiaz bete ageri zaigu partehartzaileei dagokionez: Imagina al dezake norbaitek, orain, Euskal Herrian 'Antxon' eta Idigoras publikoki Galindo eta Serrarekin mahai berean? Alderdi guztien konferentzia da bileron helburua baina aldeaz aurretik honez geroantzean litezke arantzaren batzuk: IRaren armen entrega bata, eta Downing Streeteko akordioak dioen Irlandaren batasun eskubidearen erabakiaren sujeta besteak. Une bero eta gaitzena dator laster, errepublikarrak eta lealistak mahai beraren inguruan eseriko diren hori.

■ GERRAREN LEGEAK
GARATZEN UTZI
SERBIARREK

NAZIO Batuen Erakundeak eta Kontaktu Taldeak Serbia Handiaren lehen kimuak onartu dituzte jada. Eta normala da, gerra baten erabateko nagusitasuna erakusten duen taldeak berea inposatzen du eta. Bosniako serbiarren nagusitasuna erabatekoa da, eta Bosniako % 90 hartzen ez badute komeni ez zaie-lako da. Nazioarteko komunitateak gerraren logika onartu du, hasieratik gainera; bestela, erakundeko kide den neurrian, Bosniako Errepublikaren batasuna defendatu beharko zukeen. Egin ez badu, ez dezala kasku urdinen mozturro humanitarioa jarri eta utz ditzala garatzen gerraren arauak. Baina alde guztientzat.

Essenekoa izan zen Jacques Delorsen EBko azken gailurra hile honetan bukatzen baitzaio Batzordeko lehendakariaren agindualdia. Hamar urte ondoren, Delorsek Maastricht eta zabalkundearen aroa itxi ditu. Bere ordezkorearen lana izango da ekialderantzako zabalkundea gidatzea. Azkenik, Frantziako zentru-ezkerrean lurrikara eraginez, Frantziako lehendakariatzara ere ez dela aurkeztuko iragarri berri du.

Paperezko gobernadore

AMADO Avendaño eta Chiapaseko sektore herritarrek lortu dute abuztuko hauteskundeetatik eten barik aldarrikatu izan dutena, Avendaño bera Chiapaseko gobernadore izendatzea. Gobernadore berezia, oster, bere aldekoek besterik ez baitute onartzen. Ez da gutxi eta seguruenik garrantzitsuena, abuztuko hauteskundeetan herritar gehienak bere alde atera bide baitziren eta PRIren iruzurratik izan ez balitz, legalki ere bera legokeelako gobernadore postuan.

Baina legalki aulki hori hartu duena Eduardo Robledo izan da, PRIko hautagaia. Huateskundeak berak irabazi zituen, eta nazioarteko soegileek ontzat emanda. Teorian, beraz, Robledo onartu beharko litzateke. Eta kitto. Hala ere, Mexikoko egoera eta PRIren usteldura maila kontuan hartuta, Avendaño eta sektore herritarren salaketak erabat ulergarriak dira. Iruzur salaketak oso larriak eta begibistakoak izanik ere, Chiapaseko nekazari eta indigenek ezik, inork ez dio gaiari behar bezala heldu. EZLNko zapatisten laguntza izan arren, etorkizun gaitza duen paperezko gobernadore bihurtu da Avendaño.

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Kuba, ibiltariaren desenkantua

ARESTIAN Kubatik etorritako pertsona batzuekin hitzegitean, harritasunez konturatu naiz gehien ahozkatzen den hitza zera dela: desenkantua. Jendea Kubara paradisura doala pentsatuz abiatzen da, ezkertiarren azken paradisua, eta mentalitate honekin shocka berehalakoa da: hotzgailu hutsak, medikamendu eza, belseroak...

Kubako egoera aztertzen badugu, gure arreta erakartzen duen lehenengo gauza blokeoa da; 34 urte irauten duen blokeo ekonomiko hain ezagunak eta 1992az geroztik Torricelli Legearekin sakontzen denak, Kubarekiko merkataritza zuzena ezezik hirugarren herrialdeekiko merkataritza eragozten du.

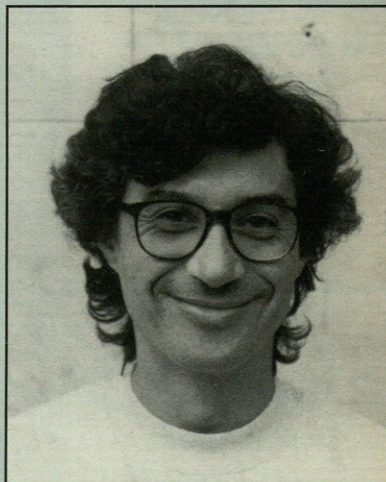
ESTATU BATUETAKO jarrera hau medio, herrialde honetan dibisen sarrera farregarria da. Honek Kuban dolarrak lortzeko neurri gabeko beharizana sortzen du. Turismoari lehentasuna ematen zaio. Dolarrekin erosteko dendak agertzen dira eta biztanle guztiek denda hauetan erosteko aukera dute. Honela biztanleen kopuru handia kalera joaten da «a inventar el dolar» eta merkatu beltza zabala agertzen da.

Kubako ekonomiak porrot egiten du horrela eta biztanleek lanpostuak uzten dituzte, hango diruarekin edozein produktu erostea oso zaila baita. Hala ere, ekonomia indartzearen, kontzientzia soziala duen jendearen lanpostuak mantentzen dira.

Askatasun demokratikoak ez direla errespetatzen eta Kuba diktadura bat dela egozten zaio. Nahikoa dugu bere herrikide den Nikaraguari begiratzen badiogu, argudio hauen faltsukeriaz kontura gaitezen: herri honetan langabezia %60 baino haundiagoa da, analfabetismoa gero eta handiagoa da, praktikan ez dago ia osasunik, eta oraindik, bost urte pasa ondoren, Estatu Batuek agindutako kreditoak itxoi-ten dira.

BIZTANLEEK ezin daitezkeela atera esaten da, baina aukera hau, Latinoamerikako zein herrialdetan dago? Haitiko balseroak eta mexikar 'espaldas mojadas' direlakoak adibide ederrak dira.

Ikas dezagun behin betikoz, hirugarren munduan hauteskundeak eta demokrazia ez direla gauza bera, Estatu Batuek emaitzak haientzako komenigarriak ez direla pentsatzen dutenean, hauteskundeak trukatzeko, sabotatzen edo galeratzen baititu. Kubako egoera aldatzen bada, Latinoamerikan dagoena bezalakoa izango da: Estatu Batu ahalguztidunaren morroia izango da.

J O S E L U I S P E R E Z

Mugarik Gabeko kidea

Pragaren aurpegi berria

Sozialismo erreala atzean utzi ondoren, Txekar Errepublika ziztu bizian ari da abiatzen kapitalismoaren magalera. Bertan 'harresi' eta 'hotz' garaietan bizi izan denak inork baino hobeto igerriko du aldaketa sakona.

UZTAILAK 25. Pragan nago berriz ere. Azkenik! Hiri honetan bi urte luze eman nituen, komunismoaren azkenengo biak. Harrezkero hiruzpalau aldiz itzuli izan naiz, eta gero eta harrituago bueltatu etxera, herri honen itxuraldaketa azkarra ikusita.

Uztailaren 25a da, beraz, eta «hun dorreetako Praga» honetan nago. Bi urte iraganak dira nire azkenengo bisitatik. Eta estreinako uste-kabea aireportuan bertan

■ Txekoslovakia desgertu zenetik Txekar Errepublikak liberalismo sakonaren bideari heldu dio.

gertatu zait, neure lagun Katkari deitu behar izan diodanean, bere etxerako bidea galdetzeko. Izan ere, nitaz kupitu eta ostatu eskaini zidan postale maitagarri baten bidez. Azken egonaldian soberan izan nuen txanpon bat erabiliz eta kabinako makinak atzera eman dit. Berriz ere saiatu eta berriz ere alferrik.

Hemendik dabilen gizon bati aireportuko kabina guztiak hondaturik ote dauden galdetu diodanean, barrez lehertzen hasi da. Nire txanponak dagoeneko ez du

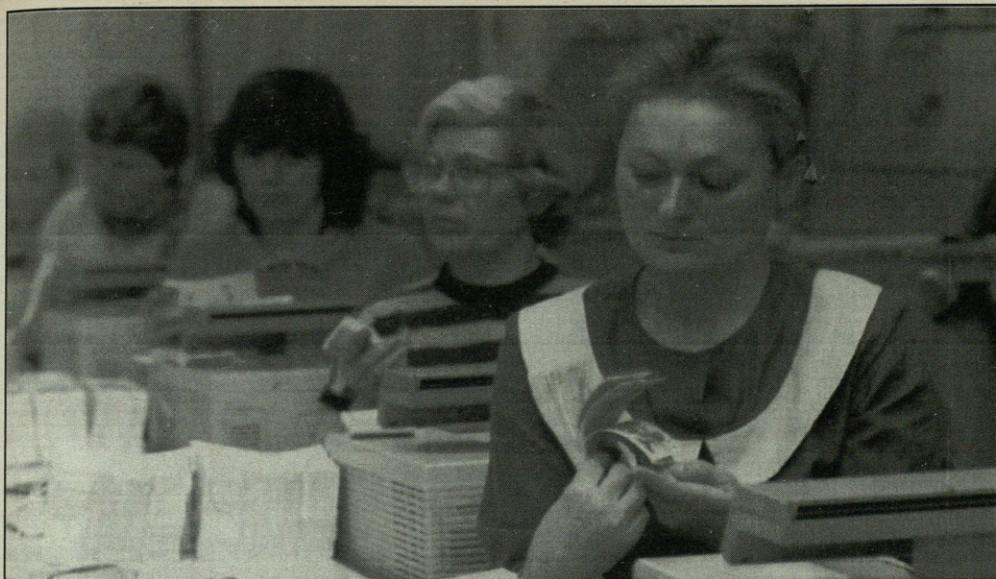
deusetarako balio. Txanpon eta dirupaper guztiak aldatuak dira aurtengo urtarri-laren 1etik.

Nire harridurarako, kabinan hau txanponak onartzen dituen bakarra da. Orain Txekar Errepublikako kabi-

■ Eraman nauen autobusa komunismoaren garaikoa da, ez ordea prezioa, %60 garestiagoa

netako % 90ek telefono-txartelez funtzionatzen du. Heldu berri bazara jai duzu.

Metrora eraman nauen autobusa komunismoaren garaikoa da nabarmen, baina ez ordea prezioa, % 60 garestiagoa baita txartela. Hamaika publizitate kartel bide bazterrean, eta bertoko matrikuladun automobil dotore ugari errepidean. Aspaldiko garaietan ez zegoen matrikulari begiratu beharrik automobila nongoa zen jakiteko. Skoda edo Travant markakoa bazen, Txekar Errepublikakoa. Bestela,

Lehengo zerbitzuak funtsean aldatu ez badira ere, lehengo diruak dagoeneko ezer gutxirako balio du. Garai berriek diru berria eskatu dute, eta txekarrek egoera horretara moldatu behar izan dute.

atzerritarra: alemana edo austriarra seguruenik.

Uztailak 26. Petr eta Jana aspaldiko adiskide ditut, eta adiskidantza horretaz baliatu naiz gaur gosea berdintzeko: Petrek bazkaltzera gonbidatu nau. Janak, afaltzera.

Petr ('Peru' deituko diot aurrerantzean) txekar euskalduna da. Lazkaoko barne-tegi batean egon zen aspaldi, eta harrezkero lagun ugari dauzka Euskal Herrian. Dirua trukatzeko bulego batean egiten du lan, Mostecka kalean. Eta datu interesgarri bat: turista euskaldunei ez die komisiorik kobratzen! Euskal herritar erdaldunei bai, ordea. Peru gurea, Londresen ez baina Pragan *privatizace* prozesuan parte hartu duten txekarretako bat da.

Jana iaz ezagutu nuen, ustekabea eta elkar eza-gutu gabe telefonoz deitu

eta bi aste ko ostatua eskatu zidanean. Iaz, nire etxean zegoen garaian, ikasle xume bat zen, lehia eta konkurrentzia munduan etorkizun ilunari aurpegi eman behar ziona. Gaur egun, berriz, *restituce* deritzonaren bidez, 1948ko jabeen ondorengoei itzuli egin zaizkie bai enpresak bai etxeak (eraikin osoak, kasu gehienetan). Honela, Peruk txokolategi bateko hiru akzio erosi ditu eta Janarentzat bukatu egin dira pisua bilatzeko buru-hausteak.

Hala ere, etxean *restituce* delakoa ez da uste bezain erraza gertatu. Badirudi gobernu eskuindarrak, ezinbestez eta egoerak bultzaturik, 'gizarte-sentsibilitatea' erakutsi duela: egia da aspaldiko jabeek itzuli zaizkiela etxeak, baina bertako biztanleak ezin dituzte kale gorri bota.

Lege hori indarrean ez balego, jabeek berehalaxe saldu edo alokatuko lizkiekete atzerritarrei etxeak, bertokoek ordaindu ezineko prezioan. Jabeek alokairua jasoko dute, hori bai, baina gobernuaren kontrolpean eta merkatu-legeetatik kan-

po. Jana ere ezin izango zitekeen bere etxean bizi, bere familiari itzuli zaizkion bi eraikinetako apartamentuetako bat hutsik gelditu ez balitz.

Esan bezala, etxeko ja-beak ezin ditzake maizterrak

kaleratu, baina bai ordea eraikin osoa beste norbaiti saldu. Hori dela eta, eta harri garria badirudi ere, egunkarietako iragarkietan ugariagoak dira eraikin salmentak pisu-salmentak baino. Eta bitxikeria bat: pisu-

VIAJES

BIDAIAK

SKI 94 - 95

ERREGE EGUNA

VALTHORENS

52.000 pta.

Barne: bus litera +
forfait 6 egun +
egoitza 6 gau + tasak
+ aseguria

VAL D'ISERE

61.200 pta.

Barne: bus litera +
forfait 6 egun +
egoitza 6 gau + tasak

SESTRIERE

52.900 pta.

Barne: bus litera +
forfait 6 egun +
egoitza 6 gau + tasak
+ izarak

URTARRILAK 6 - 15

VAL THORENS

42.000 pta.

Barne: bus litera +
forfait 6 egun +
egoitza 7 egun + tasak
+ aseguria

URTARRILAK 15 - 21

PAS DE LA CASA

35.900 pta.

Barne: Autobusa +
egoitza 6 gau
(pentsio erdia)
+forfait 6 egun

URTARRILAK 8 - 15

BAQUETRA

34.700 pta.

Barne: Autobusa +
egoitza 7 gau
+forfait 6 egun

TEP BIDAIAK

SAN MARCIAL 1
TEL. 420071
DONOSTIA

TEP BIDAIAK

ERRESERBAK
TELEFONOZ
(943) 461608

TEP BIDAIAK

URBIETA 59
TEL. 460688
DONOSTIA

**Gehien saltzen
diren liburuak
EEBBetako
'best-sellers'ak
dira**

Txekar Errepublikan ere mugimendu faxistak ugaldtu egin dira eta izan dituzte liskarrak Poliziarekin.

guztiak okupaturik badaude eta bertako maizterrek hutsik egin gabe ordaintzen badute hileroko errenta, eraikina merkeagoa da. Aitzitik, eraikina, zenbat eta pisu huts gehiago eduki, garestiago saltzen da. Izan ere, txit erraza da halako maizterrak auzitan jarritz etxetik botatzea.

Atzerrira begira

UZTAILAK 27. Gaur «Lidové noviny» («Herri egunkaria») erosi eta irakurtzeari eman diot. Berri bat eta karteldegia dira gehien zurtu nautenak. Odeon argitaletxeak, urte luzetan literatura 'ona' plazaratu duen argitaletxe sonatuak porrot egin du. Jakina, jendeak, oraingoz behintzat, utzi egin dio literaturaz interesatzeari, bestelako lehentasunak baititu. Eta gehien saltzen diren liburuak EEBBetako *best-sellers*-ak dira, noski.

Gaur egun, kanpoko liburu bat argitaratuko bada bete behar diren baldintzak hauek dira: idazleak autoren eskubideei uko egin eta liburuaren 'jaioterritik' diru-laguntza jasotzea. Bestela jai. Mlada Fronta argitale-

txeak, esaterako, atseginez publikatuko luke 'Obabakoak', baina nola?

Gaur egungo literatura txekarra putzu sakon eta ilun bat da, eta idazleek ez dute bertatik ur gazia besterik ateratzen. Azken urteotan literatura txekarrak ez du liburu aipagarriarik eskaini. Pentsa liteke zenbait idazlek aiseago idazten zutela disidentzia eta lubakietatik, eta orain, sistema berriarekin, zertaz idatzi ez daukatela. Agortu zaiela ideia jarria.

Bestalde, irakurlego txekarrak ez die orain batere jaramonik egiten lehen gogo biziz eta isil-gordean irakurtzen ziren liburuei. Eta gainera, badira literatur kritikariak disidentziako obra askoren literatur balioa kokolan jarri dutenak. Lekukotasun balioa kentzen bazaie, ezer gutxi gelditzen da, gutxiegi, honelako obrek atzerrian erdietsi zuten oi-

hartzun zabalerako. Gogora dezagun horixe bera dela Pavel Tigridek erbestean argitaratzen zuen aldizkariaren izenburua: «Svedectivi» («Lekukotasuna»).

Karteldegia ere garai berriaren erakusgarri bihurtu zaigu: uztailaren 27tik abuztuaren 2ra bitarteko zinema programan ikus dezakegunez, Pragan ematen diren 30 filmeetatik 25 estatubatuarrrak dira, bat ingelesa, bat italiarra, bat zelandaberritarra, bat eslovakiarra, eta bat txekarra. Kasualitatea izango da agian, baina filme txekar horrek «Amerika» du izena.

Eta hau guztia gutxi balitz, datu asaldagarri bat: zinema txekarraren urrezko garairen sinbolo izan diren Barrandov estudioetan ez da, gaur egun, filme bat bera ere filmatzen ari.

Uztailak 28. Eguraldi zoragarria. Noan egurastera! Hiri Zaharreko plaza,

Vyxehrad, Mala Strana, Kanpa uhartea, Karlos zubia. Pragako Hiri Zaharretik deserriratu egin dira txekarrak, hain baitira altuak jattetxe eta tabernetako prezioak. Hiri zaharretik kanpo bederatzi korona (45 pezeta, ia bi libera) balio duen garagardoak erdialdean 30 koronatik gora balio du.

Herritarrak eta turistak

DESERRIRATZE hori ekiditeko badira bi prezio mota dituztenak: bata bertokoenztat (merkeago) eta bestea atzerritarrentzat. Pragara bazoaz, irakurle, bazkal ezazu edozein jatetxetan, har ezazu edozein taxi, dei ezazu etxera edozein postetxe edo hoteletatik, alda ezazu dirua edozein dirutruke-bulegotan (batez ere *Chequepoint* izenekoetan), eta lapurreta galanta zertan den jakingo duzu berehala.

Autora eramaten baduzu, zaude seguru aparkatzea debekatzen duen seinalea zuhaitz adar eta hostoez estalita egongo dela eta autora itzultzen zarenerako zepo eder bat aurkituko duzula gurpilari atxikita. Hango

■ Datu interesgarri bat: turista euskaldunei Peruk ez die komisiorik kobratzen, euskal herritar erdaldunei bai ordea

Vaclav Klaus lehen ministro eskuindarrak kapitalismoaren eredu estuari heldu dio Txekiar Errepublikari EBra sartzeko.

polizia harrapariak ez du atsedetik hartzen, eta igandez ere egiten du lan.

Eta autoa eraman ezik, igoko zara tranbiara, sartuko zara metroan, eta sarreraren txartelik eskatzen ez dizutenez eta txartela zulatu beharra txekiaraz bakarrik azaltzen denez, zaude seguru uniformeaz jantzi gabeko norbaitek plaka susmagarri bat erakutsi eta 200 korona kobratuko dizkizula txartelik ez edukitzeagatik edo ez zulatzeagatik. Aurka egiten badiozu, Poliziari deituko dio, eta ordaindu eta gero konturatu zara nola erdibana egiten duten diruarekin.

Uztailak 28. Peruren telebista piztu eta, hau ustekabea, behialako bi katez

gain beste hiru agertu dira. Ordainduz gero, Cableplus ere izango duzu ikusgai. Eta ordaindu gabe, baina publikitatez josirik, bi kate pribatu ikus daitezke, imajina ahal leko *telenobela* eta «reality show» moduko saioez gainezka. Eta hau guztia bost urtetan! Beste bi kateak estatuenak dira, lehena ikusle gehiengoarentzat eta bigarrena gutxiengoarentzat.

UZTAILAK 30. Aireportuan nago berriro, oraingotan etxerako bidean. Sei egun «urrezko» Pragan erdi *deutsch* erdi *yankee* hontan. Nahikoak, denbora hemen inon baino azkarrago igarotzen dela ohartzeko. Askozaz azkarrago.

KARLOS CID ABASOLO

La Casa del Café

— Juan Irujo, S. A. —
D O N O S T I A

Itsas-sektoreak ekaitza bizi izan du azken hamarkadan

Haizea dator iparraldetik, bejondeiola itsas munduari

Oinarria itsaosan duten sektore desberdinek —Itsas garraioak, untzigintzak eta arrantzak— atzerakada oso esanguratsua ezagutu dute azken hamarkada honetan. Iragan 1993an eta aurten argi izpi batzuk ikusi ahal izan dituzte eta, horien atzetik ekinez, krisiaren irteerarantz abiatu dira.

SEKTORE gehientsuenak abiatzen dira beren argi izpi ahulen atzetik, batzuetan arrakastaz, krisitik ateratzea lortuz, eta beste batzuetan noraezean, merkatuko oihanean galdu arte. Itsasoak garrantzi handia du Euskal Herrian, eta hori bere ekonomian ere argi nabarmen-tzen da: EAEko untzigintza eta bere industria laguntzailean, itsas-garraioetan eta alturako arrantzan 18.000 lagunek dihardute eta 1993-an, orotara, 200.000 milioi (8.000 milioi bat libera) pezetako dirutza mugitu zuten. Espainia mailan garrantzia handia izan ohi du itsas sektoreak: itsas garraioan diharduten enpresetan, EAE-

koak estatu mailako % 20 osatzen dute, untzigintzan % 30 inguru eta alturako arrantzan % 13.

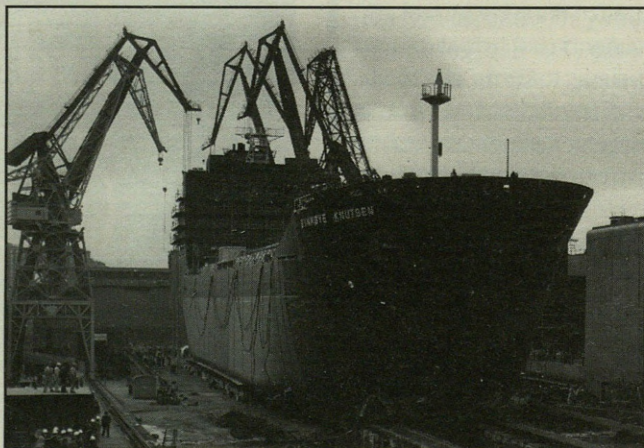
1992ko abenduan sortu-tako Adimde elkarte (Eus-kadiko Itsas Industriaren El-karte) sektorearen arazoen zabalkunde kanpaina gogo-rra eramaten ari da aurrera, garrantzitsuena untzi be-rriak egiteko diru laguntzen lorpen eremuan. Dena den, egungo ekoizpen hobekun-tza eta kostuen jaitsierarekin ere borroka latza dago.

Azpisektoreka aztertuz gero, atal kontraesankorre-

na itsas-garraioena da. EAEko itsas-garraioen zir-kulazio unerik garaiena 1991n ezagutu zen, Espai-niako zirkulazioaren % 12. Izan ere, 1983tik 1991raino Urteko Hazkunde Pilatuaren Tasa, batez beste, % 2,5 igo da urtero, eta 1987tik 1991raino hazkundera % 5,04koa izan zen.

Alabaina, hazkunde maila hori izan arren, EAEko itsas-garraio enpresak % 60 gutxi-tu dira, 36 enpresatik 14 bes-terik ez dira geratu, 175 mer-kataluntzietatik 75ek baka-rrik lortu dute bizirautea. Espainian sasoi berean izan-dako atzerakadaren oso an-tzerakoa da hemen izanda-koa, baina Europako Bata-sunean izandakoa baino as-kozaz handiagoa.

Lehiakortasun galera hau, itsas-garraio enpresek untzi gehiago egin, ekoizpena ho-betu eta flota moderniza-tzeko finantza ahalmen txi-kitik etorri da. Dena den, adituen esanetan, nazioarte mailan itsas-garraioak 1984-

Itsas-sektorearen premiarik handienetakoa, untziak egin eta berriztatzeko diru laguntzak eskuratzea da.

■ Untzigintzan, 1984an zeuden 11 enpresetatik zazpi besterik ez dira geratzen, eta lanpostuen %60 galdu dira

tik aurrera ezagutu duen garai oparoak jarraipena izango du eta, beraz, izango da egokitze aukerarik. Aurtengo emaitzak, nazioartean sektoreak bizi duen egoerarentz abiatzen dira. 1993ko pezetaren debaluzioak akuilu lana egin du aurtun eta horrek eragin handia izan du garraio eskariaren igoeran.

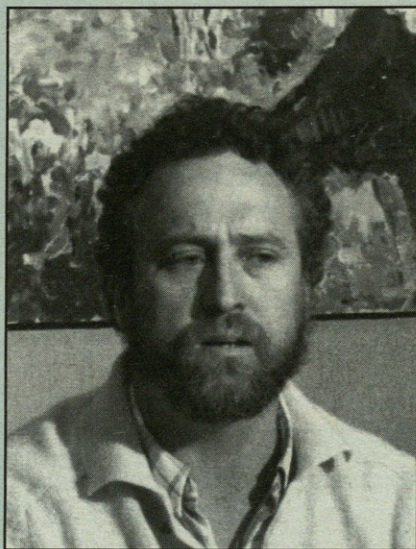
Untzigintzari dagokionez, EAEko untzigintzak, 67.000 tona konpentsaturekin, Espainako herena egiten du. 1993an 1992an baino % 23 gutxiago ekoiztu zen (tonatan). Eskarian ere tona konpentsatuaren % 27ko jaitziera izan zen.

Untzigintzaren ikuspegi zabalagoa eta erreagoa edukitzeko datu esanguratsuak dira honakoak: 1984an zeuden 11 enpresetatik 7 besterik ez dira geratzen gaur egun, eta lanpostuen ia % 60 galdu da. Euskalduna, Bilbo erdian kokatua zegoen untiola, sektoreak bizi izan duen triskantzaren adierazle nabarmenena da. Oraindik ere, herritar ugariaren gogoeta multzoan izango da borroka latz hura.

Arrantza larri

Untzigintzan murgilduz, garrantzizkoa da oso berorren industria laguntzailea. Datu zehatzak biltzea gaitza bada ere, aurtun 103 enpresari egindako inkesta baten

DIRUAREN HOTSA

Lehen sektorearen azterketa Proposamenak:

Ekonomiaren globalizazio prozesuak 'Thiak oro-korra, ekintza lokala' anglosaxoniarrak esatera etorkizuneko itenbideak bideratu eta ulertzeko errealtatearen sintesia bihurtzen du. Estatu espainiarra EBn sartzeak eta Mundu Merkatal Erakundearen sorrera, nekazaritza eta euskal landa munduarentzat oso desgokiak diren garapen eta ekoizpen eredu zehatz baterantz doazen lehia irizpideak azkartzen duten erabaki politikoak dira.

Euskal nekazaritzan lanpostuen galera gordina ezagutu dugu: 1972an 90.000 enplegu zeuden eta 1992an 28.000.

arabera, eremu honetan 4.113 langilek dihardute eta 78.000 milioi pezeta mugitzen dira. Hemen ere enplegu galera dago, 1992an lanpostuen % 5,4 galdu zen eta 1993an % 10,8.

Azkenik, arrantza sektorea, azken urteetan egoera gaitza bizi duena eta EBko legerian erabat sartzen den larritasunaren areagotzea ezagutuko duena. 1985etik gaurdaino bi epe

bereiz daitezke: 1989ra arte tona ahalmena % 7 handitu zen eta arrantzaleengan ere % 2ko hazkundera ezagutu zen; 1989tik 1982ra arte arrantzuntzi flotak, untzien % 22 galdu zituen eta 1989arekiko arrantzaleen % 22k lanpostua galdu zuen.

Adimde elkartetik, itsasuntzi berriak egiteko laguntzak emateko deialdia luzatzen zaio administrazioari. Honek eman ditu jada

Lanpostuen galera honek herrien fisionomia aldatzen du eta baita geografiaren paisajea bera ere. Nekazari munduan bizitza-mailak behera egin du oinarizko zerbitzuetan, hezkuntza, osasuna eta garraioa, eta honek ez du batere laguntzen bikote gazteak erakartzeko.

Birmoldaketa etengabea da, ekoizpena baserri gutxi batzuetan pilatuz, gero eta intentsifikazio handiagoa eskatzen duen teknologia erabiliz; hau da, kostu txikiagoan gehiago ekoiztuz, baina nekazari mundua kaltetua izanik, bai berau uzten delako bai pilaketagatik. Hau guztia EAEn defizitarioa eta Europar oso eszedentarioa den tesuinguruan.

Gune politiko/ekonomiko honen baitan, Euskal Herriaren defentsa tarteak oso mugatuak dira. EHNe, gure gunea garapen iraunkoraren kontzeptuaren baitan dagoela uste dugu. Hots, bukaerako prezioak bere baitan izan behar ditu kostu sozial, ekologiko zein ekonomikoak. Prezio egoki batekin, natur baliabideen mantenturako ekoizpen modu arduratsua exigitu behar da.

Gizarteari egiten dion eskaintza multifuntzionalean lehia daiteke baserriarra; hots ekoizpen oso anitza eta esparru bakoitzeko bere ekoizpen ereduarekin, ingurugiroarekiko mantentzaile eta begirunezkoa. Euskal gizarteak, antza, euskal nortasunari egindako ekarpenean aintzat hartzen duena.

Esandakoarekin, administrazio, sindikatu eta elkarteak ados bagaude, eginkizunetan egundoko kontraesanak daude.

Intentsifikazioa (baso politika, ortukoa edo esne ekoizpena) bultzatu eta, aldi berean, ingurugiroa mantenduz, kalitate ezberdinduz berba egiteko hizkuntza bikoitza dago. Negargarria da ikustea gure baserrietan badela know-how bat, gauzak egiteko modu bat ekoizpenaz, elaborazioaz, merkaturatzeaz eta hondakinez hor alferrikaldia; eta guk mantendu dugun hori Europako iparraldean berreskuratu nahian ero dabilta. Kalitatea ez da aseptiko eta sintetiko eta kontsumitzaile irizpide integralagoekin exijitzen hasten da.

P a u l N i c h o l s o n

lehenbiziko urratsak: Jaur-larritza, untzioletan eraikuntza proiektuak egiteko 1.500 milioi pezetako garantia fondoa ezartzekotan dago. Gutxi, dena den, sektorea aurrera ateratzeko. Ekaitza garaia iraganda, ekonomi haizea aldekoa da eta hori itsasoan aurrera egiteko funtsezko osagaia da.

XABIER LETONA

Pailazoez euskarri berrien laguntzaz dihardute

ALGARA KILI-KOLO

Txiirri, Mirri eta Txiribitonen babesean makina bat pailazo talde sortu dira.

Besteei arazoak
une batez
ahazten
laguntzen dieten
arren,
buruhauste
ugari dituzte
gure pailazoez.
Iribarrea
aterarazteko
ofizioa ez dela
makala alajaina!
Haurrak dira
bezero zuzenak
eta gutxi gure
herrian.
Euskarri berrien
laguntzaz
barreak eragiten
darraite.

JOXEMIEL Barandiaran zenak seminarioan zinema proiektzioa martxan jarri eta istoriotxoak kontatu omen zituen. Paco Etxebestek, bestalde, antzerki emanaldiak eskaintzen zituen, baina gaztelaniaz. Euskal Herrian izandako pailazo euskaldunen arrastoaren atzetik

abiatu eta datu hauek ageri dira. Euskal txokoak, beraz, ez dira margoturiko aurpegiaren harrobi izan.

1972. urtean, ordura arte Kresala elkartearen aritutako Xabier Otaegiri eta Jose Inazio Ansorenari pailazo izatea otu zitzaien. «Euskaraz dibertitzea posible zela erakutsi nahi genuen. Aurretik, haur egunak modan jarri ziren baina beraiek ziren ikuskizuna prestatzen zutenak, eta baiiei zuzenduriko ekitaldien premia nabaritu genuen», esan digu Ansorenak.

Kixki, Mixki eta Kaxkamelonen garaia ziren. Ia baliabiderik gabe, baina euskal kultura haurrengana hurbiltzeko animoz blai, ekin zioten lanari. «Batera eta bestera diru eske ibili eta gainera ez genuen ikuskitunengatik sosik kobratzen. Gure ondoren euskal pailazo gehiago sortuko ziren itxaropena genuen».

Txirri, Mirri eta Txiribitonenen babesean makina bat sortu arren, apurka talde gehienak desagertu egin ziren. Azken hamar urteetan, berriaz, izen berriak agertu dira eta hauen artean gero eta ezagunagoak diren Takolo, Pirrutex eta Porrotx. «Gazteek badituzte futbolariak, abeslariak eta abar, baina haurrek identifikatzeko dituzten pertsonaia gutxi dira euskaraz», azaldu du Joxe Mari Agirretxe «Porrotx»-ek.

Arau betearazlearen paperarekin bat eta guztia hantzez gora jartzen duten beste birekin zabaltzen da irribarreahora. «Kanpokoeierreparatuz gero, askoz ere gehiago dira banaka edo binaka dihardutenak. Euskal Herrian gure eragina handia izan da», gogoratu du Jose Inazio Ansorena

Euskaraz ere eragin daiteke barrea!

TXIRRI, MIRRI ETA TXIRIBITON. Kixki, Mixki eta Kaxkamelonen ziren hasieran. 22 urtez gogor lan egin ondoren, Euskal Herriko pailazo ezagunenak izatera heldu dira.

TAKOLO, PIRRUTX ETA PORROTX. 1.987an sortu zen pailazo talde honek euskara normalizatzea izan zuen lehen helburu nagusia.

KIKI, KOKO, MOKO ETA FLASH. Bateginik zirkoan sortu zen senitarteko pailazo talde hau. Pertsonaiek izaera zehatza dute: modernoak, malabarista, leloa, dantzaria...

BIZKOR, KOXKOR ETA ENPRESARIO JAUNA. Erdaraz hasi ziren, baina orain euskaraz egiten dute lan. Hiruren artean dauden tirabirak dira ikuskizunaren ardatza.

DONOSTI ANAIK. Pailazoaren lekua zirkoa dela uste dute eta atzerriko zirkoetako pailazoek ematen dituzten ikuskizunetan asko oinarritzen dira.

KAKAX, KOKOX ETA KIRRIKI. Gustatzen zitzaielako hasi ziren haurrentzako ikuskizunak egiten. Ez dira pailazo petoak, ez dira asko margotzen.

TXORONPIO ETA PONTXI. Antzerki eskolan ikasi zuten eta pailazo izatea atsegin zutenek, ikuskizunak egiten hasi ziren. Ez dute paper zehatzik, asko aldatzen dira.

POPI ETA ZARATRAKO. Orain dela 16 urte bi anaiak elkartu eta haur jaietara joaten hasi ziren. Magia, musika, antzerkia, txisteak... sartzen dituzte ikuskizunean.

KATAKRAK. Malabar ikastaro bat egin ondoren sortu zen talde hau. clowna eta malabarrak nahasten dituen «Mal mal malabar» ikuskizuna egiten ari dira.

NI FU NI FA. Clown, malabar eta magian oinarritzen dira taldeko bi partaideak.

ZIRKO TTIPIA. Orain dela lau urte hasi ziren malabarrekin. Hura gustatu eta pailazoaren ikuskizunak tartekatzea erabaki zuten. Hobbietik abiatutako zirko txikia osatu dute.

«Mirri»-k. Aurkaritzaren eredu jarraituz lortzen da pertsonaien nortasuna definitzea. Txirrik sasilistoarena egiten du, Mirri sasilistoagoa da, azkarra denaren ustea duelako, baina batez ere bihurria, eta Txiribiton, osterak,

Mirreren lagunmina baina bihotz onekoa da. Takolo, Pirrutex eta Porrotxek eredu beretsua jarraitzen duten arren, tarteka beste pertsonaia batzuk agertzen dira: Amona Josefina, Aitona Xibero, Izeba Pantxika...

Hainbat pailazo talde daude Euskal Herrian zehar haurren irribarre eragitea eginbehartzat hartu dutenak.

(Argazkilaria: Javier Bergasa).

Birginia Imaz, Oihulari Clown-eko partaidea eta irakaslea. «Bizitza ulertzeko, merezi du ikuspuntu komikoa topatzea»

Zein funtzio sozial be- tetzen dute pailazoek?

Clownak bihotzaren me-
zua igortzen du. Beti dio
egia, bere egia emozio-
nala. Gezurra esan arren,
gezurretan dabilela adie-
razten du. Diskurtso
emozional horren falta,
batez ere esparru publi-
koan nabaritzen da. Bizi-
tza ulertzeko, ikuspuntu
komikoa topatzea merezi
du.

Zein eratako lana egi- ten duzue taldean?

Ikuskizun eta clown ikas-

taroetaz gain, clown-klu-
sioak ateratzen ditugu,
kongresuetara hurbildu
eta instituzioei buruzko
clown begirada eskaini.
Boterearen antibioterea
umorearen bidez eran-
tzuten dugu. Pailazoak
ispilu soziala dira.

Haurrei begira zen- baiterainoko garran- tzia du?

Haurrak geroz eta hel-
duagoak dira. Pailazoek,
euren benetako naturale-
za ateratzen diete. Plan-
teatzen duzuna emozio-

nalki egia bada, ordea,
konektatu egiten du. He-
ziketaren parte bihurtu
daiteke; guk, esaterako
badugu ikuskizun bat ira-
kurteta animaziorako.

Mozorroa jantzi aurretik
gidoiak prestatuz hasten da
prozesua; esketx eta kan-
tuen antolaketaren txanda.
Inprobisazioak ere badu
tarterik. Areson gertatu zi-
tzaien Takolo, Pirrutx eta
Porrotxi ondorengoa: eske-
txaren ildotik, Pirrutx eta
Porrotxek Takolok tortila
prestatzeko zeuzkan
arrautzak hautsi zituzten.
Takoloren marmarraren
zain zirela, bertako haur
bat baserrira joan eta doze-
na bat ekarri zien. «Esketx
baren amaiera inprobisatu
beharrean izan ginen».

Urrats berriak

HAURREK barre egin eta
ikuskizun magikoa sumatu
dezaten da helburua. Era
guztitar, pailazoen iritziz,
helduei ere ongi letorkieke
gisa honetako ikuskizune-
tara gerturatzea. «Umoreak
ez du desastrea edo porrota
gainditzeko biderik ematen,
baina besterik ez bada kon-
tsolatzeko modua izan dai-
teke», aipatu digu Mirrik.

Besteen arazoak ahazten
laguntzen duten bitartean,
euskal pailazoek buruhaus-
te bat baino gehiago dituzte.
Merkatu txikia da nagusia.
«Haurrak dira nagusiki gu-
re bezeroak. Bigarren maila
batean aiton-amonak, bi-
rugarreanean haurren gu-

Takolo, Pirrutx
eta Porrotx
pailazoek
diskoa atera
berri dute
Durangoko
Azokan.
Euskarri berriei
eutsi diete beste
hainbatek
bezala, beren
lanari bide
berriak
zabalduz.

ZURE EUSKAL MUSEOA EZAGUTZEA ZURE JATORRIA EZAGUTZEA DA

ARKEOLOGIA, ETNOGRAFIA ETA KONDAIRA
MUSEO ARQUEOLÓGICO, ETNOGRÁFICO E HISTÓRICO VASCO
Miguel de Unamuno Plaza, 4 - 48005 BILBAO - Tel. (94) 415 54 23 - Fax (94) 479 06 08

MIGUEL DE UNAMUNO PL. 4 - 48005 BILBO TEL. (94) 4155423

Zirkoetako garaiak urrun
gelditu eta euskarri berrien
bila jo dute: diskoak, tele-
bistako saioak edota zuzene-
neko emanaldiak. 125.000
pezetatik (5.200 libera)
500.000raino kostatu daiteke
ikuskitzuna. Megafonia, argi
ekipoak, muntaia eta lan
egiten duten pertsona ko-

A black and white photograph capturing a puppet performance in a courtyard. Three men, dressed in large, stylized puppets, are the central figures. The puppet on the left wears a checkered shirt and light trousers. The middle puppet is in a dark, long-sleeved shirt and dark trousers, appearing to be in a dynamic pose. The puppet on the right wears a light-colored tank top and light trousers, with one hand near its head. They are performing for a group of children sitting on the ground in the foreground, their backs to the camera. In the background, a building with a sign that reads "AUREZKI-KUT" is visible. Several other children are sitting on the ground near the building, and a bicycle is parked on the left. The scene is set in a paved courtyard area.

Auzune eta
herritako
jaietan
haurrei
zuzenduriko
egitarauan
maiz baliabide
izan ohi dira
pailazoak.

Kili-kolo ageri den egoera honetan, beste urrats batzuk emateko zorian dira orain. Txirri, Mirri eta Txiribitonon hitzetan, euren produktuak goia jo du eta mantentze-

kotan telebistaren konplizidatea beharko lukete. «ETBk beste lehentasun batzuk ditu». Disko berria aurkeztu ostean, TVEn saioa egiteko proposamena dute eskuartean: «Alde onak eta txarrak neurtzen ari gara, baina oraindik ez dugu ezer erabaki».

Takolo, Pirrux eta Porrotxek, aldiz, euren lanarekin aurrera jarraitzeko asmoa dute. Durangoko Azokan aurkeztu dute hirugarren diskoa.

AINHOA GERRA

- ✓ Laster da kalean 94ko URTEKARIA
- ✓ Egin zaitez harpidedun
- ✓ Plazaratu bezain laster etxean duzu
- ✓ %25 merkeago eskuratuko duzu

MERKEAGO

IZENA I.DEITURA.....
2.DEITURA HELBIDEA.....
TFNOA HERRIA K.P. HERRIALDEA.....
BANKU EDO AURREZKI KUTXA
SUKURTS.HELBIDEA SUKURTS.ZKIA.
KONTU KORRONTEA/LIBRETA |_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_| HARP.zka.....
 Entitatea Bulegoa K.D. Kontu Zenbakia

1994-XII-18 / 1.509. zka. / **ARGIA 23**

Nafarroa eta Iparraldeko irratiek arazoei aurre eginez tinko dihardute

UHINGAREA SENDOTZEN

Nafarroa eta Ipar Euskal Herriko irratik euskaldunak bizirik dira. Elkar ezagutzeko aukera izan zuten duela aste gutxi Iruñean egindako mintegi-topaketak direla medio. Mamu ugariri aurre egin behar diete eguneroko jardunean: diru eskasia, arazo teknikoak edota iristen ez diren baimenak. Hala eta guztiz ere, etenik ez duen bidea urratzen ari dira egunez egun irratik uhinak direla medio.

Halaber, tokian tokiko komunitateari zerbitzua eskaintzea garbi ikusi dute topaketetan bildutako irratik guztiek. Euskalerrira Irratiko Mikel Bujandaren ustez, «euskararen aldeko lanetan ahozko espresabideak duen garrantzia handia da, eta horretan irratik zeresan handia dugu».

Errealitate ezberdinak

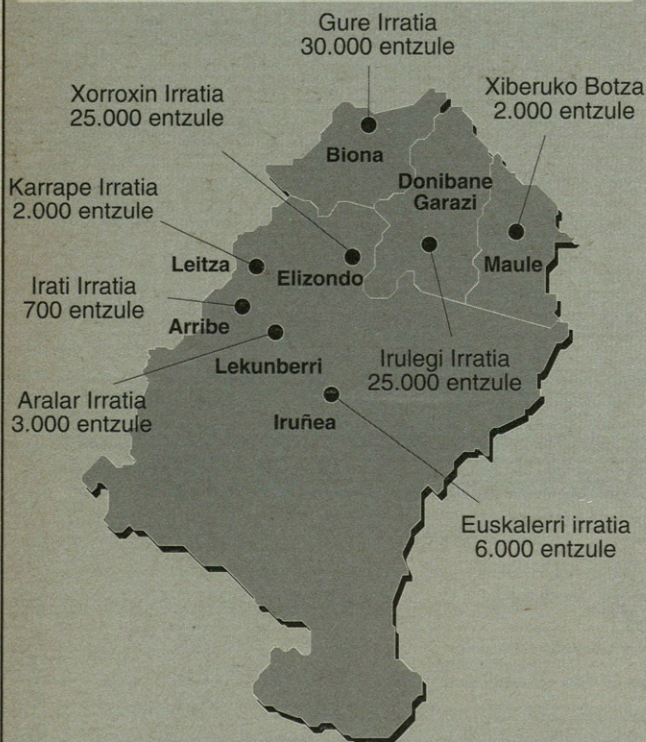
IRRATIZ irratik azterketa eginez gero, agerian gelditzen da lehenengo zatiketa mugak berak ezartzen duela. Iparraldeko hiru emisorak nahikoa sendo daukate euren programazioa eta albistei bateratu bat ere egiten dute lurralde guztirako estaldura lortuz. Lizentzia arazorik ez, diru kontuak eta arazo teknikoek sortzen dizkiete larritasun gehienak.

Nafarroa Behereko Irulegi irratik goizeko 6.30tatik gaueko 10ak arteko eman-kizunak eskaintzen ditu, eta % 90 euskaraz egiten du. Estatu frantziarraren eskutik oso diru gutxi jasotzen du. Baionan, Gure Irratik euskarazko informazioa eskaintzen du egunean 17 orduko programazioa osatuz.

DUELA aste gutxi Nafarroako eta Iparraldeko euskal herri irratiek topaketak burutu zituzten elkarren arteko ezagutza bultzatzeko. Zortzi irratien egoera ezberdina baita oso. Iparraldekoek frantziar Estatuaren onarpen juridikoa badaukate aspalditxotik. Nafarroan, aitzitik, oraindik ere legeztatzearen arazoaren inguruan ari dira.

Miguel Sanz, lurralde honetako lehendakariordeak adierazi duenez, datorren irratibaimen banaketan «oso kontuan» izango da euskararen erabilpena eremu euskaldun eta mistoan. Zona hauetan lau baimen banatuko dira: Larraun, Lesaka, Izaba eta Lizarran. Iruñeari, berriz, bi baimen dagozkio eta Nafarroako lehendakariordeak azaldu zuenez hiriburuan, «bi konkurtso egiten dira: bat gaztelarazko irratientzat eta bestea euskarazkoentzat».

NAFARROA ETA IPARRALDEKO IRRATIAK ETA ENTZULEGOA

OHARRA: Entzulegoaren datuak ez dira guztiz zehatzak eta irratik bakoitzetik jasotako informazioaren arabera osatu dira.

Irrati honetako Xipri Arbel-bideren esanetan «gure arazo nagusienak ere ekonomikoak eta teknikoak dira, oraindik ere eremu guttia estaltzea ez baitugu lortu». Zuberoan Xiberuko Boza ari da, aurreko biak bezalaxe, egunero euskara uhinetara igorritz. Zuberoa lurralde nekazaria izanik, irrati honek nagusiki neka-

zari munduari zuzentzen dizkio emankizunak.

Nafarroan Xorroxin eta Euskalerrria dira urte gehien

**■ Zortzi irrati-
arteko lehenengo
zatiketa
nabarmena mugak
berak ezartzen du**

daramatzatenak. Baztanen diharduen Xorroxinek 15 urte ditu, eta egun 11 orduko igorpenak egiten ditu. Xiberuko Bozaren antzera, nekazari giro batean murgilduta dagoenez nahikoa finkaturik dauka izaera. Hala ere, inguruko herrietako berriei ere garrantzia ematen diete kolaboratzaile sare eder bati esker.

Zuberoa lurralde nekazaria izanik, Xiberuko Boza irratiak nagusiki nekazari munduari zuzentzen dizkio emankizunak, bertan baitaizka entzule gehien. (Argazkia: Aitor Bayo).

GALDAKAO II EUSKAL LIBURU ETA DISKA AZOKA

**ABENDUAREN
ORDUTEGIA**

17tik -24ra

Goizez 11,30 - 14,30

Arratsalde 17,30 - 21,30

HATOR BELDUR GABE!

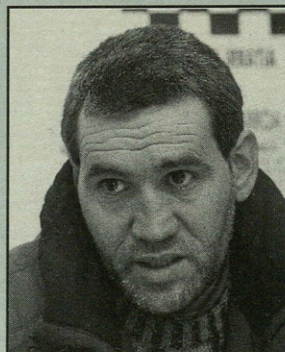
EUSKADIKO LIBURU AZOKEN BATZORDEA

Nafarroako irrati sarea, erronka

NAFARROAKO euskaldunok hizkuntzarekiko gutxiengo eskubide demokratikoak ez ditugu babes-tuak. Komunikabideetan gauza bera gertatzen da. Nafarroa osoa estaltzen duen nafar irrati euskaldunik ez dago, ezta inolako lizentzia baimenik bide horretan aurrerantz egiteko. Nafarroan, hala ere, euskaraz emititzen dugun irratia bageaude. Nahiz eta ahalbide gutxirekin lanean aritu, batzuetan esperientzia gazteak izan, eta Na-

farroaren eremuaren erdia soilik estali.

Nafarroak hizkuntzaren arloan sekulako desorekak ditu, eta normalizazioan egin beharreko lanak berezitasun horiek kontuan izan behar ditu. Euskal komunikabideen normalizazioa bertatik sortu behar da eta komunikabide horietan sartzea izango litzateke hurrengo pausoa, baliabide eta energiak ongi aprobetxatzeko. Horretarako Iruñeko emisorak erantzun orrokorrei eran-

JOSEBA IGARABIDE

Xorroxin Irratiko kidea

tzungo lieke, tokian-tokiko berezitasunak eta errit-

moak errespetatuz. Nafarroako irrati sare bat bulztatu beharko litzateke.

Aipatu baita, egoera hau aldatzen ari dela, eta gero eta nabarmenagoa da euskararen normalizazioa geure eskuetan egonik denok lan egitea eskatzen duela, laguntza guztiak onartuz.

Oraingoz lehendabiziko erronka gauden nafar irrati euskaldunak legezatzatzea izango litzateke. Jarraitu dezagun gure bidea, luzea ikusten baita helmuga.

Batzango Xorroxinek nahiko finkaturik dauka izaera. (Argazkia: Joxe).

Iruñeko Euskalerrria Irratiak egunean sei orduko programazioa egiten du eta hemen ere, diru kontuez

gain, arazo teknikoak konpontzea dute premiazko helburu nagusia. Halaber, Mikel Bujandak badu bestelako asmo bat Nafarroako hiriburuko euskal irrati honetzat: *"Gizarte erdaldunak gure berri izan eta euskara ere hor dagoela jakin dezan"*.

Oraindik ere nahiko gazteak diren Leitzako Karrape, Larraun bailarako Aralar eta Aribeko Irati euren tokia aurkitu nahian dabilta. Iratik egunean ordu t'erdiko programazioa eskaintzen du, Aralarrek lau ordukoa, eta Karrapek bi ordu t'erdi-

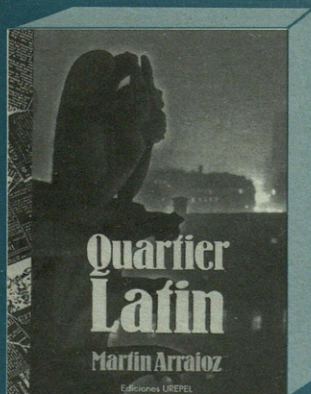
koa eta ondoren Euskadi Irratiaren seinalearekin bat egiten du.

Nafarroa eta Iparraldeko irrati sareak euskara uhinetan zehar bidaltzearen errealitatea gauzatzen ari da, traba guztien gainetik. Baina ustekabeen sortutako sare honek gauza bat ere agerian uzten du: tokian tokiko informazioa eskatzen duten entzuleak egon badirela, eta Euskal Herri osorako bokoazioa duen irratia ez duela asetzen eskaera osoa. Etor-kizunerako urratsa ote?

IÑIGO HERCE

PARIS. 195...

"Hiru egun daramatzat Parisen gela merke bat eta lan bila (...) oso gaizki dago Paris! diote zaharrek (...) ezin dut denborarik galdu. Denbora libera bihurtzen baita".

QUARTIER LATIN

MARTIN ARRAIOZ

ESKATU 943 - 37 15 45 TELEFONOAN

8^{tan}: Talde antimplutaristen

Maharajak

9^{tan}: Insomiso kappangaren

bideo bildumq

10^{tan}:

SUTAGAR

12^{tan}:

SUSTRAIA

egin

ARGIA

Egunkaria

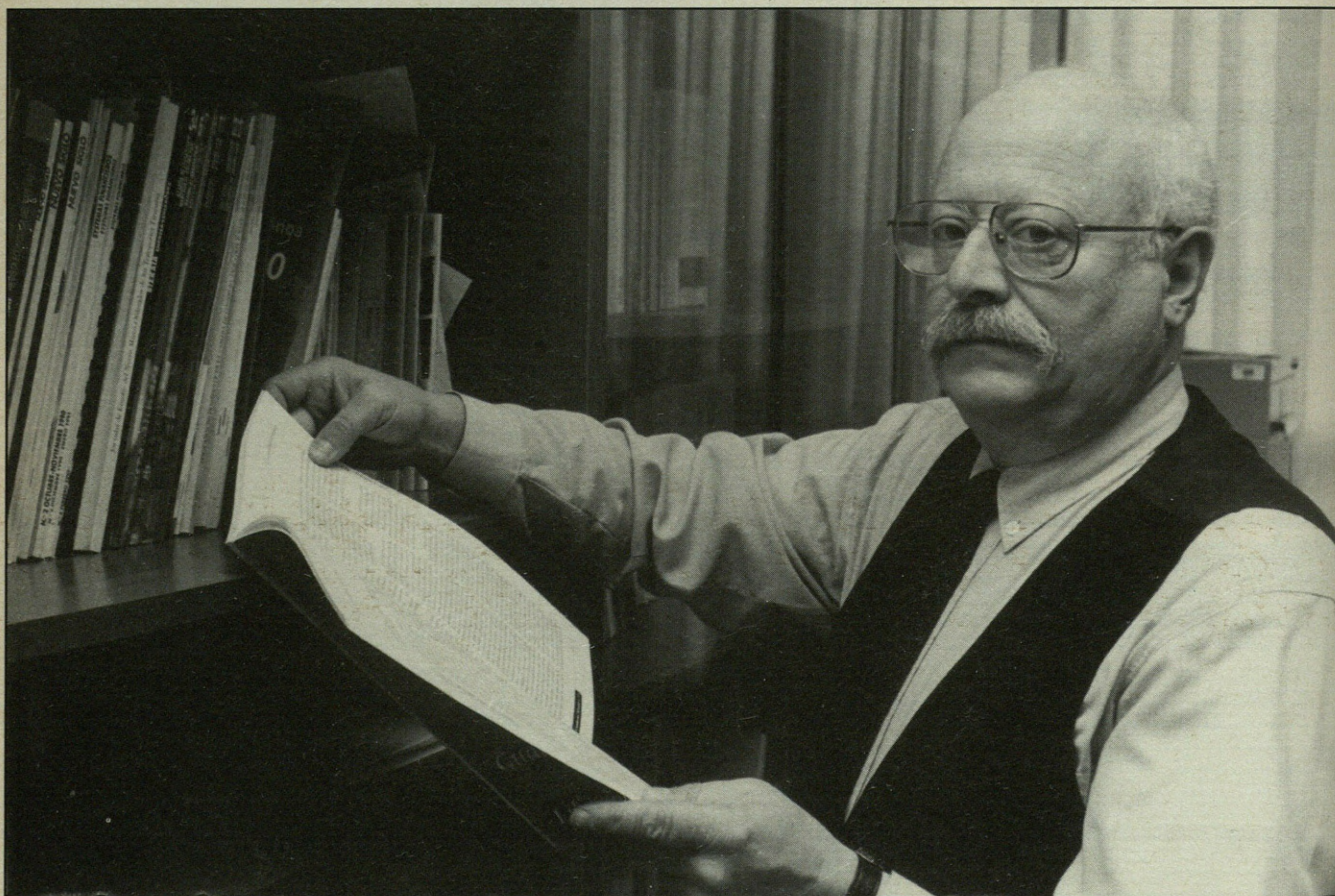
AREN DIIAREN 77

E7DEFITAN

«Egungo botere mekanismoak sakontasunean biziatuta daude»

Hizketarako gogotsu topatu genuen unibertsitateko bulegoan jarri genuen zitan. EHUko irakasle, luzatutako galderak arrapaladan erantzun zizkigun Jesus Arpal soziologoak. Ez, nonbait, behar hainbateko azkartasunez, ustekabea ondoren izan baikenuen. Gaueko 8.30ak jota, fakultatea itxirik, ordu erdira erreskatatu bitarte luze eta patxadaz hitz egiteko aukera suertatu baitzitzaigun fakultateko sarrerako ataria ere.

Orain dela gutxi, Donostian, biria ardatz zuen mintegi bat zuzendu duzu. «Hiria: bizigune eta errepresentaziogune». Luze aztertuko zenituzten gaurko biriaren funtzioak.

«Politika ekonomiko-industrial hutsek baino, kultur politikek dinamizatzen dituzte hiriak». (Argazkia: Alberto Elozegi).

Artelekuk ematen zuen aukera bailatu nahi genuen, eta honela hiriaren inguruan egon daitezkeen kontzepzio desberdinen arteko topaketa bat antolatzeko beharra ikusi genuen. Zehazkiago, hiriak duen esanahia aztertzen dabiltzan pertsonen artekoa bereziki. Izaera inter-diziplinarra eman nahi genion topaketari, eta artistak, arkitektoak, literaturgileak, filosofoak, soziologoak... oso jatorri desberdinetako jendea bildu genuen.

Arazoa, oinarrian, bizi garen mundua den hirian, ea zein puntutaraino zentzuz bizi daitezkeen jakitea da; azken batean, eroso, gratifikantea, aberasgarria izateko, pertsona denaren gaitetik onartuko den ingurua ote den ala ez. Bestetik, kontzepzio honekin batera jendea batetik bestera dabilen guneztat ere har daiteke hiri. Zentzu honetan, mugarik gabeko espazio bezala ulertuko litzateke, pertsonak mugitu bakarrik egiten diren gunea. Bikoiztasun honen inguruan sakondu dugu mintegian.

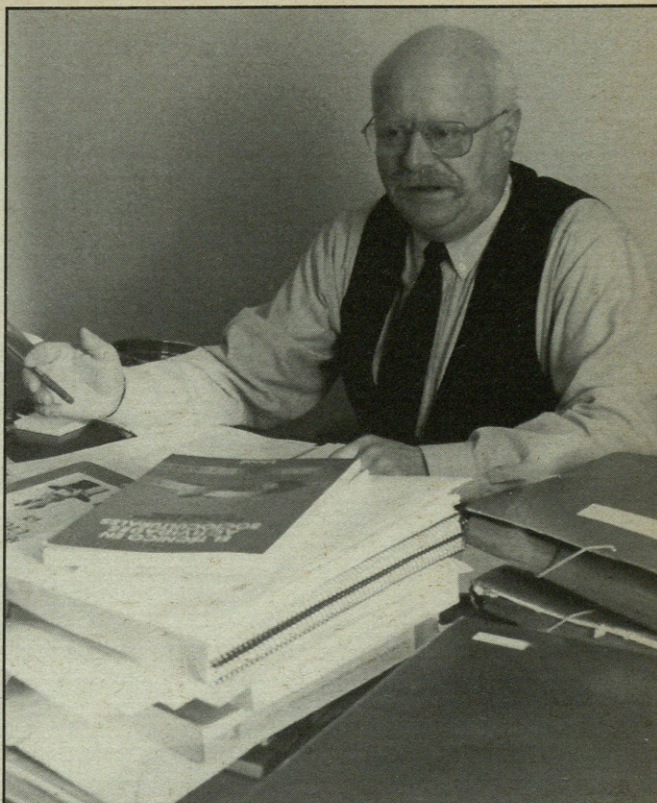
Euskal Herriko hirien artean balako oinarriko egitura aldeko desberdintasunik dagoenik ikusi al duzue?

Euskal Herriko hiriek oso pisu, esanahi, presentzia intentsoa dute, ez biztanle kopuruaren ondorioz edota okupatutako espazioaren ondorioz, herri honen eraikuntzan duten pisuaren ondorioz baizik. Zentzu honetan, kanpoko hiriekin konparatzean, inpresio faltsua eman ohi dute. Gaurko euskal gizartearen artikulazio guneak dira hiriak, eta hortik jaso dute herri honetan daukaten esanahi eta pisu berezia.

Hiriaz gutxi hitz egin da, eta gehiago mitoen inguruan aztertu da Euskal Herria historikoki. Askotan horrela azaldu ez bada ere, Euskal Herriko hiriak beti izan dira erreferentzi gune bereziak. Tentsio aldi garrantzitsuenak beti hirien inguruan gertatu dira. Beraz, biztanle kopuru aldetik oso txikiak izanda ere, Euskal Herriaren estrukturalazio aldetik beti artikulazio elementu nagusiak izan dira. Bakoitzak baditu berezitasun nabariak. Industrializazioak Bilbo markatu zuen, eta finantza, errekurtso eta industria gune bihurtu. Gasteiz, berriz, prozesu honek bertan eraginik izan ez zenez, 50eko hamarkadara arte ia, hiri oso probintzianoa gelditu zen, oso merkatal izaera tradizionala zuena, eta 60-70eko urteetatik aurrera bereziki garatu zen. Donostiaren kasua bereziagoa da, tradizio turistikoa, industrialia eta arrantza munduak batzen direlako bertan. Ondorioz, periferiarra begira garatu da Donostia. Iruñeak garrantzia historikoki markatuagoa izan du, eta beste euskal hirieko erreferentziak bere kasuan ugariak diren bezala, Baionaren kasuan, azterketa zaildu egiten da, mugak historikoki halako etena ekarri izan duelako.

Desberdintasun hauek

“Euskal Herriko hiriek oso garrantzia, esanahi eta presentzia intentsoa dute herri honen eraikuntzan duten pisuaren ondorioz”

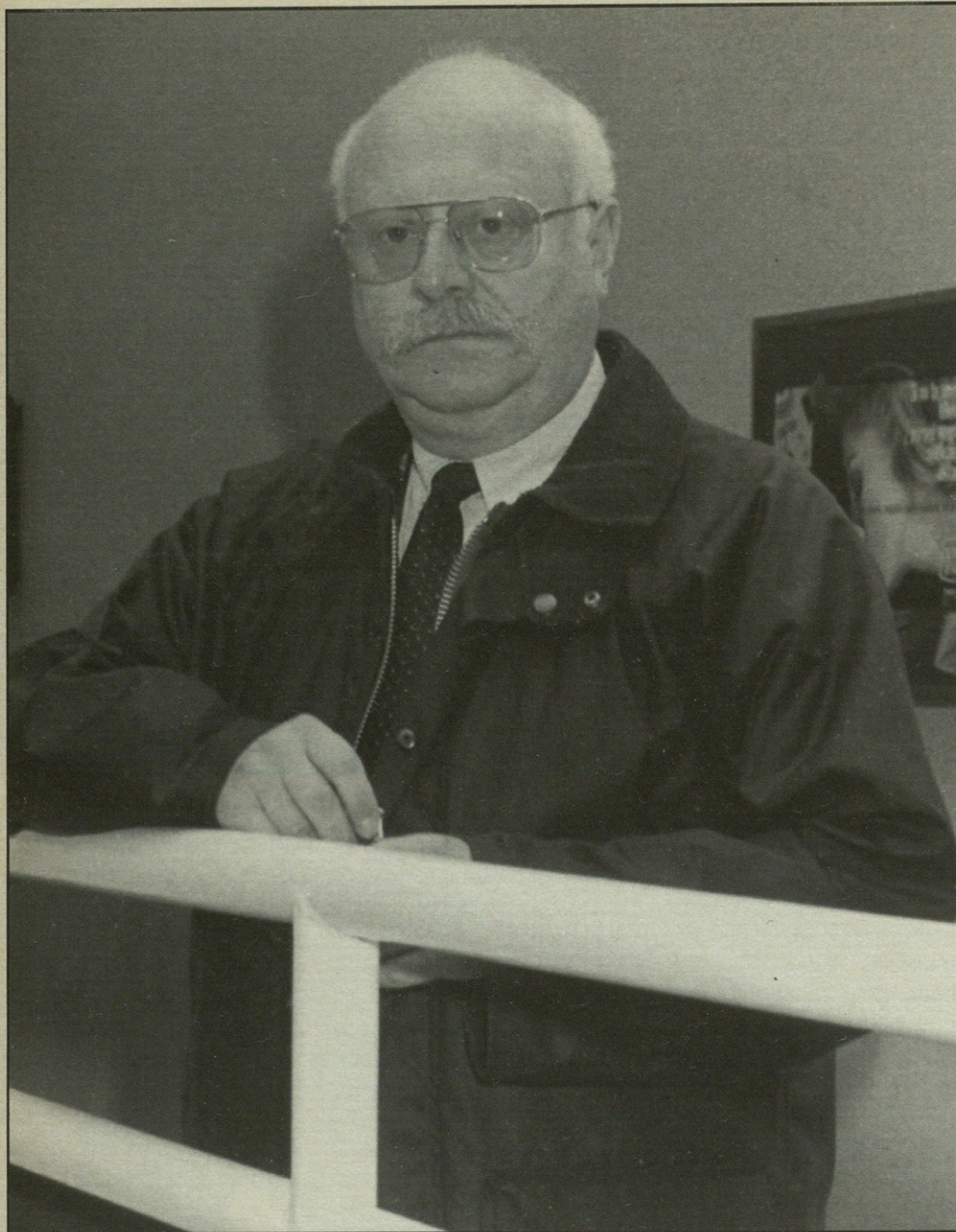

euskal espazio kolektiboan tentsioaldiak eragingo dituzte, mentalitate kolektiboan beti bakoitza funtzio konkreturen batekin lotu nahiko delako, eta horrek horien arteko lehia ekarri ohi du. Hori normala izaten da edozein gizarte egituratu nahi izaterakoan. Gurean, hori bai, bestetan ez bezala, historikoki halako desberdintasun nabari eta funtsezkorik ez da izan, esate baterako, Katalunian hirien artean izan diren bezala.

Hiriaren ezaugarriak, oro bar, laburbildu al litezke?

Lehendik genuen hiriaren eredu Mendebaldeko genuen. Ikuspegi horrek hondo jo du. Munduan zehar dauden bilakaerak izugarri desberdinak dira, areago Hirugarren Munduan. Zehaztu daitezkeen gauza da, azken batean, hiriak elkartruke gune bihurtu direla. Berezi gaurko

«Herri honek aldaketa desberdinak ezagutu ditu, eta horrek konfrontazio desberdinak eragin ditu; esate baterako, industrializazioak, populazio hazkundeak edota ideologi politiko desberdinen formulazioek eragindakoak». (Argazkia: Alberto Elsoegi).

«Egungo baldintza sozial, kultural eta ideologikoak zeintzuk diren aztertu behar dira eta aurretiko historikoak; izan ere, Espainiako Gobernua ere ez da orain 25 urteko bera, ETA ere ez, ezta EAJ ere». (Argazkia: Alberto Elozegi).

produkzio sistemak antolatzen joaten direna, eta honen harian, hiria inplosio gunea dela esan daiteke, non hainbat faktore elkartu eta beren artean erlazio intentsoa ezartzen duten. Hiriak arlo ekonomikoa, politikoa, erlijiosoa... harreman estuan elkartu dituzte. Gero mugimendu oso zabala aurrikus daiteke, estatuen gainetik hirien arteko komunikazioa eta interdependentzia areagotuko duena,

eta hemendik datoz Europan gero eta sarriago ematen ari diren hirien arteko laguntza akordioak, hiriak, merkatu zabalago baten konexio puntutzat ulertuta.

«Gure gizarteak osasunaren inguruan gehiegi ideologizatu duela uste dut, bai edozein gorputz eskasiaren inguruan eta osasun fisikoan oro har; gorputzarekiko kezka obsesiboa dela deritzot»

Donostiako Arteleku edota Koldo Mitxelena bezalako kultur zentroen garrantzia biri batean neurtu al daiteke?

Kultur politikak dira hiriak dinamizatzen dituztenak. Politika ekonomiko-industrial hutsek, dagoeneko, ez dute hirian eragiten. Horien ondorioz, hiriak kongestio-natu egiten dira, eta ondoren arazo bihurtzen. Ikuspegi honetatik, kultur zentro irekien garrantzia hiriaren garapenean handia da, eta gero eta beharrezkoagoak dira.

Beste gai batera joz, ikuspegi soziologiko batetik, gizartearen ustelkeriaren fenomeno nola azal daiteke?

Klase politikoak boterea nola gauzatu behar duen aztertzerakoan oraindik ere arazoak daudela ikus daitezke, azken batean frankismoaren erreferentzia, maila honetan ere, oso determinantea izan delako. Aginte taldeak aldatzea ez da nahikoa izan, eta ez dira konturatu botere mekanismoak sakontasunean biziatuta zeudela, eta horiek aldatzeko beste kultura behar da. Kultura politikoaren arazoa da oinarrian dagoena, eta aberastu nahi izanez gero politikagintzara dedikatu behar deneko ustea ezabatzea.

Bestalde, alderdi politiko nagusiek behar dituzten diru iturriak, legeriak ezarrita dauden bideetatik oso

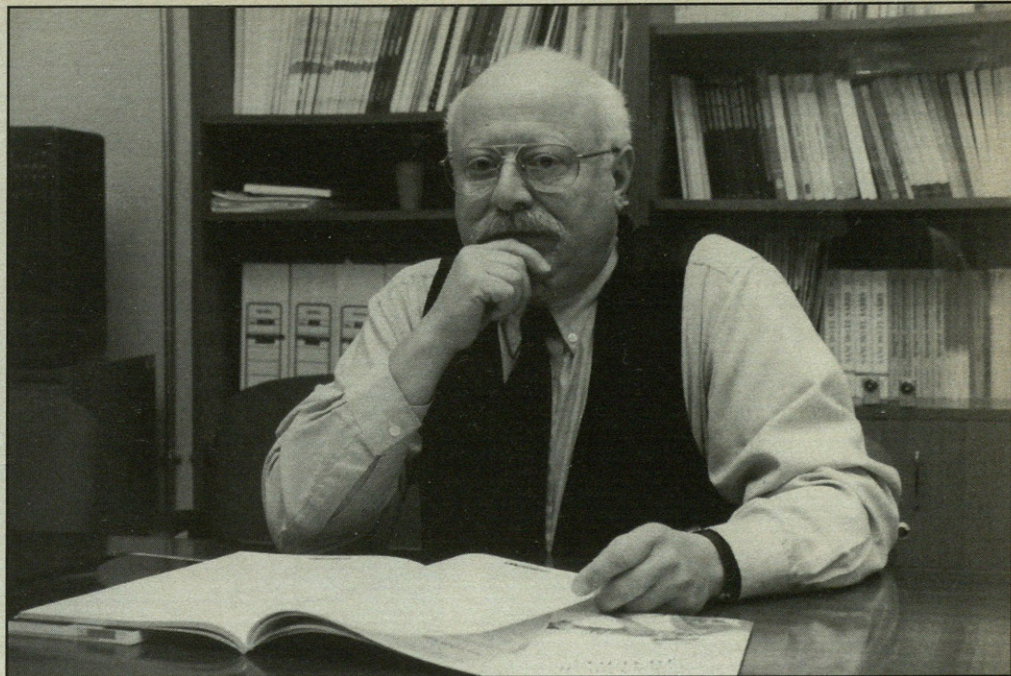
«Klase politikoak boterea gauzatzeko oraindik ere arazoak dauzkala ikus daitezke»

urriak zaizkienez, bestelako maniobrak egiteko makineria burokratikoak bihurtu dira kasu askotan, eta horrek ere oso eragin negatiboa du.

Eta HIESaren arazoa?

Gure gizarteak osasunaren inguruan gehiegi ideologizatu duela uste dut, bai edozein gorputz eskasiaren inguruan eta osasun fisikoan oro har. Gorputzarekiko kezka obsesiboa dela deritzot. HIESaren inguruan, berriaz, arazoa horren gainean eraikitzen da. Bestalde, nola aurre egin ez jakitea askotan suertatu da beste gaixotasunetan ere. Baina HIESaren definizioan bertan ere alde negatiboa nabarmentzen da: zerbaiten gabezia sistematikoa da. Gainera, mundu garatuen eboluzio ikusgarria du, eta historikoki izan diren izurriteei egotzi zaizkien arrazoiak -elkadura txarra, ezjakintasuna...- alde batera utzi behar dira.

Ez da, beraz, herrialde garatugabeen gaixotasuna. Azken aldian gure artean izan du eragina, baina gogoratu behar da Afrikan, Europarekin alderatuta, adibidez, askoz egoera kezkagarriagoa bizi dutela. Gaixotasuna izugarria da, baina ez dagoeneko gureganaino ere iritsia delako, kanpaina batzuek diotenaren arabera hala ematen badu ere. Perspektiba honetatik abiatuta, teknologiak helburu sozia-

letan izan dezakeen eraginaz hausnartu behar da. Ikerketak bultzatu behar dira, baina ez autofinantzatu daitezkeenean bakarrik, eta ez da kasu asko izan arte zertan itxaron behar. Gaixotasun guztiak kontrolpean eduki daitezkeen ustea faltsua dela onartu behar da. Maila handi batean moralitate arazoa da. Ez hiltzea konpontzen ez den arte behintzat. HIESaren kasuan ez dago errudun talderik zergatik bilatu behar.

Azken aldiko gertakariak eraginda, gure gizarteak enfrentamendu zibilari atea irekitzen ari deneko ustea gero eta zabalduagoa da.

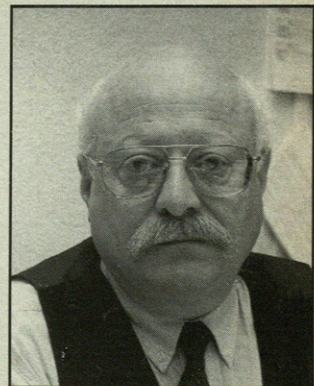
Herri honek bizi duen indarkeri giroa azaltzea ez da erraza. Transformazio prozesu handia dago. Hasteko, giza-tentsio sozial eta politikoak eragiten dituzten faktoreak beti aldatu eta transformatzen direla gogoratu behar da. Herri honek transformazio desberdinak eza-

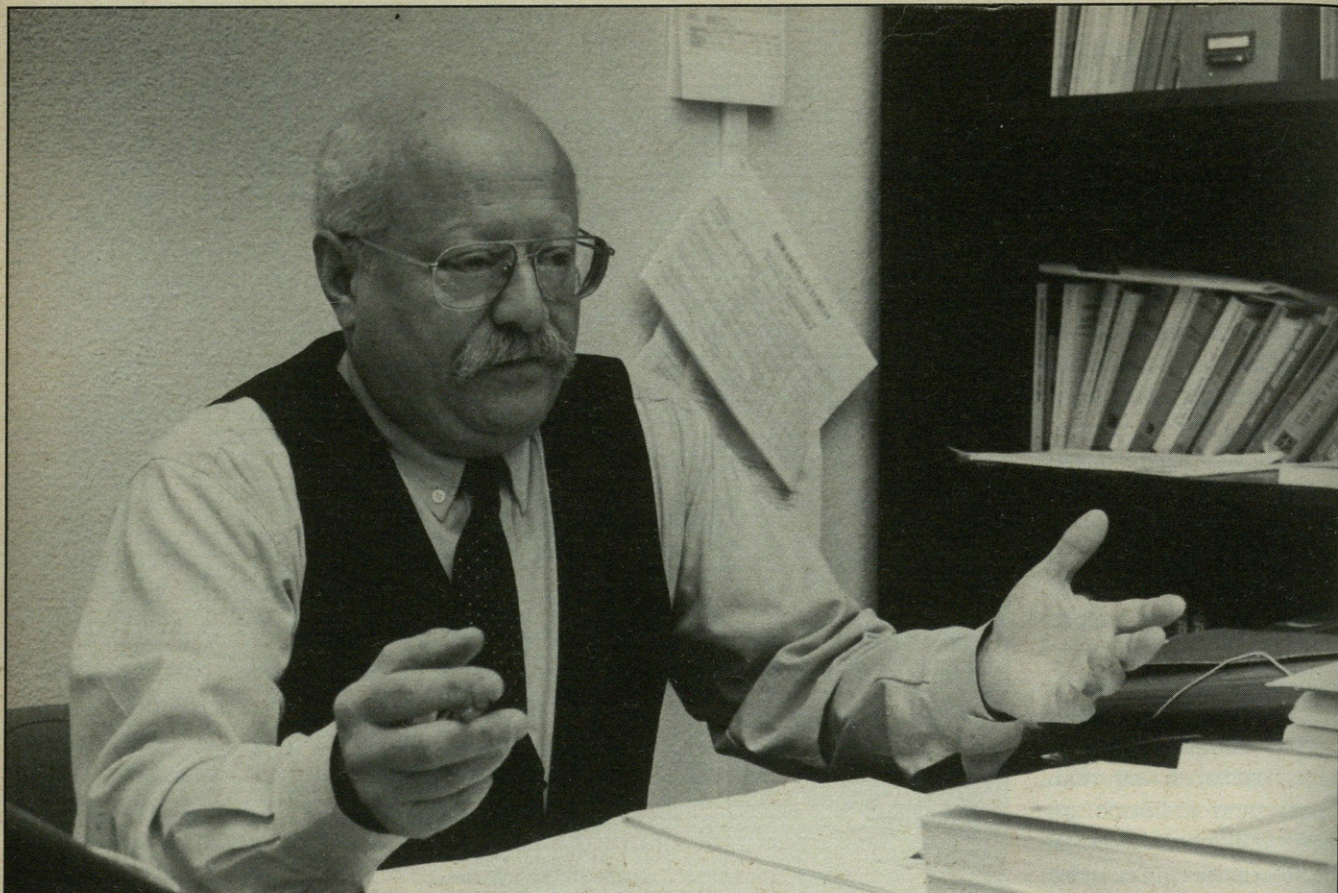
«Unibertsitatea asko burokratizatu eta teknifikatzen ari da, eta horren akatsak nabariak dira; bi maila bakarrik daude, titularrak eta katedradunak». (Argazkia: alberto Elozegi).

NORTASUN AGIRIA

Zaragozan jaioa, 54 urte ditu ● EHUko Soziologiako katedraduna ● Seme-alaba dauzka, 21 eta 24 urtekoak ● Jateko kontuan, okela baino arraina nahiago du ●

Gaur egun bulego gizon bihurtu dela onartzen du ● Aukera duenean mendian paseatzeko aprobetxatu ohi du ● Agnostikotzat dauka bere burua, bere ustez, bere belaunaldiko askoren antzera ● Zinema-zaletasuna ere bere belaunaldiko ezaugarritzat jotzen du, munduari atea irekitzea baita ● Flamenkoa gazte garaiko zaletasun ezkututzat dauka

«Alderdi politiko nagusien diru iturriak, legeriak ezarrita dauden bideetatik oso urriak zaizkenez, bestelako maniobrak egiteko makineria burokratikoak bihurtu dira kasu askotan». (Argazkia: Alberto Elsegui).

gutu ditu, eta horrek konfrontazio desberdinak eragin; esate baterako, industrializazioak, populazio hazkundeak edota ideologia politiko desberdinen formulazioek eragindakoak, eta askotan ia aldaezinak dira.

Ikuspegi honetatik, gaur egungo baldintza sozial, kultural eta ideologikoak zeintzuk diren aztertu behar dira, egun nola ematen diren eta aurretiko historikoak ere aztertuz; izan ere, Espainiako Gobernua ere ez da lehengo -orain 25 urteko- bera, ETA ere ez, ezta EAJ ere. Definizio ideologiko berriak formulatu behar dira aldaezintasun horretatik ateratzeko, jarduera politikoaren oinarria ere horixe baita, eztabaidarako artea denez. Herrialde demokratikoenetan ere erakundeen aurkako

**“ HIES
gaixotasunaren
kasuan ez dago
errudun talderik
zergatik bilatu
behar»**

konfrontazio ugari izan ohi dira. Gurea ez da halako kasu berezia. Fenomeno politikoa, lehen esaten nuen bezala, beti ere aldakorra da, eta horretara jo beharko luke hemengo klase politikoak.

***Unibertsitateko irakasle
zaren aldetik, EHUn irakasle
kaleratuekin ematen ari den gatazkak nola
jotzen zaitu?***

Labur esanda, azken urteotan unibertsitatea asko burokratizatu eta teknifikatzen ari da, eta horren akatsak nabariak dira; bi maila baka-

rrik daude, titularrak eta katedradunak. Zentzu hone-tan, oso mugikortasun eta malgutasun txikia dago. Aurrekontuak, bestalde, oro har murrizten ari dira, eta bai pertsonal, lan zientifikoa eta ikasleen formakuntzaren hobekuntza aldetik urte gogorak datoz.

Honen harian, irakasle despedituena arazo pertsonal handia da, eta garapen burokratiko handi horren barruan kokatzen da. Sor-kuntza eremua bultzatu be-har duen unibertsitaterako eredu hori ez da ona. Ira-kaskuntzaren kalitatea ho-betze aldera jo behar da, eta ikasle eta irakasleen jar-duera gogobetetze aldera; eta horretarako eredu her-tsiek ez dute batere lagun-tzen.

PATXI SARRIEGI

**PIRINIOTAKO SUMENDIAK,
HARTZAK, MENDI-GIDARIAK
ETA BESTE HAMAICA ISTORIO**

Sarda Taldea

**ARTZAIN-KOMUNITATE
EUSKALDUNA (I)
(BORTUKO INGURUA)**

Sandra Ott

PIRINIOARI BURUZ INOIZ IDATZI DEN LIBURURIK ERAKARGARRIENA.

Erromantikoen Pirinioetako oihanen aurkikuntza. Mendi-gidarien endak. Geologoen historiak. Sumendiak Pirinioetan egon zirenean. Pirinioen urte luzeetako itsasazpiko bidaia. Koralezko arrezifeak eta dinosaurusuak gure lurraldeetan egon zirenean. Hartzaren inguruko mitologia eta euskal sinismenak. Hartz-ehiztariak eta hartz-hezitzaileak. Ugatz, sarrio, pottoka eta zakur piriniotarren eboluzioa. Nola izango dira Pirinioak eta Euskal Herria 100 milioi urte? Guzti hau eta beste hamaika historio gehiago 300 orrialdeetan eta 140 argazkitan.

SANTA-GRAZI ARTZAINEN INGURUAAri buruzko lan bikaina. Auzolanak, "inguru" hitzaren esangura sakona, artzain gaztangileen mundua, abereen zaintza, maskulino eta femeninoen arteko homologia, sorkuntzari buruzko gure arbaso artzainen teoriak. Lan antropologiko bikaina gure herria hobeto ezagutu eta maitatzeko (300 orri. eta 140 argazki).

***DURANGOKO AZOKAN
HIRE ZAIN***

GAIK ARGITALDARIA

Arriaga eta Durangoko biharamunak

ARABA Bizkaiko Bertsolari Txapelketaren *bit paradeak* gazteen doinu eta koplak nabarmendu ditu, ezbairik gabe. Finalaren bezperan, txapelaren itzala baino gazteen itzalpean hazten ari den bertsolaritza gertatzen da azpimarragarri. Arnas berria. Belaunaldien arteko etenik gabeko jarraipena. Arrazoi du Enbeitak bere garaiko eta aurreko bertsolarien artean askotxo oharkabean pasatu direla esaten duenean. Txapelketetan aurrera egin gabeko baztertu asko dagoela dioenean. Gazteekin berriz, ez da holan gertatu. Ez bat ez bi, sei, zortzi, hoge... zenbat dira Kanpantxun eta Gasteizen ikasi eta txapelketan hazi direnak? Jon Enbeita eta Mañukortaren ondorengoek erreleboa jaso dute dagoeneko, txapelaren zain egon gabe. Etorriko da hau ere, bertso-aparretan antzeman daitekeen Jon Lopategiren bostekoaren bu-

rura. Iratxe Ibarrari berea zor zaio, inoiz finalean izan den emakumezko bakarrari. Gizonezkoen eredu nahiz portaeretara egokitu den bertsolaritzak aldaketarik ere badakar zentzu honetan, Ibarra, Azula, Bilbao, Perea eta besteren eskutik (Xenpelar saria Ainhoa Agirreazaldegik irabazi duela gogora dezagun bidenabar).

Arriaga antzokiak 'obra' ikusgarria eskenaratuko digu beraz, abenduaren 18an. Entzulegoaren bihotzak gazteen aldeko txaloea egingo du, bapatekoari luzimendu handirik ekarri dioen kasta gazteari. ARGIAk, lerroon bitartez, eta kultu sailean egindako dossierrean, bere saria luzatu nahi dio K belaunaldia deitu diogunari eta txapelketan jokoan txapela baino etorkizuna dagoela uste izanik horren alde egin dutenei. Areitio, Enbeita, Mañukorta, Ajuria... zuen marka baitute ondorengoek Arriagako

obran ikusiko denez. Hitzetik hortzera zabaldu dena bertso onenen bilduma batean bilduko dugu gainera, aurtengo uztia denbora baterako gordea gera dadin. Abenduaren 18an gailurra joko dugu elkarrekin, beraz.

DURANGOKO Azokako balantzea eta kontuak egiten arituko dira honez

Euskal liburu eta diskogintzaren egoerak egiten du beharrezkoa Durangoko Azoka. Baina, noiz eta nork argitu behar dizkigu biharamuneko kontu larriak?

Europako Batasuneko hezkuntza ministroek «Socrates» programa (unibertsitate eta goi mailako irakaskuntzara zuzendua) euskara, katalana, valentziera eta galizierara zabaltzea erabaki dute. 1995-99 urteetan zehar aplikatuko da eta baliatuko duen aurrekontua 760 milioi ecukoa izan daiteke. Euskarak eta ezein hizkuntza minorizatutak tamaina honetako laguntzak jasotzea garrantzizko urratsa dugu onarpen eta hedapenari begira. (Argazkia: Aitor Bayo).

Hitzetik eHortzera

HO eta luma batzuk, noiz hasiko da? zergatik kendu dute? ari diren bitartean, nik uste, aldi bateko isiltasunak on egiten duela. Hotzean pentsatu beharreko gauza asko zegoen hor eta ea kapaz garen zer egin nahi dugun ausnartzeko eta ezer egin nahi duten argitzeko.

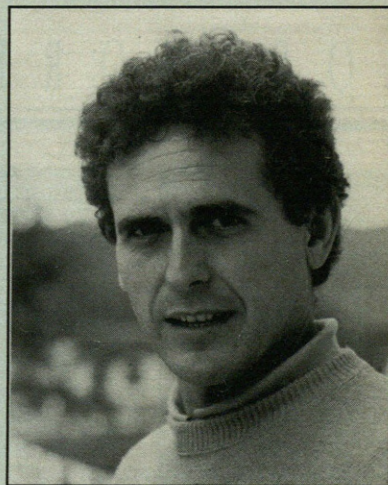
Haserako bi galderetatik lehenengoari ezin diot eman erantzunik, behar bada urte berriarekin hasiko da eta baliteke berriz, beste urte berriren bat etorri behar izatea has dadin.

Zergatik kendu duten? Ez zait normala iruditzen Urriaren bukaturik behar zuela jakin eta Urriaren arte Bertsolari Elkarteari bilera deirik ere ez egitea eta hori, Elkarrekin batzuk aurrez bilerak eskatu zuelarik. Aldi berean ez da egokia, Joxerrari programaren egoeraz ezer ez esatea, bere lankide batzuekin saio berriaren diseinua egiten ari ziren bitartean.

Zer dela-ta hautsi nahi da orain artean elkarlanean egindako ahalegina? Zergatik azkenengo momentuan ziria sartu nahi hori, Elkarrekin sekula egin al dio EITBri horrelakorik?

SAIOAREN onespenean maila eta ikusentzule kopuruak, apenas behera egin duen, Telebistatik ematen zitzaizkigun datuak egia badira behintzat. Nik dakidanez, saioaren ikusentzule kopurua berrehun milaren inguruan zebilen aspalditxoan eta hori, lehenengo emanaldia kontatuaz, errepikapena e.a. sartu gabe beste programa batzuekin egiten hasi berri diren bezala.

Diseinatu omen dutena, Super 1 bertsoaren omen da. EITBk herrietan bertso saioak antolatu eta saio bakoitzeko programa bat ateratu. Ez da berria. Lehen ere egin zen antzerako esperimenterik (gainera orduan, saio haietan jarriko ziren gaiak aurrez bidaltzen genituen EITBri, gero programan hango bertsoen erabilgarritasuna ziurtatzeko edo...) baina ez zuen ongi irten. Saiotik saiora alde handia dago eta orain egin nahi den bezala osorik bertsoz betetzea ezinezkoa iruditzen zait. Lehen tartean elkarriketa eta guzti ere batzutan, emateko moduko bertso gutxiegi bazen, orain miraririk ez espero.

IÑAKI MURUA

HORI baino larriagoa iruditzen zait, hala ere, orain arte balio zuen filosofia hautsi, saioaren helburu didaktikoak ahaztu eta plaza naturalekin kontrajarria dagoen saio artifizial mordoa antolatzearena. Lazkaokoa da bide honetatik letorkeenaren adibide. Lazkao Txikiri, 93ko Apirilaren 30etik 94ko Urriaren 21era hiru omenaldi egin zaizkio (seguru nago askozaz gehiago merezi zituela) eta datorren urtarilean laugarrena egingo zaio EITBk zuzenean emango duelarik, nahiz eta Ordizian sei egun lehenago, iaz bezalaxe aurtan ere Urte Berri egunean, Egunkariaren aldeko saioa antolatutik dagoen.

Bertsolariok dextentetan ezetz esan diogu diru biltzeko helburuarekin antolatu nahi zen saio bat baino gehiagori, urtero egiten zena arriskuan ez jartzeagatik.

Noski, urteroko saioek balio dezakete programa horretarako ordezko saio berriak jarri gabe baina, ez luke bertsolaritzaren emaitza jaso ahal izango izan ere, zer egin egun berean bi edo hiru saio direnean? Ez al da aberatsagoa orain arte bezala denak jaso eta laburpen bat pantailaratzea? Zein da helburua orduan, Telebistaren neurria bertsolaritza antolatzea? Zergatik okerrera aldatzea, programaren mezua gustuko ez? Gehiago lotu beharra al dago, kontrol politiko gogorragoa eskatzen al zuten 'udaberriko loreek'?

gero argitaletxe eta disketxeak. Liburu edo disko honek eman du, beste horrek gutxi... kontuak kontu, hilabete batzutarako arnasaldia jasoko zuten (eta dugu) guztiok. Jende ugari egin du bisita, ohi denez, eta ugaria izan da eskaintza. Alabaina, ispilu horretan gauzatzen den irudiak errealitatearekin duen loturak kezkatzen du kulturalea. Egunerokora itzultzeak sortarazten du kezka. Azokaren ondorengo ajeak. Edorta Jimenezek *«literaturazko euskal liburuak laguntza-bide bi ditu nagusi, biak ere estrategia fataletan»* goldatuak bitzaren esanahi zehatzean, *«hau da, beriotzarako bidean»* aipatzen zuen «Egin»-en, Eusko Jaurlaritzak liburuak erosteko darabilen bidea eta irakaskuntza mundukoa aipatuz. Zenbait argitaletxe desager daitezkeela iragarri zuen ARGIAN, bestalde, Fermin Iraolagoitiak, Editore Elkarrekin arduradunak, merkatuak dituen muga handiak gogora ekarri. Jaber Muguruzak bere lehen diskoan ohar txiki bat plazaratu du, hizkuntza minorizatu batean argitaratuta izanik, eta salmenta hain urriak direla kontuan hartuta, grabazioak ez egiteko eskatuz. Guzti hauek lotuta, Durangoren ondorengo datorren «jauziak» zer pentsaturik ematen du, itxaropenerako eta saltoka hasteko aukera handirik ez dagoela, alegia. Guzti honengatik, agian, egiten da hain premiazkoa Azoka, eta aldarrikatu beharrekoa, baina noiz eta nork argitu behar dizkigu biharamuneko kontuak?

Oso isilik pasatu da, bestalde, Azokaren kokapenari buruzko betiko leloa. Iritzi bakarra entzun dut, «Euskaldunon Egunkaria»-n, Juanjo Gabiña, Prospektikerreko kidea eta ETBn aurpegi ezaguna (eta interesgarria) bihurtu denaren ahotan: *«Kezkatuta nago, uste baitut euskaldunok hau baino toki egokiagoa behar dugula, eta garestia ez da, 500 milioi pezeta baino ez baitzen kostako borrelako gune bat sortzea»*. Euskal Herria osoari begira egin eta guztion intereseko gertatzen den Azokari ez al zaio hainbeste zor?

J.J. PETRIKORENA

TXUTXU - MUTXUKA

ETSIAK MEXIKORA

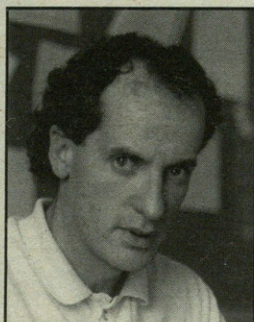
EUSKAL musikarentzat hain itxiak ziruditen kanpoko merkatuak poliki-poliki irekitzen ari dira, antza, Batipat Negu Gorriak taldeak azken aldian egindako birak eta bere musika atzerrian saltzeko emandako urratsak izan daitezke guzti honen adibide. Ez dira bakarrik, baina, atzetik hainbat musikari datoz eta, okasio bila. Etsaiak taldeak kasu, Euskal Herriko bazterretan azkenaldion arrakasta handia erdietsi duenak, diskoa prestatuko du, Mexikon saltzeko helburuz. Abesti berriak eta moldatutakoak tartekatu ditu lan honetan, euskaraz eta erdaraz, eta berau promozionatzeko bertara egingo du txangoa apirilean.

NOR - NORI - NOR K

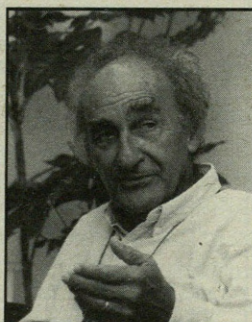
JUAN JOSE GOIRIENEA

EUEko errektoreak, hainbat katramilen erdian aurkitzen den honetan ('ohizko' zerrendari luzeari, medikuntza nahiz ingeneritza alorretan ikasle berrian hartzeko orduan frogatu diren irregulartasunak gehitu behar), bere barruak lasaitzeko eta egindako gestiogintza garbitzeko moduko esaldia asmatu du, hots, badirela etxe horretan sekula santan konponduko ez diren gatazkak. Eta beraz, zertarako saiatu ere! ●

MARTXELO OTAMENDIRI

eta berak zuzentzen duen «Egunkaria»ko erredakzio taldeari, Lasarteko egoitza utzi eta Andoainen kabi berria prestatzea egokitu zitzaien pasaden asteen, bertan jardungo dutelarik aurrerantzean. Azpiegitura propioa garatzea helburu gisa harturik eman da urratsa. Segidakoa abenduaren 17ko Belodromoko festa izango da, aurten emandako urratsen pareko giroaz ●

EDUARDO TXILLIDAK

leku bat jasoko du Guggenheim museoa, Jackson Pollock, Andy Warhol, Antoni Tàpies, Anselm Kiefer, Georg Baselitz, Mario Mertz, Julian Schnabel, Mark Rothko eta Robert Rauschenberg artista handiekin batera. Hori adierazten da bederen, museorako arte obrak erosteko osatu den elkarteak aholkatuko duen batzordearen txostenean. Eta horra galdere: Txillidaz gain, euskal arteak izango du beste ordezkariak? ●

TELAK

■ «EUSKARAREN ARAUAK»

EUSKALTZAINDIAK Leioako Batzarrean nahiz ondotik hartuko dituen erabakiak jaso eta zabaltzeko «Euskararen arauak» hiruhilabetekaria argitaratzeari ekin dio. Lehen aleak 13 orrialde ditu eta bertan zortzi puntu ukitzen dira, bat-batean, behinik behin, batik bat; baitu, baikara, bainaiz; aurrealde edo aurreko alde; hau guz(t)ia; ene/nire, nirekin, niri; arrain, usain, artzain; zenbakien idazkera eta deklinabidearen inguruko arauen nondik norakoa zehaztuz. Bigarren alea urtarrilean kaleratuko da, azaroan eta abenduan hartutako erabakien harian. Orain artean argitaratu izan duten «Euskera» agerkari ofizialak bestalde, bide berean jarraituko duela, hots, Euskaltzaindiaren lanen berri emanez, adierazi dute.

■ MASKARADAK BARKOXEN

ZUBEROAKO Barkoxe herriak emango ditu datozen maskaradak, urtarrilaren 15ean, herriko plazan. Ohizkoa denez, goizean hasiko da emanaldia, Barrikada Hausteekekin, eta arratsaldean taularatuko dira Maskaradak, Pitxu, Xorrotxak, Aintzindari gorriak eta beltzak eta gainontzeko pertsonaien eskutik. Usu gertatzen ez bada ere, hamar Aintzindari edo dantzari nagusi bildu dituzte edizio honetan. Lehen agerraldiaren ondotik besterik ere egingo dute Zuberoaren zehar, ihauterietako giroa biztu nahian. Duela hamar urte eskaini zituen azkeneko aldiz Maskaradak Barkoxek, Etxauhun-Topet koplakari ospetsuaren sorlekuak.

ARABA

BIZKAIKO

BERTSOLARI

TXAPELKETA

TXAPELKETAK GAILURRA JOKO DU ARRIAGAN

DOSIER HONETAN:

K BELAUNALDIA.

(38-39 orr.)

**NOLA IKUSTEN DU ERDAL
MUNDUAK BERTSOLARITZA.**

(40-41 orr.)

TXAPELA BURU BARIK.

(42-43 orr.)

ZERGATIK EZ BIZKAIERAZ?

(44-45 orr.)

K belaunaldia

Bertsolari txapelketa gazte zetorrela aipatzen genuen Gasteizko saioaren aurretik, eta orain bidea amaitzeaz dagoela, Arriaga antzokiaren atarian, hori frogatzea besterik ez dagokigu. Txapelketa honetako gazteenei begira geratu gara gu orrialde hauetan, nola sortu diren, egin duten bidea, eta egunerokoan azaltzen dituzten jarrera eta kezketan arakatuz. Hor duzue bertsolaritzaren molde berria.

IKASTOLAN hasi ziren txapelketa honetako gazteak bertsotan, egun unibertsitateko ikasleak dira gehienak, fakultate ezberdinetan aurki ditzakegu, ikasketa erabat ezberdinak egiten. Irakasle izan nahi duen Mikel Urdangarinengandik, Topografia ikasten diharduen Igor Elortzarenaganaino, Telekomunikazio ingeniari izan nahi lukeen Jon Mikel 'Omago' edota oraindik ikasturtea hasteke duten Ibon Itza eta Unai Iturriaga Arte Ederretakoak. Aritz Lopategi Fisikako lizentziatua dagoeneko, Iñigo Olabarri Kazetaritzako ikaslea eta Euskal Filologiakoa Iratxe Ibarra. Hauek adibide batzuk baino ez dira.

Bertsolaritzak itxura berria hartu du, gaztetzearekin batera gaiak moldatzeko era, abesteko kantakera, eta bertsolaritza berari ukitu berri bat eman diote. Beraiekin batera abiatu dira atzetik milaka gazte bertsoszale.

Kanpantxuko uztza

DAGOENeko bertsolaritza unibertsitatean dago, edozein jai edota kultur asteren barruan, ikasleak dira bertsolariak. Belaunaldi berri baten aurrean gaude, lan askoren poderioz plazaratu

■ Belaunaldi berri honek molde asko hautsi ditu, saioetan eta telebistaren aurrean; aldaketa dakarte beraiekin

den bertsolari gazteen belaunaldia. Ikastoletan, bertso eskola ezberdinetan egindakoaren fruitu da hau guztia. Bertsolari gazte hauetariko gehienek Kanpantxu izan dute topaleku. Jon Lopategirekin batera asteburupasa itzelak egin dituzte bertsotan Gernika inguruko eskola zahar honetan. Kanpantxu izan daiteke hitz batean belaunaldi guzti honen aitzakia. Horregatik deitu diegu K belaunaldia.

Belaunaldi berri honek molde asko hautsi ditu taulatu gainean eta azpian. Berdin saioetan, zein telebistaren aurrean, aldaketa dakarte berarekin, eta pixkanaka lortzen ari direla esan genezake. Bertsolariak gaztetxeetan entzungo ditugu, rock kontzertuetan eta intsumisioaren aldeko manifestazioetan. Gazteek egun dituzten eskakizunei erabat itsatsiak daude bertsolariok, arazoak ere beraienak izaten baitituzte.

Txapelketa honetan bertan bi belaunaldi ezberdin ezagutu ditugu. Batzuk beste seme-alaba izan zitezkeen, eta nagusienek txikitatik ezagutzen dituzte Arriagan ondoan izango dituzten bertsolariak. Bertsoetan hasten ikusi zituzten, eta orain eurak beste direla konturatzen dira; edo, nork daki, txapela ere gazte batek eskuratuko duen, orain artekoa ikusita ez litzateke-eta harritzekoa izango. Azken txapelketan Unai Iturriagak berak jokatu baitzuen Jon Enbeitarekin txapelaren jabetza.

Kepa Intsausti izango da ziurrenik aurreko belaunaldiakiko antz haundiena duen bertsolaria, beraien papera hartzen baitu sarritan. Bere lagun gehienak rockzale amorratuak diren bitartean, Egan taldearen

Gazte hauetako gehienek Kanpantxu izan dute topaleku, bertan hazi eta hezitakoak dira. (Argazkia: P. Gaztelumendi).

doinuak ditu gogoko, Igo-reko bere tabernan ere ran-terak eta Joselu anaiak tal-dearen kanta jartzen diz-kiei arratiarrei. Durangalde-ko bertsolariek, aldiz, Ber-baro euskara elkartearen tabernan daudenean doinu gogorrak jarri ohi dituzte.

Rocka eta Martensak

Bizkar Hezurra, Danba, Negu Gorriak edota atzerri-ko Green Day, Pantera ala Rage Against the Machine. Unai Iturriaga lanean ari den bitartean, Igor albora begira egoten da, Beñat Gaztelu-rutiak, aldiz, diskoak jar-tzen ipintzen du arreta osoa.

Janzkeraz eta ohiturez ere luze mintza gaitezke. Lehen purua zen bertsolarien ur-

duritasun guztiak baretzeko lagun aproposa; gaur egu-neko bertsolariek *porroekin* izaten dituzte unerik atsegi-nenak.

Aspaldiko abarka eta mahoizko prakadun ber-tsolariei, Martens botak, praka beltzak eta hamaika lelo ezberdineko kamiseta-dun bertsolariak albora etorri zaizkie. Neskak ere ugaldtu egin zaizkigu, txapelketan bertan lau aritu di-ra, eta Iratxe Ibarra Arriagan izango da. Hertzainak tal-deak aspaldi esan zuen, «*no-la aldatzen diren gauzak! kamarada*». Mañukortak ere duela gutxi «*eutsi goiari gaztiak!*» esanez bukatu zuen agurreko bertsoa. Txapeldunaren makila gero eta hurbilago dute ■

LABAYRU IKASTEGIA

Durango Liburu eta Disko Azokan

ARGITARAPEN BERRIAK:

Askoren artean
"Nire musika liburua" 1, 2 eta 3
Adolfo Arejita-Igone Etxebarria-Jaione Ibarra
"Mendebaldeko Euskal Baladen Antologia"

Juan Manuel Etxebarria
"Gorbeia inguruko Etno-Ipuin eta Esandak"

"Idatz & Mintz"
Literatura Aldizkaria

Seve Calleja
"Haur Literatura Euskaraz"

Erdal munduak nola ikusten du bertsolaritza?

Haridura eta interesaren harian

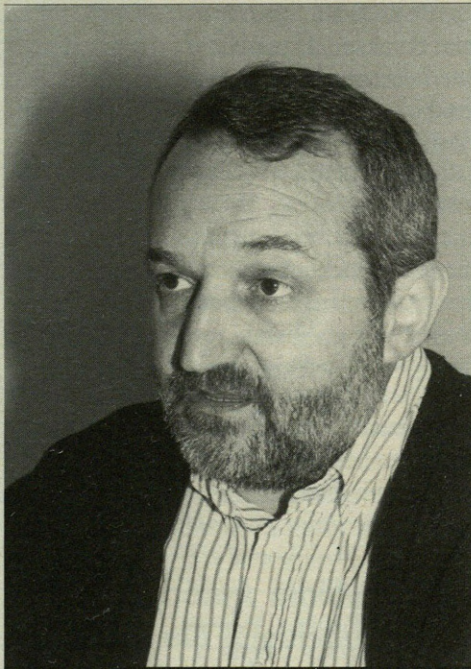
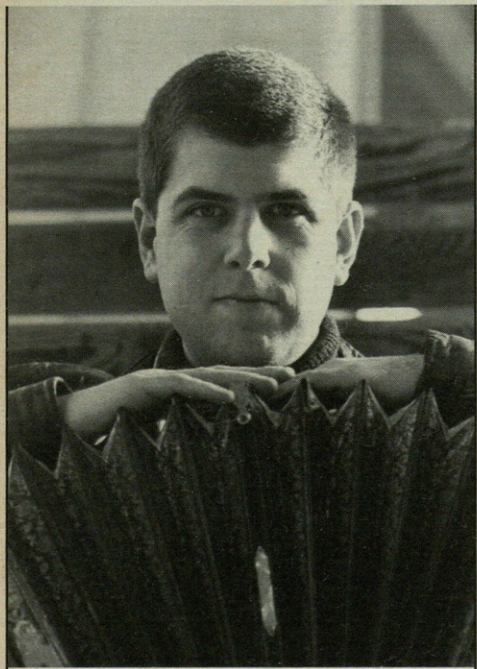
T

xapelketa bere azkenetan dagoela, bertsolaritzak orain arte izan duen boom-a erabatekoa dela ezin genezake uka. Bertsolaritzaren arrakastak euskal mundua gainditu du, erdaldunengana ere heldu baita. Euskara mintzatzeko hizkuntza ez duten arren, kultura eta kirol munduari lotuak dauden batzuegana jo dugu honakoan. Bertsotan erantzun ez badigute ere, hona eurak esandakoak.

EZ dira euskaraz mintzatzzen, baina hemengoak dira; guk gaur hiru ekarri ditugu

orriotara: Kepa Junkera soinu-jole bilbotarra, David Barbero ETBko kazetaria eta

antzerki idazlea, eta Parmatik heldu berria zaigun Ander Garitano Athletic futbol

taldekoa. Adierazi digutenez, hirurak dute gustoko bertsolaritza.

Kepa Junkera trikitilariak gertutik ezagutzen du berto mundua, izan ere harreman onak ditu Xabier Amuriza eta Jon Sarasuarekin, biak idazten dizkiote berak musikaritzen dituen hitzak. Erromerietan ere sarri askotan aritu da bertsolariekin batera. Bere hitzetan, «*aluzinatuta utzi nau bertsolaritzak, erakusten duen indarrak eta atzetik dituen jarraitzaileak; bonen guztia-erengatik jakinmin itzela dut fenomeno bonekiko*».

Laudorioak barra-barra

ETBko pantailetan ezagutu genuen David Barberoren aurpegia. «El Mundo del País Vasco» egunkariko zuzendari izandakoak, «Un hombre muy enamorado» antzezlan estreinatuko du, abenduaren 16an, Barakaldo antzokian. Etxean harriapatu dugu, lanean Euzkitze lagun handitzat duen gizon hau. «Oso interesgarria iruditzen zait, gehienbat bertsolariek entzuleekin

Junkera eta Barbero bertsolaritzaren indar eta bat-batekotasunak txunditzen ditu. (A: Jose Sima).

lortzen duten komunikazioak harritzen nau», min-tzo zaigu.

Bat-batekotasuna eta bertsolarien barneko indarra ditu aipagai nagusi Barberok, baina dudarik gabe gehien harritzen duena bertsolariek paper ezberdinak interpretatzeko duten gaitasuna da. «Orain zuzendari lanetan aritu naiz eta ondo dakit zer kostatzen zaien antzezleei paper berrietara egokitzea. Gauzak honela ezin uler dezaket bertsolarien gaitasun hori, bat-batean gainera!», harridurari eutsi ezinik adierazi dizkigu hitzok.

Etxean familiartearen ikusten ditu sarri askotan bertsolariak kantari, eta lantokian ikusten du Euzkitze ETBko aurkezlea. Bi giro arras ezberdinak dira berarentzat, erdalduna erabat lehendabizikoa eta euskalduna bigarrena, «baina bertsolaritzaren ubina bietara heldu dela uste dut», dio David Barberok. Andoni Egaña ere gustuko du, eta poetatzat jotzen du, besteak baino

Ander Garitanori futboleko golak sartzea baino askoz ere zailagoa egiten zaio bertsokoak ulertzen, baina saiatuaren poderioz gustuko kontua duela aitortu digu. (Argazkia: Ramon Basaldua).

gozoagoa delako bertsotan.

Ander Garitano Derion aurkitu dugu, Parmakoak ahaztu eta gogor entrenamenduan. Bertsolaritzaz zer uste duen galdetzean, «zoragarria iruditzen zait», erantzun digu. Honek ere ulertzen saiatzen da, baina

ezin du dena jaso. «ETBn bizardun batek aurkezten duen saioa ikusten dugu eta gustatzen zait», aitatu digu. Finalera zeintzuk pasatuko diren ere ikusi zuen telebistan: «Gazte asko pasatu dira eta hori oso pozgarria dela iruditzen zait».

Athleticen noiz edo noiz hitz egiten dute bertsolaritzaz. «Bai, batzuek gustukoa izaten dugu horretaz hitz egitea, baina kontzentrazioetan ez dugu aukerarik izaten, telebista gauzez bakarrik ikusten dugulako, bestela bai» ■

ARGITALPEN BERRIAK

GAZTARO BILDUMA

5.- GORBEIATARRAK

6.- ASTOA ETA LAUOK EUSKAL
HERRIAN ZEHA

Pasiotarrak - 48290 ● EUBA ☎ 6308036 FAX: 6308028

Txapela buru barik

Gerraosteko hamaikagarren txapelketa da aurtengoa, eta abenduaren 18an erabakiko da txapela noren burura egokituko den. Finaleko zortzi bertsolariak asmo betez datoz Arriagara, azken bi edizioetan Jon Enbeitaren neurriko sariari kosk egitekotan.

TXAPELA norentzat? Hori da domeka honetako kezka nagusia; izan ere ez dago batere argi nork irabazi behar duen. Saio bakoitzak bere irabazlea izan du; kanporaketetan, Gasteizen, Zigor Enbeita gailendu zen; Zea-nurin Jon Mikel Omagojeaskoa eta Iratxe Ibarra Gernikan. Finalaurrekoetan, aldiz, Aritz Lopategi gailendu zen Bermeon, Mañukortarekin lehian; Durangon, berriz, Jon Enbeita eta Igor Elortzaren artekoan muxikarra gailendu zen. Finalean ere bi bertsolarik buruz buru jokatu dute txapela.

Finalerako txartela lortu dutenen artean aurreko txapelketakoak dira nagusi; Iratxe Ibarra izan ezik beste denak aritu baitziren Arriagan aurrekoan. Iratxe da ge-

rraosteko hamaika txapelketa hauetan finalera heldu den lehendabiziko neska. Iaz aldaba jo eta gero atarian gelditu, eta aurtun txukun arituz lortu du aurrera egitea; berarentzat izan zen, gainera, Gernika eta Durangon txalo zaparrada handiena.

Bertso gaitzenak

MARKINAKO neskak bera- rekin izango ditu zazpi mutil eta gizon. Enbeita eta Mañukorta beteranoez gain, Juanjo Respaldiza orozkoarra, Aritz Lopategi ezustekoren bat emateko prest, Unai Iturriaga eta Igor Elortza durangar bikotea eta Kepa Intsausti. Hauek denak orain arte erakutsitako maila onarekin ziurtatua dago Arriagan bertso oparoak

Araba eta Bizkaia
Bizkaia eta Araba
nahastuta dabilta
puntatik puntara
aurtengoa ze ote dan
dudan dago, hara
bertso txapelketa edo
gazteen matxinada

Gobernu buru dira
oraindik nobleak
Mañukorta eta Enbeita
kontserbadoreak
ai berotzen badira
gazteen adoreak
deuseztuko dituzte
hoien baloreak

Beraz herri xehea
ez dabil gustora
hori adierazteko
bada zenbait froga
manifetan oihuka
dabilta «Nahiko da!
agintari hauekin
ez goaz inora!»

Aritz matxinatuen
lider fin moduan
beste egokiago bat
ote da munduan
gozokiak ahoan
pozoina buruan
ez dago ezer onik
honen inguruan

entzungai izango direla. Epamahaiak lana franko izango du; ikusleek, otera, txaloz lehertu artean iraun beharko dute.

Azken bi txapelak Jon Enbeitak lortu ditu, aurtengoa besteak baino beltzagoa izan daiteke. Durangon aurkeztu zituen bi bertso doinu berriek gogor ari dela erakusten badu ere, ezin uka daiteke arerio gogorrak

izango dituela ezker eskuinera jezarrita izango diren bertsolarien artean. Maila ona eta ziurtasuna erakutsi dute orain artean bertsolariak, gai ezberdinei erantzuteko gaitasuna azaldu dute, eta lan ezberdinetara ondo moldatzen direla nabarmen ageri da.

Gerraosteko hamaikagarren txapelketa honek gauza ugari erakutsi dizkigu. Ber-

■ Iratxe Ibarra markinarra da gerraosteko hamaika txapelketa hauetan finalera heldu den lehenengo neska

Gazteen matxinada!

Elortz ta Iturriaga
bikote itzela
hor dabilta gauaren
babesa dutela
kaleetan jantzita
eskale bezela
gutxik dakite Aritzen
sekretak direla

Mata-Hari bat badu
gure bertso-townek
Iratxe aurkitu dute
gobernu gizonek
eragina badute
bere irri eta bromek
lur jota utziko ditu
neska ziztrin honek

Intxausti denen alde
eta denen aurka
enpresari lanetan
txit aberastuta
berdin nobleen alde
zein matxinatua
berdin Luziferrekin
dirua badauka

Respaldizak ostera
bihotz onik ez du
nahiz eta hasieran
inor ez babestu
matxinada osoan
dabil gertu-gertu
irabazlearekin
elkartzeko prestu

tsolaritza etorkizuna, gaz-
teen nagusitasuna, nesken
presentzia eta zaletasuna bi-
zirik dagoela, besteak beste.
Gasteiztik Bilbora, saioz

saio, giroak gora egin du,
entzule kopurua hazi egin
da eta maila ere hobetuz
joan da ezbairik gabe. Txa-
peldun argirik ez da ikusten,

eta aurten ere Jon Enbeitak
irabazteko gutxi eta galtze-
ko asko du, edozein gaztek
ezusteko izugarria eman
dezakeelako. Ezustekoa,

noski, berari, entzuleak ez
baitira harrituko, orain ar-
teko ikusita behinik-behin.

PATXI GAZTELUMENDI

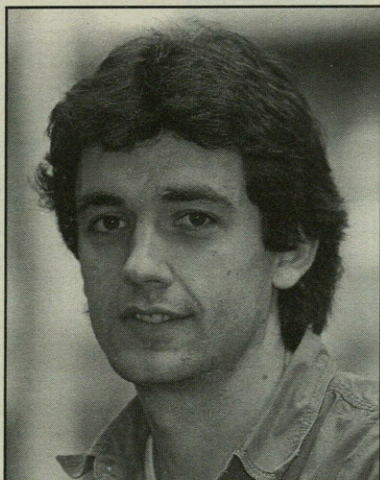
Euskal Herria, 60. hamarkada. Pertsonaiak: liburu argitaratzailea, zentsorea...

emon *biar* yako

*INIGO ARANBARRI*ren nobela, **SUSA** literatur argitaletxeak plazaratu berria

ZERGATIK EZ BIZKAIERAZ?

JUANJO
RESPALDIZA

Euskalkia ez da oztopo

Gaur egungo bertsolari-tzaren hizkuntza moldea gipuzkeran oinarrituta dago. Horra behin eta berri-entzun eta entzuten duguna, eta entzutearen entzutez sinistu egin duguna. Ni ez nauka guztiz konbentzita esaldi horrek.

Horren aurrean burura lehenengo datorkidana da berba modu ezberdin batean egiten dugun legez bertsotan ere egin egin dezakegula. Euskalkia bere horretan ez da oztopo. Baina potentzialekin ari naiz eta egin dezakegunak ez du egiten duguna aldatzen.

Edozelan ere, Bizkaitiko perspektibaz begiratuta sarritan ez gara konturatzten Gipuzkoako bertsolariak zenbaterako autozentsuraz ari diren bertso-

tan. Zehatzago esanda: idazki honetako lehenengo esaldia legez, guztiz sinistuta dugu Lizaso, Lazkano eta orohar Azpeitiko bertsolariak euren hizkeran ari direla bertsotan, edo eurenetik ez hain urrun. Baina azpeitiarrak ere -a organikodun hitzak deklinatzean batura makurtzen dira bertako hizkeran bizkaieraz bezala egin arren, hau da, -a+a=ea arauari loturik. Hori ezagun dudan xehetasun bakar bat basterik ez da noski. Zenbat ote dira bazter uzten dituztenak?

Beste kontu bat da eroso sentitzen direla; edo Gipuzkoatik kanpo ere molde bera baliatzen dutela. Kaltegarri izaterainokoa daitekeen azken honen inguruko anekdota sinple bat: gure herriko plazan, bertsolari gipuzkoar bat eta beste bizkaitar bi, bat Jon Lopategi. Berehala ekin diote 'baltzari' 'ijitoa' dela esanez. Txalo gutxi. Azpilagak zuhur, hurrengo bertsoan aldaketa txiki bat: 'Jitanao'. Txalo pilo bat. Harrez gero Bizkaian saio bat entzuten dudenero ezin burutik kendu publiko zati bati eskapatzen zaiona edo dakiokeena. Entzule jendea heldu samarra bada obsesio bihurtzen zaidan sentipena.

Gelako

- Dekorazio priktuak
- Eskatu prezio eta aurrekontuak

ZARAUTZEN
GIPUZKOA KALEA, 13an
ALTZARI DENDA
NAHIZ MODERNO
EDO KLASIKOAN
ZURE ETXEA APAINTZEKO
PREST GAUDE

Besteren autozentsurak

autozentsura, gurea da handietarikoa. Horretan ados nago. Lexiko, sintaxi zein morfologia aldetikoa. Azterketa sakonetara jo gabe edonor ohar daiteke, ixilik gordetzen duguna asko dela. Esamoldeak zertan esanik ez. Negar asko entzun dut honen gainean. Salaketa asko, hangok eta bestekok hala eta bestela egiten duela. Argi dago, geuk egiten ez badugu inork ez du egingo. Ez dira misiolariak hemengoak konbertitzen etorriko. Gainera, ez da hainbestekoa bizkaieraz egiteko eman behar den jauzia; batutikoa alegia. Kontutan har euskalkian eginda ere erregistro standarrean egiten dela: ez dela fonetika arloko txokokeriarik erabiltzen; aditza ere 'batu' egiten dela; lexiko aldetik ere zabal antz joka daitekeela, beste euskalkietako berbak integratuz.

Hasiko dira (hasi dira dagoeneko) hemendik kanpokoak gure 'itzela', 'gura', 'astrapala' eta abar erabiltzen; ez baitzaio baliabideari uko egiten behin ikasiz gero.

Amaitu baino lehen, aipatu berri dudana 'jauziaren' adibide praktiko pare bat ekarri nahi nuke paperera. Bi bakarrik izango dira eta errimakerari dagozkionak biak ere.

Lehenengoa aditzari da-

gokiona: aditz formak eurak dituzten aldeak (beti ere Batuarekin konparaturik) nahikoa dira zerrenda batean dagoena beste batera eraman behar izateko: dio/dautso, digu/deusku, dute/dabe. Halandaze, 'testigu' hitza-

rekin errimatzeke estu samar gabiltzanok are estuago bizkaieraz 'digu', 'zaizkigu' eta horrelakoak kanpo gelditzen baitira gure euskalkian. Beste hainbeste 'truke'rekin ere 'dute', 'digute'... baztertu behar izatean. Hori bai, 'esku'ri dagokion zerrenda aberastu egin dugu 'deusku'ri esker; halaber 'jabe'rena 'dabe'ren laguntzaz.

Bigarren marka pluralgileak ere alosio aldatzen digu errima. Singularrean 'deutsut' dena pluralean 'deutsudaz' da. Zerrenda arras diferenteak biak.

-A itsatsia: Bizkaieraz -a organiko amaitzen diren hitzak era mugatuen deklinatzean (hemen Nor kasuari buruz baino ez naiz arituko) aldakuntza nabarmenak gertatzen dira. Alegia,

egun usuen erabiltzen den errimakeraren arabera: -Bea, -tea, -lea, -nea, -zea, -tzea, -rrea. 'Bisita' eta 'berriketa' kide ez badira ere 'bisitea' eta 'berriketea' bai.

Ondorioa nahikoa argia da: 'beteta' lagun gutxirekin geratzen da (berriro diot era mugatuan badoa laguna zerren, nalanahi ere, 'hainbat berriketa' eta antzekoak esateko aukera hor baitago), baina 'kaltea' lagun berriz inguratu da.

Beraz, adibide biok erakusten digute aldaketa batzuk egin beharra badagoela gure errima erreperitorioan, baina ez irabazi ez galdu, ez bentaja ez desbentaja, ezberdin egitea beste aitzakiarik ez du honek.

Ez da hainbestekoa bizkaieraz egiteko eman behar den jauzia; batutikoa alegia. Kontutan har euskalkian eginda ere erregistro standarrean egiten dela; ez dela fonetika txokokeriarik erabiltzen; aditza ere 'batu' egiten dela; lexiko aldetik ere zabal antz joka daitekeela

forma mugagabea 'gona' bada ere mugatu singularra 'gonea' da.

Honek ere leiho bat zabaldu ahala bestea itxi egiten digu. Batetik zerrenda moltzo handi batek hitzak irabazi ahala, bestetik, beste hainbeste galdu egiten ditu. Esan nahi baita, -a amaitzen diren zerrendetatik -ea amaituetara eramanarazten dizkigu. Horrela, hitz hauek guztiak zazpi zerrendatan sar daitezke gaur

Ezin gaitezke ibili Dimako plazan, esate baterako, eguerdiko ordu batean, meza ostean, atso-agure moñodun-txapeldunen aurrean bertso baten azken errimatzat 'zailena' erabiliz, 'gaxena' (gaitzena) esanda eurak ulertu egingo digutelako eta guretzako ez errimarako ez neurrirako ez daukalako kalterik. Gure hizkuntzak eta gure euskalkiak merezi dute hainbeste, ez bakarrik atso-agure moñodun-txapeldunak ■

ALDA EZAZU BIKOTEA HILABETERO

EROSOAGOA DA ETA

MULTILENS botatzeko lenteak

Ukipen lentine abantail guztiak eta hilabetero berriak jatzeko erosotasuna.

Erabili... eta bota. Horren erraza.

Eta horregatik, beti ikusmen bikaina,

ixurkari bakar bat eta begientzat

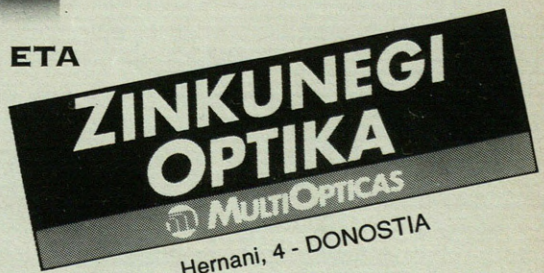
ziurtasun osoa.

Eta ez dira lentixka arruntak

baino garestiagoak!

MULTILENS botatzeko lenteak:

Erosotasuna ez baita botatzekoa.

ABENDUAK

16

ostirala

■ MUXIKAN KULTUR ASTEA

BIZKAIKO Muxika herrian kultur astea abiatu da, hainbat ekitaldiren harian. Abenduak 16, larunbatean, **jota eta auresku emanaldia taularatuko dute, Amaia Uriarte Intza eta Eduardo Murua Mendiarañek, bi alorrotako Euskadiko txapeldunek.** Ibarruriko dantzariak ere parte hartuko dute 20.30etan hasiko den ikuskizunean. Abenduak 17an bestalde, igande, rock jaialdia egingo da pilokalekuan, Ume Gaiztoak, Suzko Itzalak eta Hot Dogs taldeekin, gaueko 22.30etatik aurrera.

Josetxo Oliveri: «Erreterian urteko saiorik arrakastatsuen izaten da Gabonetakoa»

ARGIA. *Nori begira antolatzen duzue Erreteriko Gipuzkoako Gabon Kanta Lehiaketa?*

JOSETXO OLIVERI.

Gure helburua Gabonetan Erreteria girotea da, normalean kantatzen ez duenari kantatzeko aukera emanez. Profesionaltara ere jo genezakeen lehiaketa antolatze orduan, baina guk jende xeheari erreparatu diogu hasierako lehiaketatik gaurdaino.

A. Zer nolako zaletasuna ikusten duzu?

J.O. Handia; parte hartuko duen jendeak da goeneko hilabete darma entseiatzen. Jendea oso ondo prestatzen da. Ikuslea ere mordoa hurbiltzen da. Urtean zehar Erreterian egiten den kontzerturik arrakastatsuen da Gabonetakoa.

A. Zer nolako errepertorioa baliatzen dute partehartzaileak?

J.Z. Doinu zaharrak abesten dira gehien; izan ere, azken urteotan, konpositoreak nahikoa motel aritu dira Gabon kantak sortzeko orduan. Baina, gure eta beste inizatibien harian mugitzen hasiak dira, armonia berriak erabiliz melodía tradizionalak moldatzen, eta beraz, aurre denetarik entzungo dela iruditzen zait.

ABENDUAK

17

larunbata

■ ANTXIETA TALDEA AZPEITIAN

AZPEITIKO Antzerki Topaketen barne, abenduaren 17an, «**West side isteria**» obra estreinatuko du Antxieta talde amateurrak, gaueko 21.30etan, Zelaitxo zineman. Titulu deigarri honen azpian, «**West side story**» filmeko hainbat pasarte jaso eta umore ukitu batez egokitu dituzte komedia giroko lan honetan. Inazio Tolosa eta Edi Naudok zuzendu dute antzezlan, eta aktore gisa Pilar Azpitarte, Aintzane Aranbarri, Idoia Uranga, Itsaso Oruesagasti, Iñaki Bergara, Iñigo Agirre, Imanol Guridi, Asier Guridi, Juan Antonio Zurdo eta Jokin Martinez arituko dira.

ABENDUAK

18

igandea

■ GABON KONTZERTUAK ELGOIBARREN

ELGOIBARKO Udal Musika eta Dantza Fundazioak «**Gabon Kontzertuak**» lemapeko egitaraua prestatu du. **Abenduak 18an, Udal musika bandak jardungo du, 12.30etan.** Abenduak 21ean, parroki abesbatzaren txanda izango da, 20.00etan. Abenduaren 22an, I. Bereciartua musika eskola eta txistulari udaltaldeak joko dute. Kontzertuak herriko antzokian izango dira.

■ KANTA LEHIAKETA ERRETERIAN

ERRETERIAKO Ereintza elkarteak Gabon Kanta Lehiaketa plazaratu du, urtero moduan. **Antolatzaileen asmoa, Gabon jaiak abesbatzen musikaren bitartez girotea da, eta dei egiten die lagun koadrila eta eskoletako ume taldeei** (kasu honetan soilik onartzen dituzte aurrez osatutako abesbatzak) egitasmoan parte har dezaten. Hilaren 22ra bitartean eman daiteke izena Yosu musika dendan eta lehiaketa hilaren 30ean egingo da polikiroldegian.

ABENDUAK

23

ostirala

■ PABLO NAVERAN GETXON

ABENDUAREN 23an, eta Getxoko Kultur Etxearen Gabonetarako egitasmoaren baitan, Pablo Naveran **biolinjole getxotar gazteak kontzertua eskainiko du kontserbatorioan**, Quatuor Elegie laukotearekin batera, 19.30etatik aurrera.

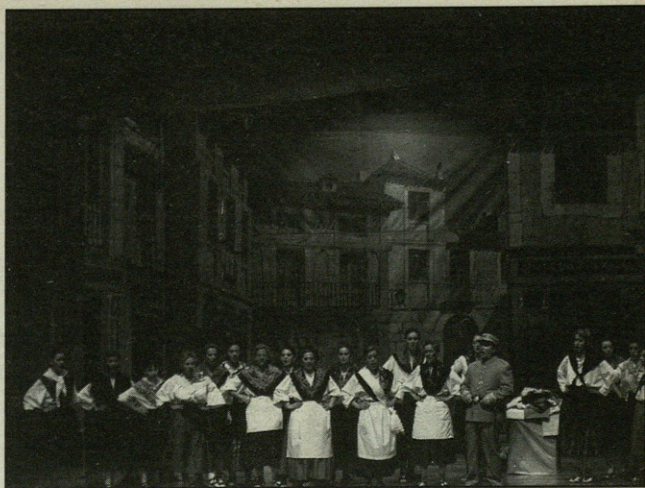
■ OSKORRI ETA «BEN» MIARRITZEN

MIARRITZEKO Udalak antolatutik, abenduaren 23an, Oskorri taldea Udal Kasinoan arituko da, 21.00etan.

Jaialdien Jauregian berriz, Benjamín Vautier «Ben» artista suizarraren erakusketa dago ikusgai urtarrilaren 8ra bitartean. **Artea eta artistari berezkoak zaizkion kontraesanak azalera-tzen ditu Benek**, eta okasio honetan, formato handiko eta izen deigarriko («Nola jakin artea den ala ez?», «Independentzia», «Paris ez da munduaren zilborra»...) hoge obra erakutsi ditu.

■ IPUIN LEHIAKETA DATOR PASAIATIK

PASAIAKO Udal Euskaltegiak, bere X. urteurrena dela eta, ipuin lehiaketa zabaldu du. Nahi duen orok har dezake parte, eta **ipuinak euskaraz idatziak eta argitaragabeak behar dute izan, gutxienez bost folioko luzerakoak eta makinaz biko tarteaz idatziak**. Aurkezteko epea 1995eko urtarrilaren 13an amaituko da, eta epaia berriz, otsailaren 4ean emango da.

BILBOKO Akordeoi Orkestra Sinfonikoak «Entre la zarzuela y el pasodoble» diskoa plazaratu du. Josu Loroñoren zuzendaritzapean ari den taldeak, Guridi, Chapí, Alonso, Soutullo y Vert, Alvarez eta Roig maisuen obrak bildu ditu lan honetan, eta horren guztiaren aurkezteko kontzertua eskainiko du, Bizkaiko Akordeoiaren Elkartearen eskutik, abenduaren 16an, Bilboko Santiagoko katedralean. 1963an sortu zen orkestra, ordutik hona akordeoia bitarteko konposizio handien haritik jardun duelarik, diskoak osatu eta hain hain emandien eginez (guztira 400 kontzertutik gora zenbatzen zaizkio). Irudian, «La Dolorosa» zarzuela obra. (Argazkia: J.A.)

ETXANIZ

Lesakako Iturria anaiak

Ez bakarrik saldu, zure bainua berritzeko edo apaintzeko behar duzun guziaz kolokatu ere bai:

- **SANITARIOAK**
- **GRIFERIAK**
- **MUEBLEAK**
- **MANPARAK**
- **PREZIO GUZITAKO OSAGARRIAK**

9411767

ESKATU PRESUPUESTOA KONPROMISORIK GABE

L I B U R U A K

**BIBLIAKO
ISTORIOAK**JOSE RAMON SAENZ
URANGA ETA CARLOS
MONZON

IBAIZABAL 46 or.

Haurrak erakartzeko baliabide aproposak erabili dituzte liburu txukun hau moldatzeko, batez ere Car-

los Monzonen marrazkiei dagokienez. Margolariaren kolorezko irudiek leku handia betetzen dute, asko orrialde osokoak izanik. Testuak ere badu berezitasunik, ordea. Sabin Barrutabeñak moldatutako euskarari dagokionez, bizkaiera aukeratu baitute ●

**MINTZAPRAKTIKARA-
KO JOKOAK**

JILL HADFIELD

ITZULTZAILE-
MOLDATZAILEAK:BLANCA JIMENEZ ETA
IÑAKI MOZOS

ELHUYAR 178 OR.

Ikasgelan jokoen bidez euskarara mintzamen aldetik

maila ertainean lantzea du helburu liburuak, hasierako mailakoei zuzendutakoari jarraipena emanez. Egilearen eta itzultzaileen hitzaz gain, jokoetarako materiala, egitura eta lexikoaurkibidea eta itzultzailemoldatzaileen eranskina ere jasotzen du ●

B E G I - B E L A R R I

L I B U R U A K

Ixiltasun eske

Sei urte kasik deus argitara eman gabe egon ondoan, Tere Irastortzak «Manual devotio gabekoa edo ibilgaiuetan erabiltzeko escu-liburua» tituloko poema bilduma plazaratzen digu, Pamiela Iruñeako etxearen gerizapean. Ixiltasunaren tentzazioneak eta mintza beharrak mugatu eraeremuan idazten duela Tere Irastortzak erran genezake, eta hau bere 1980ko Gabeziatik orain arte egia dela.

«Inor ez dago liburu bat idaztera behartuta» eta «Inor ez dago hitz mutuak irakurtzera behartuta» abisu birekin hasten da bilduma berria. Beste aintzineko lanei konparatuz, manual honeko poesia borroka-poesia da. Ez borroka egunero ulertzen dugun eran, baizik eta barne-borroka latz baten mirail edo ispilu. Horregatik izango da bilduma hau garrantzitsua Tere Irastortzaren poeta-bilakareran.

Zaldibiako olerkariaren hitzak goizero harrizen dira bizirik agitzeaz, harritzen ere liburuaren azken orrialderaino obra bat osatzeaz. Ahots bakartia

gauaren minean altzatzean bezala. Zuzenka, hostoz-hosto jendarteko edo jendeekilako harremanak dira aipagai, molde etsitu eta samur batean zenbaitetan edo manera salakarian nola gerta. Haserre agertzen da solasen arteketarik, amodioa berdinki. Mundu daldarti eta ikarati bat orohar.

Tere Irastortzak beti hitz berak erabiltzen ditu, edukia aldatzen duelarik, nekez adirazten diren segunduen idazteko: «Ihardunak egin gaitu bakartasunaren ekile eta tarte sumina da». Olerkaria minbera da, sinestea are galduago zaio, iraupenean izkribatzea suten erretzea -infernua ote?- dela azpimarratzen duelarik. Ordea bildumak iduri du indarrez 'kometitua', behar edo galde hurbil bati egin ihardespena. Sekuan ez da poetaren elea, inguruaren gordinari hain loturik egon.

Munduaren mila herotsen erditik, entzuten dugu ia olerkariaren auhena? Olerkariak ohoreari eta derrigorrez irakurtua izateari uko egiten dio, baina nolazpait hargatik, iraurria izatea gus-

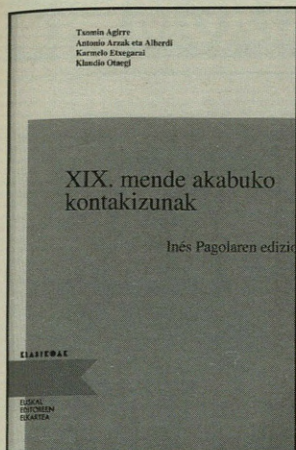
Manual devotio gabekoa
edo ibilgaiuetara erabiltzeko
escu-liburua

TERE IRASTORTZA
PAMIELA ARGITALETXA

**«MANUAL DEVOTIO
GABEKOA».**
TERE IRASTORTZA. PAMIELA.

tatuko litzaioke. Ixiltasuna hautsiz bermatzen den botza, kontzientzia partekatuaren eta zatikatuaren botza dela susmatzen duelako/dugulako. Liburu bakoitzak, ixiltasunaren menturaren haur izanagatik bidea zilatzen du. Hitz bilakatuz leitzen dutenentzat.

Iñaxo Borda

XIX. mende akabuko kontakizunak

Inés Pagolaren edizioa

«XIX. MENDE AKABUKO KONTAKIZUNAK»

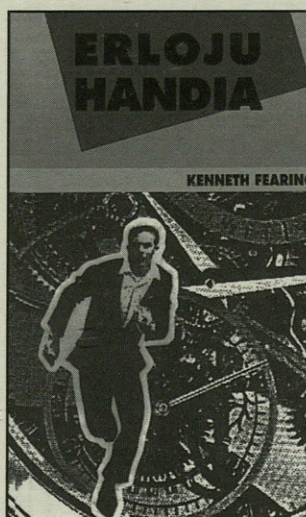
TXOMIN AGIRRE,
ANTONIO ARZAK,
KAMELO ETXEGARAI ETA
KLAUDIO OTEGI.
ELKAR-KLASIKOAK SAILA
184 orr.

Euskal literaturaren ondarea biltzen duela esatea askotxo izan badaiteke ere, bidean abiatu ziren aitzindarien omenezko hitzek ez dute hemen faltan behar. 1876. urtetik aurrera zabalduak aro berriaren barruan ulertu behar dira idazlanak, Euskal Herriaren Historia politiko eta kulturalaren adierazgarri.

Ale honetan bildutakoak 'Larramendiren urrezko garaia' erakusgarri dira. Bertan Lore Joketan maiz

sarituak izan ziren idazlanak biltzen dira, gehienak sari-gabeak. Tradizioz gabeak landetan ereindako lehen haziak dira, ondoren sortu den uztaren bidea zehaztu zutenak.

Euskaraz idatziak eta gaztelaniatik itzulitako testuek osatzen dute biduma. Alearen atzealdean idazleek erabilitako hizkuntzari buruzko aipamenak aurki daitezke, hiztegi moduan bilduta ●

ERLOJU HAUNDIA

KENETH FEARING
ITZULTZAILEA: LURDES
ARGIÑANO
IGELA 253 or.

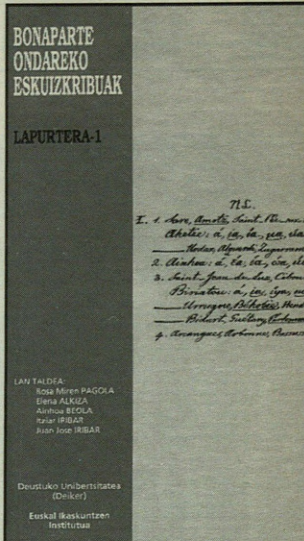
Eleberri beltzaren barruan leku berezia duen liburua

dugu Lurdes Argiñanok Sail Beltzerako itzulitakoa, nahiz eta idazleak bere lanean noiz edo noiz soilik jo zuen jenero beltzera. Izan ere, Fearing estatubatuarra poeta eta eleberrigile zen batez ere. Gaiari dagokionez, orijinaltasuna du berezitasun Erloju Haundiak. Protagonistak, hilketa baten lekuko izaki, aldi berean ikerketa antolatzen eta desbideratzen ibili behar du, hau bukaeraraino eramateak heriotza baitakarkio. Abiapuntu berezia du, beraz, obrak.

Taxukerak ere aipagarria du, zenbait pertsonaien ikuspuntutik kontatzen baititu gertaerak. Baliabide honek irakurlearen irrika areagotzen du, zalantzaren erritmoa pausatuz. Eta zalantza, hasieratik bukaeraraino mantentzea lortzen du mende hasieran jaioak idazle, eleberrigile, poeta eta noizbehinkako idazle beltzak ●

BONAPARTE ONDAREKO ESKUIZKRIBUAK

ROSA MIREN PAGOLA
ETA BESTE
DEUSTUKO
UNIBERTSITATEA ETA
EUSKAL IKASKUNTZEN
INSTITUTUA 744 or.

Rosa Miren Pagolak zuzendutako lan honetan Elena Alkiza, Ainhoa Beloa, Juan Jose Iribar eta Itziar Iribarrek ere osatu dute lan taldea. Luis Luciano Bonapartek bildu zituen eskuizkribuen ondarea Bizkaiko, Gipuzkoako eta Nafarroako Aldundien gorde dute eta edizio honetan, lapurteraz idatzitakoak bildu eta aztertzen dituzte bi aletan.

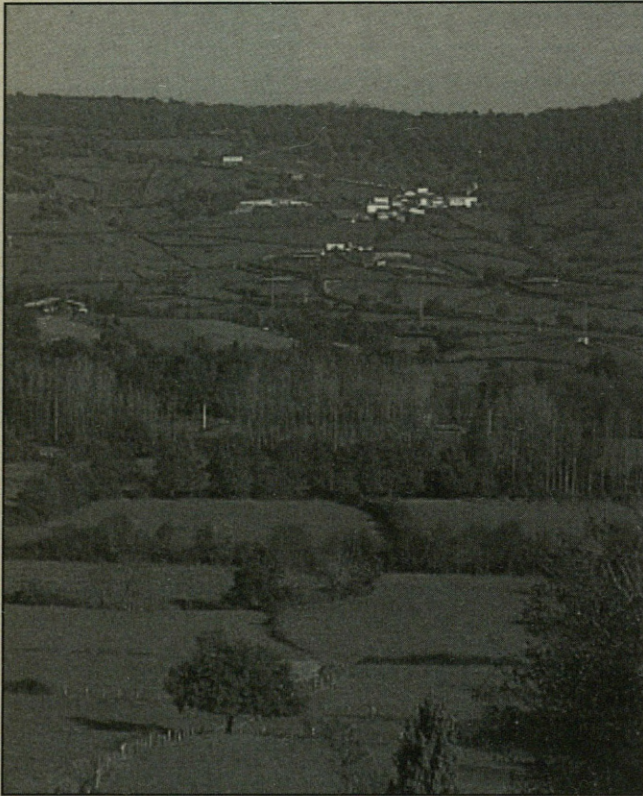
Hiru atal nagusitan bildu dute lanaren edukia. Lehenengo atalean Bonaparteren eskuizkribuak orokorrean eta lapurterazkoak aipatzen dituzte, testuen edizioa du oinarri bigarren zatiak. Azkenik, testuen analisisa ere jaso dute ●

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

PAUSOZ PAUSO

Ultzama bailaran esne-behiak nagusitu dira egun abeltzantza esne produkzioan murgilduta dagoela eta. Hauek, ordea, ez dira ohizkoak nafar bailaratan, bertako arraza haragikoa baita.

Zuria eta beltza gehitzen zaio paisajearen berdeari.

Nafarroa berdea

Urteko edozein arotan aurki daiteke Nafarroako Ultzama bailaran zehar joan-etorria egiteko aitzakia. Behi zuri-beltzen bazkaleku dira maiz Ultzamako belardi zabalak, bailaran esne produkzioa nagusi baita. Hainbat bide nahiko zaharkituta badaude ere, ibilbide erosoak nagusitzen dira nafar haranean.

Belardi asko itxita daude eta han-hemenkako basoe-kin batera aniztasunezko paisajea osatzen dute. Basoen artean, Zenoz eta Larrain-tzar bitartean dagoena eta Orgikoa dira aipagarriak, hariztiak biak. Paseatzeko oso egokiak dira, argituak, goroldio ugaridunak, eta txorien kantuak nagusi dituztenak. Besteak beste, moko erreala eta pinuetako mokoaz gain, Nafarroan beste inon aurki ez daitekeen moko txikia topa dai-

teke bertan. Olano eta Gelbentzuko benta artean, ber- rriz, baso mistoa dago, har- tzak eta pagoak osatua. Hau beste biak baino ilunagoa dugu, eguzkiaren argiak sar- tzeko oztupo gehiago aurki- tzen baititu adarretan. Lu- rrean orbela bai baina be- larrik ia ez duena.

Ultzama ibaia Belatetik hurbil jaiotzen da, eta Orki- netik igaro. Gelbentzu in- guruan Arkil ibaia jasotzen du, Eltzaburura jaitsiz eta hortik aurrera Auza, La- rrain-tzar eta Lizasotik ba- rrena jaisten da, Atarrabia parean Argan hiltzeko. Ze- harkatzen duen bailaran makal, haltza eta sahatsek inguratzen dute bide osoan.

Baina natur aberastasun- ez gain, Ultzamak biltzen dituen hamabi herrietan ere bada ikustea merezi duenik, Larrain-tzar, Alkotz, Arraitz, Auza, Zenotz, Eltso, Eltza- buru, Gorrontz, Olano, Ge- rendiain, Ilarregi, Iraizotz, Xuarbe, Lizaso, Lozen, Urri- tzola, Galain eta Orkinen hain zuzen ere. Belateko monasterioaren inguruetan, esaterako, hainbat kromletx- ikus daitezke, Irumugetakoa tartean. Belateko gainan, al- diz, Ertaroko galtzada bat dago.

Lizasotik abiatuz, errepi- detik 100 metrora Maxka- rreko gune aurrehistorikora sarbidea dago. Gelbentzura bidean joanez gero, ordea, ez aukerarik galdu iritsi bai- no lehen Ultzama bailararen paisaje zabala Eltsotik ikus- teko, ikuskizunak merezi baitu ■

ESNEAREN HARIAN

Etorkizuna ez hain zuri

Ez dute pozerako arrazoi handiegirik ultzamarrek azken aldian. Izan ere, bailara eder honetako hainbat larretan ikusten diren behien esnea izan da hainbat urtetan bertakoen bizimodua, eta hau kinka larrian dago Danonek bertako lantokia kendu behar duela eta. Hogeita sei urte dira lantoki hau Iraizotzen jarri zutela eta denbora honetan 200 abeltzain baino gehiago izan dira egunero jetzita-

koa enpresari eman dio- tenak.

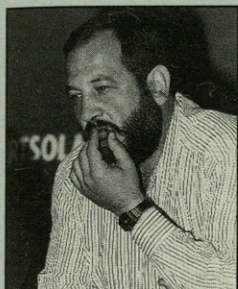
Ultzama eta Basabu- ruako abeltzainek indus- tria transformatzailea ber- tan izatea abantaila handia izan dute, batez ere Nafa- rroan beste eskualdetan indus- tri gabeziak hirirantz bultzatu duen jende jariora kontuan izanik. Besteak beste, nahiz eta Iparlat enpresari esne gehiago ematen dioten inguruan, Danone izan dute askok ez alde egiteko arrazo- i.

Harrituta eta nahigabetuta dugu Ultzama. Eta etorki- zunari dagokionez ez oso itxaropentsu.

HURA OTORDUA!

SEBASTIAN LIZASO
Bertsolaria

Dastatzaile
tradizionala

Sebastianek ez du gehi atsegin lapiko artean saltsa-maltsan aritzea, emaztea aritzen baita batez ere etxean lan horietan. Izan ere, berea ez ei da sukaldea, parrila baizik. Hori da atsegin duena eta noizbait jatekoa prestatzea bere esku badago, parrilan izan behar.

Bere etxean, hori bai, ez da inoiz txorizoa eta txokolateta faltako, horiek baititu biziki gustuko. Gazta, berriz, inoiz jaten ez duen horietakoa da. Jatekoa beti sagardoa, ura edo txakolina izango ditu lagun, ez baitugu ardozale.

Bertsu kontuak direla eta alde batetik bestera ibili beharrak eta laneko ordutegiak direla-eta ez du etxean jateko aukera, eta horren ondorioz faltan botatzen omen du askotan. Irrikan egoten omen da otorduak etxean egiteko, ohiturak aldatzearen.

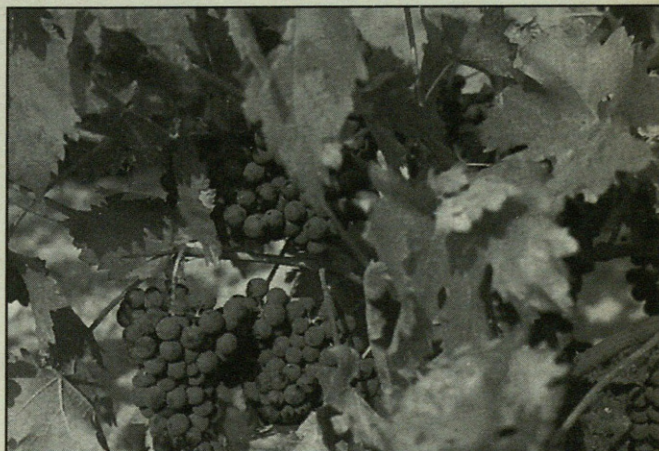
Sukalde tradizionalaren aldekoa dugu Lizaso, gaur berriak dastatu bai, baina hortik aurrera ez omen ditu gehi atsegin. Bati-pat osasunari komeni ez zaizkionak izaten ditu gustuko, saltsak eta horrelakoak. Postreerako gozoa maite du, eta txokolateta pixka bat badu, hobe.

Uzta mitikoen pareko ardoa

ARABAKO Errioxan azken urteotako ardorik onena aurten ekoiztu dela jakin berri da. Aurtengo mahatsaren kalitateak, izan ere, ardogleak harritu omen ditu, eguraldiaren gorabeherak tarteko ere, mende honetako uztarik onena bildu dutelakoan baitaude.

Orotara, 63 milioi kilo mahats bildu dituzte aurten Arabako ardogleek. Produktioaz gain, ardo-ekoizleek ahalegin berezia egin dute azken bolada honetan beren produktua kanpoko merkatuetan saldu ahal izateko. Ohiturarik ez zegoen arren, erakundeek bultzatuta, hasiak dira kanporako urratsak ematen, azken urteotako salmenta-gainbehera gerarazteko. Honen ondorioz, Arabako Errioxa *la-bel*-a daramaten ardoek mundu osoan harrera oso ona jaso dutela esan liteke. Honek guztiak berebiziko garrantzia izan dezake Arabako Errioxaren ekoizpena etorkizunean ziurtatu ahal izateko, Europako erakundeek ezarri nahi duten murrizketa-politikari aurre egin ahal izateko.

Adituek diotenez, 1964. urteko ardoaren kalitatea darabilte neurri gisa aurtengoa baloratzeko orduan. Urte hartako uzta, izan ere, mitikotzat jo izan da eta horraino iritsi ote den jakiteko itxaron beharko bada ere, aurtengoaren kalitateak ardogleen itxaropenak berpiztu dituela dudarik ez dago ■

Azken urteotako ardorik onena aurten lortu da Arabako Errioxan. 1964. eneko uzta mitikoaren neurrira iritsiko dela espero da.

T.S. ELIOT idazleak esan zuen: «Urte guzti huetan aurkitu dudak poetarik onena da W.H. AUDEN»

W.H. Auden POEMAK

euskaratzailea:
Juanjo Olasagarre

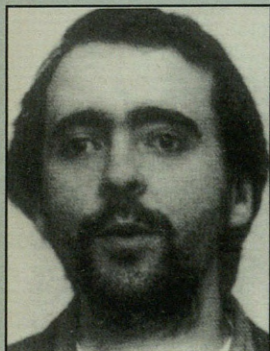
SUSA literatura argitaletxea. 20160 Lasarte. % 37 15 45

BATA ZURIA ERANTZITA

PATXI ANGULO

Elhuyar-eko kidea

Universitat Catalana D'estiu

Uda honetan Universitat Catalana D'estiu gainerik eza gutzeko aukera izan dut. Aurtan 26 urte bete ditu eta Catalunya del Nord-eko Prada herrian burutu dira ikastaro guztiak.

Hemengo udako unibertsitateekin konparatuz antolaketak, giroa, ikastaroak, jatorriak eta abarri begira UEUren antza izugarria du. Baina, antolatzaileei begiratuz gero, zuzendaritza-taldean kultur-talde desberdinetako kideak daude (Omnium Cultural, Amics de l'UCE, Obra Cultural Balear eta abar) eta horien artean dagoen Patronatua Katalunia osoko unibertsitateetako errektoreak (U. de les Illes Balears, U. de Perpinya, U. de Barcelona, U. Politecnica de Catalunya, U. de Valencia, U. Autònoma de Barcelona, Estudis Universitaris de Vic, U. Ramon Llull, U. de Rovira i Virgili, U. Pompeu Fabra, U. de Girona, U. Jaume I, U. de Lleida), kultur-talde desberdinak (Omnium Cultural, Acció Cultural del País Valencià, Amics de la UCE, Amics de la UCE a la Catalunya del Nord, Obra Cultural Balear, Obra Cultural de l'Arguer (Korze-

ga), Societat Andorrana de Ciències) eta azkenik, zenbait lagun.

Ikusten denez Estatu eta komunitate desberdinetako erakundeak eta taldeak nahasturik UEUren artean (Espainia, Andorra, Frantzia; Espainako estatuan dauden Catalunya, País Valencià eta Illes Balears komunitateak), non eta Catalunya del Nord-eko Prada herrian. Denak bildurik kultura katalanaren alde.

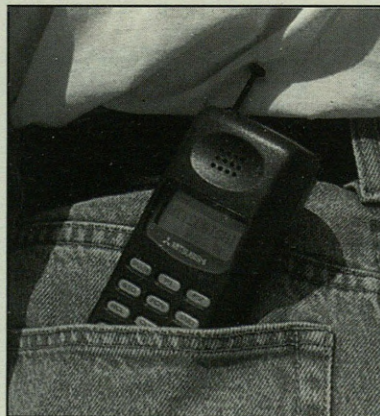
Hizlarien artean eskoletako maisu-maistrak, unibertsitateko irakasleak, kultur-taldeetako kideak, erakunde desberdinetako ordezkariak, kazetariak, politikariak, Generalitat-eko kontseilariak... guztiak sarren ziren leku hartan.

Dudarik gabe katalanaren egoera ez da euskararena, baina antzekotasunak badaude, esaterako katalanak ere bere lurraldetasuna erreibindikatu behar du, horregatik egin da 26 urtez Prada herrian, iparraldeko Katalunian. Hemen lurraldetasunaz gain gauza gehiago falta dugu. Lehenetsunezko bat, ene iritziz, Euskal Unibertsitatearena da. Gure ikasleek Unibertsitatean sartzean (edo lehengo batzutan) uzten diote euskaraz ikasteari, karreraren amaieran gaztelaniaz egin behar baitute. Hezkuntz-sistema osoa euskaldundu behar dugu euskarak etorkizunik izatea nahi badugu.

Imaginatzen dituzue Euskal Herriko kultur taldeak, (AEK, Aranzadi, Diputazioak, Elhuyar, euskaltegiak, Eusko Ikaskuntza, gobernu autonomoak, instituzioak, itzultzaile-eskolak, Baionako IUT, udalak, UEU, Unibertsitatea, UZEI...) euskara eta Euskal Herriaren inguruan diharduten talde guztiak, imaginatzen dituzue elkarlanean Euskal Unibertsitatea eraikitzen?

Poltsikoan eta alokairuz

Hari eta loturarik gabe hitz egin ahal izateak moda eta negozio itzelak sortarazi ditu mundu osoan. Oraingoan Estatu espainiarrera iritsi da sukarra, telefono mugikorrak merkaturatuko duen bigarren enpresa zein izango den erabakitzeaz baitago. Azken urteotan izugarritzko gorakada gertatu da telefono mugikorrak erabiltzen ditzutenen artean. Ez da, jakina, kasualitatearen emaitza. Telefono mugikorrak, izan ere, gero eta erabilerrazagoak dira eta erosotasun aldetik gertatu diren aldaketek merkaturako ateak zabaltzen dizkiote moda berriari. Gure artean azaldu ziren lehen aparailuak 4 kiloko pisua zuten eta energia-autonomia txikia. Gaur egun edozein denda-tan aurkitzen direnak, ordea, pisu arina eta gaitasun handikoak dira. Ondorioz, jende askoren poltsikotan, perretxikuak bezala ugaltzen dira telefono mugikorrak.

**Gu telefonoak
alokatzetan dituzten
etxeak orain ezagutzen
hasi bagara ere, Estatu
Batuetan urteak dira
abian jarri zirela.**

Hotzari iheska

Urteko sasoi honetan bu-
ruhauste bilakatzen zaigu:
norberarengandik hasita,
etxe osorako hotzari aurre
egiteko modua bilatzea,
poltsikoa larregi urratzeke.
Beroa hotza baino garestia-
goa baita, horren premia da-
goenean behinik-behin.

Etxean ezarri beharreko
berotze-sistemaz aukera za-
bala dago gaur egun. Gasa
erabiltzea ei da gure artean
zabalduen dagoena, merkea
eta erabiltterraza delako. Hi-
rietan sortzen ari diren gas
banatzeko sareak, ordea, ez
dira oraingoz bazter guztie-
tara hedatu eta kostu handia
eragiten dute momentuz.
Honen ondorioz, beti-beti-
ko bonbona laranja gurean
dirau, leku arazoak sortzen.
Gaitzerdi!, esango du nor-
baitek.

Elektrizitatea erabiltzea-
ren aldekoak egon badaude
ere, berogailu bereziak era-
bili behar izateak asko ga-
restitzen du. Gaueko tarifara
lotuz gero, oster, %55 mer-
katu daiteke elektrizitatea-
ren erabilpena, hasierako

batez besteko inbertsioa
garesti samarra bada ere.
Dena den, ez dira gehienak
argindarrari heltzen diote-
nak negu tenperaturei aurre
egiteko. Izan ere, gasa na-
gusi dugu, agian arrazoi
ekonomikoak direla eta,
agian elektrizitateak eska-
tzen duen hasierako aurre-
kontuari aurre egiteak ez
dituelako asko erakartzen.

Garaiko moden arabera,
egurra eta ikatza berriro era-
biltzen ari dira zenbait le-
kutan. Abantailak bistakoak
dira: erreketaren ondorioz
sortzen den beroa erraz za-
baltzen da etxe osora eta
batez besteko kostua beste
sistemetakoa baino txikia-
goa da. Lekua eta garbiketa
dira oztoporik handienak.
Ezagunak ditugu askok ba-
serrietako sukaldeetako
horma ilunak. Horrez gain,
zenbait hiritan ikatza erre-
tzea debekatzen hasiak dira,
kalte ekologikoa dela eta.

Sistema bat ala bestea
aukeratzeko orduan, bestal-
de, hasierako inbertsioa,
erabiltze-kostua eta mante-
nua hartu behar dira kon-
tuan. Ezin ahanztekoa da,
azkenik, etxea berak dituen
ezaugarrietara egokitu be-
har direla berotze-sistemak

Etxea berotzeko sistemak ugariak dira gaur egun. Ikatza, elektrizitatea eta gasa ei dira erabilienak. Edozein delarik ere, hautatu den sistemak etxera ongi egokitu beharko du.

eta ez alderantziz, sarritan
gertatzen den bezala.

Neguan kontuan hartu
beharrekoa da, bestetik,
beroa sortzeak ez duela ho-

tza uxatzen. Izan ere, lei-
hoak eta ateak egoera onean
izateak ezuste bat baino ge-
hiago ekidin diezaioke zure
poltsikoari ■

NAHIKOR
ALUMINIOA

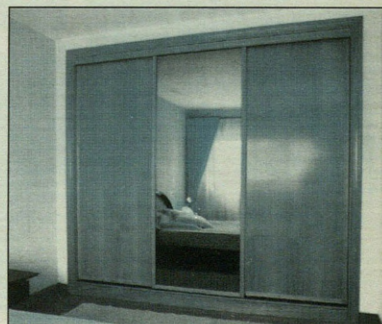
TECHNAL
LEIHO ETA ATEAK
P.V.C.n

Naturbath

BAINU ETA DUTXA
MANPARAK

La Florida Auzoa, 56 / 17. lokala
(943) 551938 Telefonoa / **20120 HERNANI**

**ARMAIRU ETA BARRUEN
PROIEKTU ETA DISEINUA**

**ESPEZIALISTAK GARA
ARMAIRU ENPOTRATUETAN**

Berrotaran, 7 IRUN

Tel. 62 42 80

txisteak

arpa jotzen

ARGIA liburutegia

ARGIAKO TXISTEAK

KIKE AMONARRIZEN ESKUTIK

Liburudenda onenetan eros ditzakezu

Arantxa Kaltzada: «Irratian irudimena da garrantzitsuena arreta erakartzeko»

Herri Irratian 5 urte daramatza Arantxa Kaltzada donostiarrak; 20 urte zituenean hasi zen bertan lanean. Kazetaritza munduan auzuneko, Intxaurrendoko aldizkariaren bidez sartu zen. Groseko aldizkariaren sorrera ere lagundu zuen. Dena den, leku finko bati dagokionez

ARGIA. Askotan aipatu izan da irrati handi eta txikien arteko borroka. Herri Irratia handien artean kokatu behar da?

ARANTXA KALTZADA. Ez dakit Herri Irratiak handitasun hori non ote daukan, irrati egiteko moduan, entzuleen artean, bere historia

«Herri Irratiak bizitzen jarraitzeko aukera baduela uste dut. Irratia egiteko duen modua ezberdina da oraindik».

luzearen baitan... aspaldiko irrati delako. Baina egia da lehiari dabilela irrati kate handienekin. Hemen zer gertatzen den jakin nahi baduzu hemengo irrati batera hurbildu behar duzu.

A. Baliabideen aldetik lehiatu behar al da irrati handiekin?

P. K. Nik uste dut baliabideak oso garrantzitsuak direla, baina gaur irudimen falta ere bada edozein mediotan, horrela iruditzen zait. Lehengai on bat baduzu, babarrun on batzuk badituzu, platera oso goxoa irtengo da. Baliabideak inportanteak dira, baina garrantzitsuena irudimena da, zer den jendeari inporta zaiona. Eguneroko gauzak dira landu behar direnak.

A. Nola ikusten duzu Herri Irratiaren etorkizuna?

J. K. Herri Irratiak bizitzen jarraitzeko aukera baduela uste dut. Irratia egiteko duen modua ezberdina da oraindik. Hala ere, etekin ekonomikoak dira gaur egun agintzen dutenak. Askok publizitate kanpainak egiten dituzte baina irrati kate handi horiekin. Hemen irrati kate asko gaude, gero eta gehiago. Gauzak orain ez ditut oso argi ikusten, datuei itxaroten ari baikara. Behintzat esan dezakegu Herri Irratia hiru kate nagusien artean dagoela, eta publizitatean hori ikusten da.

ARANTXA ERASUN

IKUSITAKOAK
IKUSITA

TELEBISTARI... ESKUTITZA

GABON garaia dela eta gogora ekartzen digute ospakizunetarako prest izan behar gara edonondik. Kaleko giroa, etxea eta eguneroko inguruneak... telebista, bera ere, ospagarritasunez jantzen da, publizitatearen ospeaz, alegia.

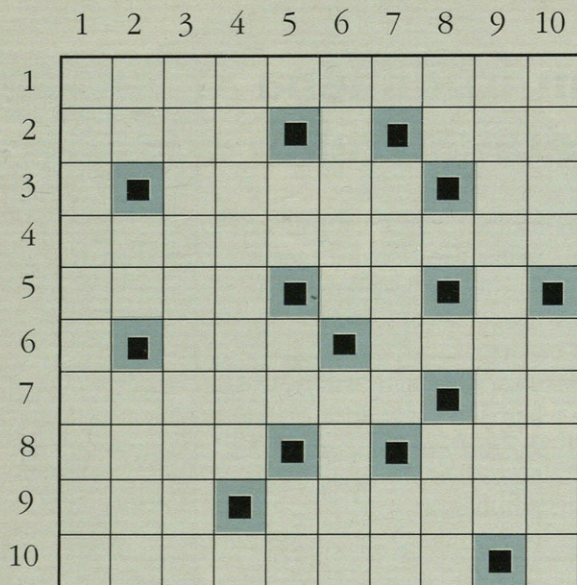
Gabonak kondakizunetarako sasoia izatetik kondakizun bilakatu dira eta publizitateak hartu du kondairaren lekua, eredu eta argumentuen proposamena, urtebiraren egun hauetako gure gogo, gora eta beheak zuzenduz. Gabon zuhaitzek ez dute telebista izkutatzen.

Lehenago egunean, lagun batzuk esanda, haien umeez ez diote opariaren eskakizun-eskutitza ez Olenzeroari ezta 'Ekialdeko Erregeei' zuzendu nahi, telebistari baizik. Ez da harritzekoa baina, egunean telebistak umearen munduan hainbat funtzio sinboliko ordezkatzeko duenez geroztik. Telebista eta publizitatea bereziki, umearen lilura, nahi eta desioaren topagunea bilakatu da eta, azkenik, bilakabide honen aldakuntzarik hunkigarriena umearen bazterketa bide da. Umearen lekua behatzailearen txokora mugatuz doa, ikusle hutsa gertatzen ari den heinean: telebistak aurkezten dizkion ereduaren ikusle, iragarkietako mundu eta pertsonaia desiragarrien ikusle, ikuskizun erakargarrien ikusle..., bizitzaren ikusle ote?

ENEKO LORENTE

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Gipuzkoako herria. 2.- Gorputz. Bokala. Ordaindu gabe dagoena. 3.- Potasioaren sinbolo kimikoa. Segada. Jainko egyptiarra. 4.- Pluralean, fruitu arbola. 5.- Teila azpian jartzen den zurezko ohola. Bi bokal. Kontsonantea. 6.- Bostehun. Bete. Pluralean gauero egin ohi duguna. 7.- Pausua. Musika nota. 8.- Zein pertsonak. Lehenengoa. Deialdi. 9.- Emakume gizona. Pluralean, ugaztun hausnarkaria. 10.- Beldurtiak. Uranioaren sinbolo kimikoa.

GOITIK BEHERA: 1.- Oskolez orniturikoak. 2.- Hitz grekoa. Musika nota. Edari alkoholoduna. 3.- Ez zibilak, ez erlijioziona. 4.- Pluralean, nahasketa. Bokala. 5.- Bat. Errepublikatuz, fruitu tropikala. Interjekzioa. Kanpo, landa. 6.- Marka. Diru. 7.- Tona. Zainetatik zirkulatzen duen likidua. Dago. 8.- Ukatzeko. Zero. Oxigenoaren sinbolo kimikoa. Toka, du. 9.- Goitik aritzeko gogoa. 10.- Asiako estatua. Esnea biltzeko zurezko ontzia.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Animalia
Betazala
Lerratua
Mozoloak

7 letra

Erotuak
Geltoki
Makilak
Ordokia

4 letra

Aran
Arku
Baoa
Bare
Bele
Bira
Edan
Eite
Erre
Esan
Gari
Gazi

Ibia
Iman
Isun
Laia
Laua
Lore
Noka
Ohol
Oilo
Oria
Soka
Usoa

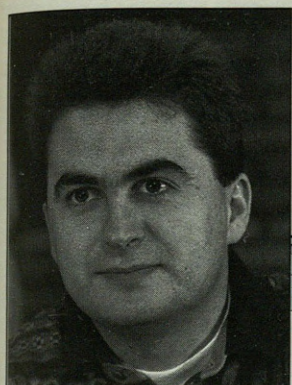
2 letra

An
Bo
Ek
Ha
Ko
Li
Ut
Ze

3 letra

Dio
Duk
Iro
Usu

ERANTZUN zenbakidunak bete ondian, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, gipuzkoar idazle gazte baten izena ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6														
7	8	9	10	11	12	13	14	15	16										

Nafarroako oihana		Dirua		Haren		Atabal jolea	
Behartsua		Nafarroako herria		13		Arto opila	
15							
Burdinbide	Musika nota	Izukaiz					
Arantzan diharduena	Jainko egyptiarra	Aski!			6		3
10			11				
Bizkaiko herria	Gipuzkoa-ko herria	Olagizona	Oxigenoa	Boroa			
Zintzo			Azkena eta lehena	14	Zein lekutara		
	Lohiaren erdian	Egona					
	Emakume izena	Nitrogenoa	8				
Ahal da				Alkoholera bukaeran			
Ohorezko izenmateak				Bat	5		
	9		Bokala	Garoa			
			Barazki mota	Futboleko tanto	12		
Darama			Kontsonantea	Ez eme			
Egile atzizkia			Errep. txori mota	Nor, pluralean			
	Joan den urtekoa						
7	50	2			16		
Gabarra			Jezarleku mota				1

—Hieroglifikoa—

Astrologoek esaten dutenez ...

Aurreko asteko soluzioak

ANTXON	URRUSOLO
EMAKIDA	EMAKIDA
TERAKAR	TERAKAR
XIROTASUNA	XIROTASUNA
OKBISIRZ	OKBISIRZ
UKANTARIRIO	UKANTARIRIO
ORATUOIN	ORATUOIN
OLARIARNOA	OLARIARNOA
ATERPEARRR	ATERPEARRR
OTIAOKILAK	OTIAOKILAK
EEETNONOU	EEETNONOU

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1. Elebidunak. 2. Sakelak. Re. 3. kui. Utopia. 4. Akaina. It. 5. Ko. zt. Itun. 6. Itsualdi. E. 7. Zeu. Sailak. 8. U. Gaur. LKI. 9. Oria. Okilak. 10. Ea. Et! No! U. GOTIK BEHERA: 1. Eskakizuna. 2. Laukote. Or. 3. Ekia. Sugar. 4. Be. Iru. A. E. 5. Iluntasuna. 6. Data. Iar. K. 7. Uko. Idi. K. 8. N. Pitillas. 9. Aritu. Akta. 10. Kea. Nekien.

Hieroglifikoa:

Usurbil

Bosteko ttipiak

A 1. Xabier. 2. Borda. 3. Ziriak.

4. Edana. 5. Eraker.

B 1. Ainhoa. 2. Neuri. 3. Ahulak.

4. Oratu. 5. Kaikua.

Kate hitzak

A	L	E	A	I	Z	E	N
E	P	E	R	B	O	G	I
G	O	Z	O	K	I	A	R
I	A	S	A	R	G	O	R
A	E	K	I	A	S	R	L
O	R	E	N	U	T	I	K
O	E	T	A	R	I	A	L
L	E	M	A	R	I	A	K
O	T	U	O	R	K	O	I
A	Z	A	K	E	A	H	I
I	K	U	R	E	K	I	N

Bosteko ttipiak

1. Nafarroako herria

2. Ez emeak

3. Ereintz

4. Pena handi

5. Beti

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

1. Arabako herria

2. Likidua edukitzeko ontzia

3. Burutapenak

4. Ileetatik tira

5. Hari, noa

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

Zenbaki bakoitzeko hitz bat eta bera

Aniztasunean bizi

«**MUGARIK** ez, emakumeontzat» lema- ren inguruan mila emakume baino gehiago bildu egin gara Leioa- ko Campusean Euskadiko III Ihardu- naldi Feministak ospatzeko.

Hiru egunetan zehar Euskal Herri- ko mugimendu feministaren egoera, arlo desberdinetan jasaten ditugun diskriminazioen kontrako politika feministak eta botere politikoaren aurrean feministok ditugun jarrerak aztertu egin ditugu.

Pozgarria izan da hainbeste ema- kume bilduta egotea. Pozgarria ere emakume gazte dexente ihardunaldi hauetara hurbildu direla ikustea.

Eztabaidetan mugimendu feminis- ta anitza dela agerian geratu da. Mu- gimendu feminista nortzuk osotzen dugun azterterakoan agertu ziren lehenengo diferentziak. Batzuk, emakume-talde autonomoek soilik osotzen dutela defendatzen dute. Beste batzuren ustez, edozein arlotan beraien arazo espezifikoek aurre egi- teko antolatuta duden emakumeek. Eritzi ezberdinak ere emakumeon zapalkuntza eta beste zapalkuntzen arteko loturaren inguruan. Botere po- litikoaren aurrean zer egin eztabaida- tzerakoan, emakumeok arlo guztietan, instituzioetan barne, parte hartu behar dugula izan da gehiengoaren iritzia. Baina parte hartzeko era ez- berdinak plazaratu dira: emakumeek osoturiko kandidaturak aurkeztea, partiduetan emakumeen presentzia areagotzea... Beste batzuk beharrez- kotzat jotzen dute emakumeen el-

ARANTZA URKAREGI

Bizkaiko Emakumeen Asanbladako kidea

karte desberdinak bultzatzea, alda- keta lortzeko gizarte zibilaren partai- detza ezinbesteko baita.

MUGIMENDU feminista barruan, eritzi ezberdinak egotea gaur egungo emakumeen artean dagoen anizta- sunaren islada da. Ezin dugu begiak itxi errealitate honen aurrean. Ema- kume guztiak ez gara berdinak, ge- nerotik aparte beste giza-harrema- netan sartuta baikaude. Aniztasunak

mugimendu fe- ministaren nahitaez- ko ezaugarria izan behar du, ema- kumeon interesak anizkoitzak baiti- ra.

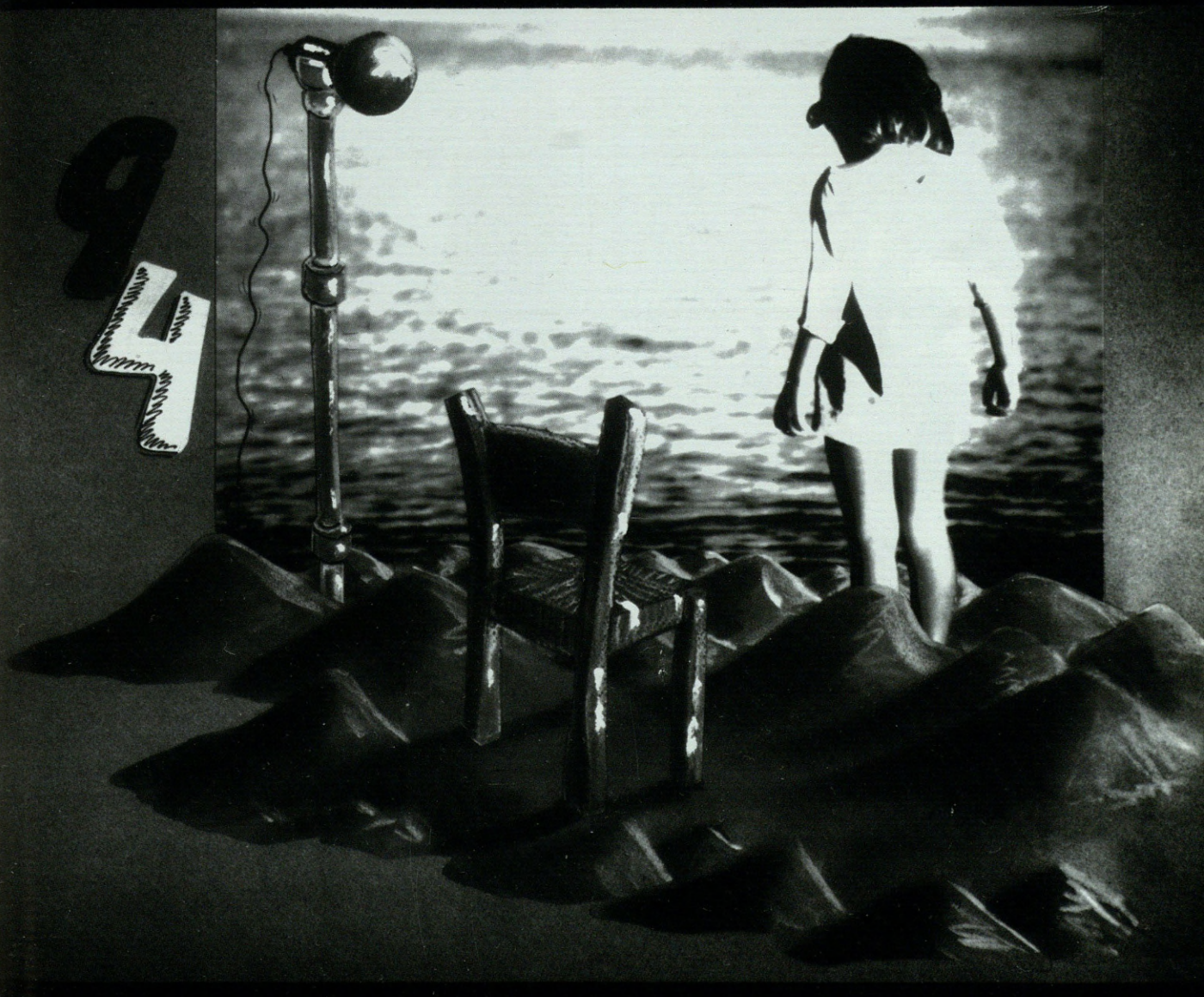
Guztiok onartzen omen dugu aniz- tasun hori, baina feministen arteko hierarkiak ezartzen ditugu. Talde ba- koitzaren ustez bera da feministena. Edo behintzat, horrela iruditu zait ihardunaldi hauetan eman diren ez- tabaidetan.

Nire ustez, aniztasuna benetan onartzen badugu, ezin dugu feminis- taren etiketa ematen ibili, ezta ere bere burua feministatzat hartzen duen taldea baztertzen. Pluralitasunak elkar errespetatzea eskatzen du. Ba- koitzak bere ideiak defendatu behar ditu, baina ez inposatu.

IHARDUNALDI hauetan izandako zenbait eztabaida latzak izan arren, mugimendu feminista indartzeko ja- rrera ezberdinen arteko akordioak lortzeko behararen inguruan ados- tasun zabala ere nabaritu dut. Ema- kumeok jasaten ditugun diskrimina- zioen kontra jotzeko, guztion indarra behar dugu. Akordioak erribindika- zio konkretuen inguruan bilatu behar ditugu, ez azterketa orokorren ingu- ruan. Akordio puntualak eta alda- korrak, partzialak eta ez osoak. Akordioak posible izango dira, guz- tiok errenuntziak egiteko eta besteen jarrerak errespetatzeko gai bagara. Pluralitasuna aberasgarria izan daite- ke, baina aniztasunaren barruan bi- zitzen ikasi beharko dugu.

ARABA ^{de} Bizkaiko

BERTSOZARI TXAPELKETA

GABESIA

Bizkaiko Foru
Aldundia
Diputación Foral
de Bizkaia

ANTOLATZAILEA

GASTEIZtik - BILBOra
Azaroaren 6tik Abenduaren 18ra

TXORIA, INOIZ BAINO GORAGO

